

Nr 127

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till vissa ändringar i fiskerättslagen m. m.; given Stockholms slott den 16 mars 1956.

Under återopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag angående ändrad lydelse av 3, 11 och 22 §§ lagen den 1 december 1950 (nr 596) om rätt till fiske, samt lag angående utsträckt tillämpning av lagen den 1 december 1950 (nr 599) om ersättning för mistad fiskerätt m. m.

GUSTAF ADOLF

Hj. R. Nilson

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås vissa jämkningar i fiskerättslagen, såvitt den avser fiske vid Blekinge läns södra kust. Den ena frågan berör främst ålfisket. I denna del innebär förslaget att Kungl. Maj:t skall få förordna, att vid viss fiskeplats fiske med fast redskap skall få bedrivas på allmänt vatten i samma omfattning, som före den 1 januari 1951 skett med stöd av skattläggning eller annan särskild rättsgrund eller av gammal sed.

Den andra frågan avser snörpvadsfisket. Enligt gällande lag får sådant fiske av varje svensk medborgare bedrivas i enskilt vatten på ett avstånd av minst 300 m från stranden, eller, där kurvan för tre meters djup går längre ut, utanför denna djupkurva. Nu föreslås, att fiske med snörpvad vid denna kuststräcka i stället skall vara fritt på allt enskilt vatten, som har större djup än sex meter. Strandägare eller annan innehavare av enskild fiskerätt, vilken fått denna sin rätt inskränkt eller eljest tillskyndats skada på grund av lagändringen, skall enligt ett i propositionen framlagt lagförslag kunna få ersättning av statsmedel.

Förslag
till
Lag
angående ändrad lydelse av 3, 11 och 22 §§ lagen den 1 december 1950
(nr 596) om rätt till fiske

Härigenom förordnas, att 3, 11 och 22 §§ lagen den 1 december 1950 om rätt till fiske¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

3 §.

Vid kusten — — — — — meters längd.

Vad i — — — — — fiskerättens omfattning.

I fråga om Blekinge läns södra kust (väster om Torhamnsudde) må Konungen förordna, att vid viss fiskeplats fiske med fast redskap å allmänt vatten må bedrivas i den omfattning, som före den 1 januari 1951 skett med stöd av sådan särskild rättsgrund, som angives i andra stycket, eller av gammal sed.

11 §.

Vid Blekinge läns södra kust (väster om Torhamnsudde) må varje svensk medborgare med rörligt redskap fiska i enskilt vatten på ett avstånd ej understigande trehundra meter från fastlandet eller från ö av minst etthundra meters längd, eller där den stranden följande kurvan för högst tre meters djup går längre ut, utanför denna djupkurva. Med nät, som är att hänföra till rörligt redskap, samt med långrev och tobisnot är fisket fritt ända in till stranden.

11 §.

Vid Blekinge läns södra kust (väster om Torhamnsudde) må varje svensk medborgare med rörligt redskap fiska i enskilt vatten på ett avstånd ej understigande trehundra meter från fastlandet eller från ö av minst etthundra meters längd eller, där den stranden följande kurvan för högst tre meters djup går längre ut, utanför denna djupkurva. *Fiske med snörpvad är dock allestädes fritt i enskilt vatten som har större djup än sex meter.* Med nät, som är att hänföra till rörligt redskap, samt med långrev och tobisnot är fisket fritt ända intill stranden.

¹ Senaste lydelse av 3 §, se SFS 1955: 42.

(Gällande lydelse)

22 §.

Till förekommande av att fiske som är förbehållet innehavare av enskild fiskerätt hindras eller skadas genom fiske som utövas med stöd av stadgande i 6—9 §§ eller 11 § äger länsstyrelsen meddela erforderliga föreskrifter rörande längden av de redskap som därvid må användas och avståndet mellan dem ävensom stadga förbud mot att utsätta skötar eller nät inom visst avstånd från notvarp som utmärkts med av länsstyrelsen fastställt märke.

Länsstyrelsen må — — — — — — — — sådan rätt.

(Föreslagen lydelse)

22 §.

Till förekommande av att fiske som är förbehållet innehavare av enskild fiskerätt hindras eller skadas genom fiske som utövas med stöd av stadgande i 6—9 §§ eller 11 § äger länsstyrelsen meddela erforderliga föreskrifter rörande längden av de redskap som därvid må användas och avståndet mellan dem ävensom stadga förbud mot att utsätta skötar, *nät eller annat fiskeredskap* inom visst avstånd från notvarp som utmärkts med av länsstyrelsen fastställt märke.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1956.

Förslag

till

Lag**angående utsträckt tillämpning av lagen den 1 december 1950 (nr 599)
om ersättning för mistad fiskerätt m. m.**

Härigenom förordnas som följer.

Vad i lagen den 1 december 1950 om ersättning för mistad fiskerätt m. m. är stadgat skall jämväl äga tillämpning, såvitt den ändring av 11 § lagen den 1 december 1950 (nr 596) om rätt till fiske, som träder i kraft den 1 juli 1956, medför att strandägare eller annan innehavare av enskild fiskerätt får denna sin rätt inskränkt eller eljest tillskyndas skada.

Framställning om ersättning enligt denna lag skall anses såsom i rätt tid gjord, därest den skett före den 1 juli 1961.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1956.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 2 mars 1956.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, NORDENSTAM, LINDSTRÖM, LINDHOLM.

Efter gemensam beredning med cheferna för justitie- och finansdepartementen anmäler statsrådet Hjalmar Nilson frågor om *vissa ändringar i fiskerättslagen* samt anför därvid följande.

I skrivelse den 19 november 1952, nr 415, hemställde riksdagen, att Kungl. Maj:t måtte låta verkställa utredning rörande införandet av tillståndsfri utsträckningsrätt för innehavare av skattlagt fiske vid Blekinge läns södra kust.

I anledning härav har utredning verkställts inom jordbruksdepartementet, varefter upprättats en den 19 november 1955 dagtecknad promemoria (stencilerad) ang. de skattlagda ålfiskena vid Blekinge läns södra kust. I promemorian har föreslagits ändring av 3 § lagen den 1 december 1950 om rätt till fiske samt vissa andra åtgärder.

I skrivelse den 29 maj 1954, nr 347, hemställde riksdagen vidare om skyndsamt utredning, huruvida fiske med snörpvad borde tillåtas i ökad utsträckning vid Blekinge läns södra kust.

Genom beslut den 4 februari 1955 uppdrog Kungl. Maj:t åt fiskeristyrelsen att utreda denna fråga, varjämte föredragande statsrådet bemyndigades tillkalla högst tre sakkunniga att biträda vid utredningen. Till sakkunniga utsågs den 14 mars 1955 fiskeriassistenten Einar Norin, Karlskrona, fiskaren Söve Carlsson, Hasslö, och lantbrukaren Hans Rasmusson, Ramdala. I stället för Rasmusson, som på grund av sjukdom entledigats från uppdraget, utsågs den 30 juli 1955 lantbrukaren Herluw Svensson i Jordö, Hjortahammar.

Fiskeristyrelsen har den 19 augusti 1955 avgivit en promemoria (stencilerad) angående ändring av fiskerättslagen i vad den avser rätten till snörpvadsfiske vid Blekinge läns södra kust.

Över promemoriorna har remissutlåtanden avgivits.

Jag anhåller nu att få upptaga dessa frågor, som båda avser jämkning av fiskerättslagens bestämmelser om fiske vid Blekinge läns södra kust.

A. FISKE MED FAST REDSKAP

I. Inledning

Den 1 januari 1951 har lagarna den 1 december 1950 om gräns mot allmänt vattenområde och om rätt till fiske trätt i kraft. Härigenom har bland annat vissa inskränkningar skett i den rätt, som vissa fiskerättsinnehavare tidigare haft att med fast redskap fiska på allmänt vatten eller på vatten, som tidigare varit enskilt men nu blivit allmänt. Enligt 2 § lagen den 27 juni 1896 om rätt till fiske sträckte sig strandägarens enskilda fiskerätt i havet i regel till 180 m från det ställe invid stranden, där stadigt djup av två meter vidtog. Strandägaren kunde av länsstyrelsen erhålla rätt att från sitt enskilda fiskevatten sträcka ut fast redskap längre än till 180-metersgränsen. Förutsättningen härför var att det kunde ske utan men för annan fiskande. Enligt 1 § samma lag erfordrades visserligen särskilt tillstånd för fiske med fast fiskredskap på allmänt vatten. Emellertid skulle jämlikt 12 § samma lag ingen ändring ske i den rätt till fiske, som någon ägde på grund av, bland annat, urminnes hävd, avtal, dom eller skattläggning.

Enligt 2 § lagen den 1 december 1950 om gräns mot allmänt vattenområde hänföres till enskilt vatten i havet som regel allt vatten inom 300 m från fastlandet eller från ö av minst 100 m längd ävensom, på de ställen där den stranden följande kurvan för högst tre meters djup går längre ut, allt vatten inom denna djupkurva.

Enligt lagen den 1 december 1950 om rätt till fiske gäller som huvudregel, att fast redskap må utsättas i allmänt vatten endast efter tillstånd av myndighet, som Konungen bestämmer (1 §). Den som äger enskild fiskerätt må ej förvägras tillstånd att från det enskilda vattnet sträcka fast redskap vidare ut i allmänt vatten, såvitt det prövas kunna ske utan men för annan fiskande (2 §). För vissa delar av landet gäller emellertid enligt 3 § generellt undantag från de i 1 och 2 §§ givna bestämmelserna om tillståndstvång. 3 § lyder (efter lagändring, som trätt i kraft den 1 april 1955):

Vid kusten av Norrbottens län,^o vid kusterna av Kalmar län söder om Kråkelund, i Blekinge län vid dess östra kust (norr om Torhamnsudde) samt öster om en linje dragen från Torhamnsudde över Videskärs nordspets och Ungskärs sydspets till Utlängans sydspets ävensom vid Skånes östra och södra kuster må innehavare av enskild fiskerätt även utan myndighets tillstånd sträcka fast redskap från det enskilda vattnet vidare ut i allmänt vatten, dock ej på större avstånd än tvåhundra meter från den stranden följande kurvan för högst tre meters djup vid fastlandet eller vid ö av minst ethundra meters längd.

Vad i första stycket stadgas skall dock beträffande den som stöder sin fiskerätt på avtal, urminnes hävd, dom, skattläggning eller annan särskild grund gälla allenast såvitt det ej strider mot vad som i dylik ordning är bestämt angående fiskerättens omfattning.

I motioner till 1952 års riksdag har framställts yrkanden, som i huvudsak avser att söka tillgodose dem, vilka genom ikraftträdandet av 1950 års

lagstiftning i större eller mindre mån frånhänts en rätt till fiske med fast redskap på allmänt vatten vid Blekinge läns södra kust, vilken dittills tillkommit dem. Härvid har uppmärksamheten främst riktats på dem, som på grund av skattläggning ägt rätt till ålfiske med fast redskap. I motionerna I: 220 och II: 409 samt I: 361 har hemställts om sådan ändring i 1950 års lag om rätt till fiske, att undantagsbestämmelserna i 3 § blir tillämpliga även vid Blekinge läns södra kust. Vidare har i de likalydande motionerna I: 50 och II: 49 hemställts, att riksdagen måtte fatta sådant beslut, att ägarerna av de tre skattlagda ålfiskena Ytterören, Innerören och Yttre Pjäddör i Mjällby kommun fick bibehållas vid sina gamla rättigheter eller att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om sådana åtgärder, att ägarerna av nämnda fisken tillförsäkrades rätt att i fortsättningen liksom hittills, under betryggande former, bruka ifrågavarande ålfisken.

Tredje lagutskottet har i sitt utlåtande nr 31 till 1952 års riksdag anfört, att utskottet icke funnit lämpligt att sådan lagändring vidtogs, varom hemställts i motionerna I: 220 och II: 409 samt I: 361. I fråga om motionerna I: 50 och II: 49 anförde utskottet däremot bland annat följande. En utsträckningsrätt vid Blekinge läns södra kust allenast för innehavare av skattlagt fiske och med den begränsningen, att den skulle gälla endast i den omfattning som genom dom eller skattläggning bestämts, motsvarades icke av något yrkande under förarbetena till 1950 års lagstiftning. Utskottet fann detta förslag värt beaktande. Det torde dock kunna ifrågasättas om lagändring krävdes för genomförandet av sådan utsträckningsrätt. Det torde nämligen icke vara uteslutet att efter tillståndsprovning enligt 2 § fiskerättslagen utsträckning skulle kunna beviljas i flertalet av de femton fall, som det enligt fiskeriintendenten här var fråga om. Tillstånd enligt sistnämnda lagrum fick likväl icke lämnas om utsträckningen skulle medföra men för annan fiskande. Utskottets uppfattning att utsträckning efter särskild tillståndsprovning möjligen skulle innebära en lösning av spörsmålet förutsatte därför, att begreppet men fick tolkas mot bakgrunden av förhållandena före den 1 januari 1951. Med hänsyn till bland annat önskvärdheten av klara normer vid fastställande av ersättning för mistad fiskerätt var utskottet emellertid närmast av den uppfattningen, att förslaget om en tillståndsfri utsträckningsrätt för innehavare av skattlagt fiske borde övervägas. Uppenbart var enligt utskottets mening, att detta krävde en undersökning av de lokala förhållandena. En sådan torde också kunna lämna svar på frågan, huruvida utsträckningsrätt borde tillerkännas även innehavare av vissa andra av ålder bestående fisken med fast redskap vid Blekinge läns södra kust.

I enlighet med utskottets förslag hemställde riksdagen i skrivelse den 19 november 1952, nr 415, att Kungl. Maj:t måtte låta verkställa utredning rörande införandet av tillståndsfri utsträckningsrätt för innehavare av skattlagt fiske vid Blekinge läns södra kust.

I anledning av riksdagens hemställan har utredning bedrivits inom jordbruksdepartementet. Denna har omfattat såväl undersökning av de lokala förhållandena som rättsliga och kamerala utredningar. Under utredningen

har från flera håll framställts önskemål om att en fullständig förteckning över de fasta ålfiskena vid Blekinge läns södra kust upprättas. På departementets begäran har överlantmätaren i Blekinge län låtit företaga en genomgång av de i länslantmäterikontoret förvarade akterna såvitt gällde fisken med fast redskap.

I anledning av ovannämnda önskemål har genomgången utvidgats att omfatta fisken vid hela länets havsstrand. Efter genomgången, som verkställts av lantmätaren David Åberg, har materialet sammanförts i en akt för varje berörd socken. Detta material har, såvitt det avser fasta ålfisken vid södra kusten, kompletterats med upplysningar från kammarkollegiet, domsagoarkiv, fiskarena själva m. m. I den mån upplysning om domstolsavgöranden, som avser fiskena, erhållits eller eljest — utan systematisk undersökning i domstolsarkiv — uppsparats har även dessa anmärkts.

Under tiden den 12—15 september 1955 har chefen för jordbruksdepartementets rättsavdelning med biträde av fiskeriintendenten Sven Sahlin, Åberg och fiskeriassistenten Einar Norin verkställt besiktning av ålfiskena i Mjällby och Ysane socknar. Vid besiktningen har i regel berörda fiskare eller representanter för dessa varit närvarande. Den 16 september har därefter slutsammanträde hållits i Sölvesborgs tingshus med fiskarena och andra av frågan intresserade.

Vidare har — för att underlätta den mätning av berörda fisken som torde få ske vare sig det förslag, vilket här kommer att framläggas, godtages eller ersättningsförfarande får inledas — flygfotografering av de utsatta ålfiskena m. m. skett.

En preliminär förteckning över de fasta ålfiskena vid kusterna av Mjällby och Ysane socknar har upprättats. Avsikten är att förteckningen, sedan materialet från flygfotograferingen bearbetats och vissa ytterligare undersökningar verkställts, skall kompletteras och slutligt färdigställas.

Över utredningen har, som jag tidigare nämnt, den 19 november 1955 upprättats en stencilerad promemoria. Vid denna har som bilagor fogats

1) protokoll fört vid sammanträdet i Sölvesborg den 16 september 1955 med därtill hörande förhandlingsordning;

2) utdrag av preliminär förteckning över de fasta ålfiskena i Mjällby och Ysane socknar, upptagande de fisken som möjligen avkortats genom den nya lagstiftningen;

3) förteckning över utredningsmaterialet med därtill hörande förteckning över rättsavgöranden, som granskats under utredningen; samt

4) utkast till lag angående ändrad lydelse av 3 § lagen den 1 december 1950 (nr 596) om rätt till fiske.

Över promemorian jämte därtill fogade bilagor har efter remiss yttranden avgivits av *statskontoret, kammarkollegiet, lantmäteristyrelsen, fiskeristyrelsen, hovrätten över Skåne och Blekinge, länsstyrelsen i Blekinge län, Blekinge läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott, överlantmätaren i Blekinge län, domhavanden i Listers och Sölvesborgs domsaga, fiskevärderingsnämnden för Kalmar och Blekinge län, fiskeriintendenten i Västerhavets distrikt, Sveriges fiskares riksförbund, Svenska sydkustfiskarnas centralför-*

bund och Blekinge läns havsfiskeförening. Därjämte har i anledning av memorian inkommit skrivelser från dels *Olander Olsson och 26 andra personer i Hörviken, Nogersund, Mjällby och Lörby* dels *Sture L. Persson, Djupekås, Lister-Mjällby*.

II. Jämförelse mellan äldre och gällande rätt

I. Gränsen mellan enskilt och allmänt vattenområde

Äldre rätt

I 2 § 1896 års lag stadgades såsom allmän grundsats, att saltsjöfisket inomskärs tillhörde dem som ägde stränder och holmar omkring fiskevattnet (inomskärsregeln), samt att vid öppna havsstranden och utom skären strandägarens enskilda fiskerätt omfattade allt det vatten, som fanns till och med 180 m från det ställe invid stranden, där stadigt djup av 2 m vidtog (strandvattenregeln). I »öppna havet» därutanför ägde enligt 1 § samma lag varje svensk undersåte rätt att fiska.

De nu återgivna reglerna ägde dock icke förbehållslös giltighet. Vid sådana kronan tillhöriga havsstränder samt i saltsjön belägna skär och holmar, vilka icke hörde till något hemman eller innehades under särskilda villkor, gällde sedan gammalt samma bestämmelser som i öppna havet; där fanns alltså överhuvud ingen enskild fiskerätt. Även där lagen i princip tillerkände strandägaren rätt till fisket, kunde denna rätt på grund av särskilda stadganden vara inskränkt i olika avseenden. Å andra sidan kunde i undantagsfall den enskilda fiskerätten vara mera omfattande än huvudregeln angav. Om nämligen »genom urminnes hävd eller genom särskilt stadgande, avtal, dom eller skattläggning eller på annat lagligt sätt» annorledes var bestämt om någons rätt till fiske än nyss sagts, skulle enligt 12 § 1896 års lag detta vara gällande.

Gällande rätt

Enligt 2 § lagen den 1 december 1950 om gräns mot allmänt vattenområde hänföres till fastigheterna (enskilt vatten)

1. (s. k. strandvatten) allt vatten inom 300 m från fastlandet eller från ö av minst 100 m längd ävensom, på de ställen där den stranden följande kurvan för högst 3 m djup går längre ut, allt vatten inom denna djupkurva; samt

2. (s. k. enklavvatten) allt vatten, som har förbindelse med öppna havet allenast över vatten som nu sagts. (Visst undantag för en del av Bohusläns kust.)

Enligt 3 § hänföres vid rikets östra och södra kuster (intill Listershuvud i Blekinge) till fastigheterna tillika allt vatten, som väl har annan förbindelse med öppna havet än i 2 § 2 angives men ej av större bredd än 1 km räknat från fastlandet eller från ö av minst 100 m längd (s. k. kilometer-vatten). Denna regel gäller dock ej vid öar, vilka från fastlandet helt skiljes av vatten som har förbindelse med öppna havet av större bredd än en kilometer räknat på sätt nyss sagts.

2. Fiske med fast redskap vid Blekinge läns kuster

Fiske i allmänt vatten

Äldre rätt

Enligt 1 § 1896 års fiskerättslag fick i öppna havet — och de därmed likställda vattenområdena vid vissa kronans stränder, skär och holmar — »fiskegård, ryssja eller annan dylik fast fiskeredskap» ej utsättas utan att Konungen därtill gav lov eller, i visst fall, Konungens befallningshavande lämnade särskilt tillstånd. Sistnämnda ordning tillämpades, då enligt stadgande i 2 § andra stycket strandägare ville från sitt enskilda fiskevatten än längre ut sträcka redskap av nyss angivet slag och länsstyrelsen fann att det kunde ske utan men för annan fiskande.

Gällande rätt

Huvudregeln är även enligt 1950 års lagstiftning att fiske med fast redskap i allmänt vatten endast får ske efter särskilt tillstånd (1 § fiskerättslagen). Enligt kungörelse den 8 december 1950 äger fiskeristyrelsen eller, då dispensen avser viss person, länsstyrelsen lämna sådant tillstånd. Medgivande, som före den 1 januari 1951 lämnats att utsätta fast redskap i vatten utanför området för enskild fiskerätt, skall, i den mån vattnet alltjämt är att anse såsom allmänt, fortfarande äga giltighet, där ej länsstyrelsen eller, om medgivandet gäller för varje svensk medborgare, fiskeristyrelsen av fiskeritekniska skäl finner medgivandet böra återkallas.

Enligt 2 § må innehavare av enskild fiskerätt icke förvägras tillstånd att från det enskilda vattnet sträcka fast redskap vidare ut i allmänt vatten, såvitt det provas kunna ske utan men för annan fiskande.

De ovan nämnda bestämmelserna gäller såväl östra som södra blekingekusten. I 3 § gives däremot en föreskrift, som avser östra, men praktiskt taget ingen del av södra kuststräckan. Där stadgas, såsom inledningsvis nämnts, att vid bl. a. Blekinge läns östra kust (norr om Torhamnsudde) och ett mindre vattenområde sydväst om nämnda udde innehavare av enskild fiskerätt även utan myndighets tillstånd må sträcka fast redskap från det enskilda vattnet vidare ut i allmänt vatten, dock ej på större avstånd än 200 m från den stranden följande kurvan för högst 3 m djup vid fastlandet eller vid ö av minst 100 m längd. Beträffande den som stöder sin fiskerätt på avtal, urminnes hävd, dom, skattläggning eller annan särskild grund gäller den fria utsträckningsrätten allenast såvitt den ej strider mot vad som i dylik ordning är bestämt angående fiskerättens omfattning.

Enligt kungl. brev 27/5 1898 (nr 50 s. 2) och 14/1 1927 (nr 15) äger varje svensk undersåte idka ålfiske med ålhommor med högst 1,5 m höjd utanför Blekinge läns kust i allmänt vatten, skattlagda ålfiskens rätt dock oförkränt.

Till belysande av innebörden av stadgandet i 3 § fiskerättslagen och de motiv som legat till grund för detta torde jag här få lämna en redogörelse för vissa delar av förarbetena.

Fiskerättskommittén föreslog, att en bestämmelse av samma innebörd, som den i 3 § fiskerättslagen upptagna, skulle gälla för samtliga kuster. Som motiv härför anförde kommittén bland annat (SOU 1947: 47, s. 92 ff):

I samband med frågan om den allmänna frifiskegränsen har framhållits, att den av fiskerättskommittén föreslagna nya gränsdragningen mellan enskilt och fritt fiskevatten på sina ställen kunde utfalla ogynnsamt för vederbörande strandägare i jämförelse med vad som för närvarande gäller. I de flesta fall torde förlusten ej komma att representera något större ekonomiskt värde. Det bör dock icke förbises, att just vid sådana långgrundade stränder, som här åsyftas, flerstädes bedrivs ett mycket inkomstbringande fiske med fast redskap, exempelvis ålbottengarn, som vid en tillämpning av de nya reglerna kan komma att till en större eller mindre del falla utanför det enskilda fiskevattnet. — — — Någon skyldighet för strandägare att söka tillstånd till utsträckning av sina redskap föreligger naturligtvis icke, liksom man ej heller kan utgå från att ett begärt tillstånd alltid skulle komma att beviljas. Å andra sidan komme det fria fisket knappast att vinna på förändringen, eftersom det ej gärna kan tänkas att tillstånd skulle meddelas en främmande fiskare att utsätta fast redskap som direkt fortsättning av en strandägarers. Ur fiskerinäringens synpunkt skulle alltså den nya ordningen knappast medföra någon fördel, i varje fall icke i proportion till de sannolikt betydande kostnader som skulle uppkomma för det allmänna.

På grund härav har det synts kommittén skäligen, att genom ett generellt stadgande vederbörande strandägare (fiskerättshavare) tillförsäkras viss rätt att *utan tillståndsprövning* utsträcka sitt fasta redskap över frivattensgränsen. Denna rätt synes böra begränsas till att gälla vid sådana ställen, där 3-meterskurvan löper mer än 100 m från stranden. — — —

Det torde knappast behöva befaras, att den förmån som sålunda skulle beredas vissa fiskerättshavare komme att utnyttjas till förfång för andra fiskande eller i varje fall medföra någon praktisk betydelsefull minskning i den rätt till fritt fiske, som nu är medgiven. I viss omfattning läser rättsmissbruk kunna förhindras genom sådana bestämmelser om »fiskets vård och lämpliga bedrivande», som enligt 9 § fiskeristadgan får meddelas av länsstyrelse; den befogenhet att ingripa med reglerande föreskrifter, som beträffande det nu ifrågavarande privilegierade fisket skulle tillkomma länsstyrelserna, kan tydligen ej vara mindre än den som föreligger med avseende på fiske i enskilt fiskevatten. — Å andra sidan torde den föreslagna förmånen i de allra flesta fall innebära tillräcklig kompensation för de ogynnsamma verkningar, som den nya gränsdragningen skulle kunna få för det av strandägarna eller andra fiskerättshavare bedrivna fisket med tillståndskrävande redskap, och därigenom i väsentlig grad reducera den ersättningskyldighet som den nya gränsdragningen kan komma att medföra för statsverket.

I fråga om begränsningen i utsträckningsrätten för skattlagda och andra fisken, som stöddes på särskild rättsgrund, anförde kommittén (s. 283 ff):

Om exempelvis ett skattlagt ålfiske innefattar rätt att fiska ål med botten-garn eller annan dylik fast redskap så långt ut från stranden som strand-äganderätten sträcker sig, skall dess innehavare äga att utan tillståndsprövning utsträcka sitt redskap intill 200 m från 3-meterskurvan. Om — såsom

undantagsvis är fallet — det skattlagda fisket sträcker sig även utanför den nuvarande frivattensgränsen (180-meterslinjen), skall detsamma också framdeles gälla i fritt fiskevatten, dock högst intill den nyssnämnda 200-meterslinjen. Om däremot det skattlagda fisket gäller allenast för en fixerad sträcka (t. ex. ett visst antal famnar), som slutar innanför den nuvarande frivattensgränsen eller av en slump just vid denna, kommer någon förlängning ej i fråga utan fisket bibehåller sin hittillsvarande utsträckning.

Av remissinstanserna lämnade flertalet förslaget utan erinran (se prop. 1950:60, s. 53 ff). Några avstyrkte emellertid. Som exempel må nämnas följande.

Lantbruksstyrelsen erinrade, att ett generellt utsträckningsmedgivande bl. a. kunde medföra avsevärd skada för angränsande fisken. Enligt styrelsens mening borde utsträckningsrätt kunna givas endast åt den som ägde anspråk på ersättning för mistat fiske, och frågan om sådan rätt borde prövas av vederbörande fiskevärderingsnämnd i samband med ersättningsanspråket.

Blekinge läns havsfiskeförening ansåg, att utsträckningsrätten borde göras beroende av tillstånd och att sådan rätt ej borde medgivas med mindre det vore tydligt att den ej lände till men för annan fiskande. *Fiskeriintendenten i södra distriktet* framhöll — dock utan att formligen avstyrka förslaget om fri utsträckningsrätt — att denna rätt i många fall kunde leda till intressekonflikter av olika slag. Sålunda kunde ett ålbottengarn, som utsträcktes, komma att utestänga ålen från ett skattlagt ålfiske som vore bestämt till sin längd och därför ej finge utökas.

I *lagrådsremissen* upptogs ifrågasavarande undantagsbestämmelser i 11 § (s. 150) och föreslogs skola gälla endast vid kusten av Norrbottens län, i Kalmar län söder om Kråkelund och vid Blekinge läns östra kust.

Departementschefen anförde som motiv till detta stadgande (s. 56).

Beträffande kommitténs förslag om viss rätt för strandägare att utan särskilt tillstånd sträcka fast redskap ut i frivattnet vill jag framhålla, att förefintligheten av en dylik befogenhet säkerligen kan avsevärt nedbringa anspråken mot statsverket på ersättning för mistad fiskerätt. Å andra sidan kan det, såsom anmärkts i remissyttrandena, vara förenat med vissa olägenheter att medgiva dylik utsträckning utöver gränsen för vad som hittills betraktats såsom enskilt fiskevatten. En föreskrift, varigenom utsträckningsrätten begränsades till sådant vatten skulle dock uppenbarligen icke vara lämplig, bl. a. när svårigheter alltid måste möta att efter längre tids förlopp tillämpa en upphävd lag. Ej heller torde det vara lyckligt att, på sätt lantbruksstyrelsen förordat, överlämna åt fiskevärderingsnämnderna att i samband med prövning av ersättningsfrågor avgöra om och i vad mån sökanden i stället borde erhålla gottgörelse i form av fri utsträckningsrätt. Förutom att detta mången gång kunde bli en vanskelig och ömtålig uppgift, skulle en sådan ordning medföra den nackdelen att det icke utan tillgång till nämndens protokoll kunde fastställas, huruvida i ett visst fall utsträckningsrätt vore för handen eller ej. Även om — såsom tänkbart vore — dylika avgöranden överflyttades till Kungl. Maj:t, skulle motsvarande nackdel kvarstå. En lämpligare utväg synes mig därför vara att fri utsträckningsrätt medgives utan särskild prövning men endast vid sådana långgrunda kuststräckor där yttergränsen för det enskilda fiskevattnet för närvarande anses gå tämligen

långt från stranden och där strandägarna bedriver ett särskilt inkomstbringande fiske med fasta redskap, medan det fria yrkesfisket är av sådan art att från frifiskarhåll nämnvärt intresse i allmänhet saknas för en inskränkning i strandägarnas rätt att fiska med fasta redskap.

I enlighet härmed förordar jag att utsträckningsrätt av den omfattning kommittén föreslagit skall tillkomma fiskerättshavare i Norrbottens och Kalmar län samt vid östra kusten av Blekinge län. Det torde utan särskilt stadgande vara tydligt att utsträckningsrätten är ett tillbehör till den enskilda fiskerätten och i fråga om möjligheten till överlåtelse o. d. skall följa samma regler som denna.

I övriga delar av landet bör enligt min uppfattning en strandägare lika litet som en annan fiskande äga att utan tillstånd begagna fast redskap i frivatten. Jag vill erinra, att sådant tillstånd kräves även enligt gällande rätt. De nuvarande bestämmelserna i ämnet är emellertid något förmånligare för strandägare än för andra. Därest en strandägare vill sträcka fast redskap ut över yttergränsen till sitt enskilda fiskevatten, skall nämligen enligt lagens ordalydelse hans begäran därom alltid bifallas, om det finnes kunna ske »utan men för annan fiskande». Då detta på vissa håll, t. ex. vid Skånes sydkust, betraktas som en förmån av ej ringa ekonomiskt värde, torde en motsvarande föreskrift böra upptagas i den nya lagen.

På hemställan av *lagrådet* gjordes vissa formella ändringar i 11 § av det remitterade förslaget. 11 § framflyttades som 3 §.

I motion I: 362 yrkades, att den tillståndsfria utsträckningsrätten skulle avse även Blekinge läns södra kust och Skånes östra kust, varemot i motionerna I: 365 och II: 442 hemställdes, att den tillståndsfria utsträckningsrätten icke skulle avse någon del av Blekinge läns kust.

I motion I: 362 anfördes bland annat.

Starka skäl talar för att rätten att från enskilt fiskevatten sträcka ut fast redskap i allmänt vatten utvidgas att gälla även Blekinge läns södra kust samt Skånes östra och södra kust. Om propositionens förslag skulle antagas av riksdagen, skulle nämligen ett stort antal nu brukade fisken få mindre utsträckningsrätt än vad de nu har. Detta skulle medföra tillbakagång för särskilt ålfisket, genom att i så fall en hel del ål gick de svenska fiskarena förbi. Att såsom ifrågasatts göra rätten till utsträckning beroende av tillståndsgivning innebär icke en tillfredsställande lösning, då man kan befara att densamma alltid hindras av bakomliggande fisken.

I de likalydande motionerna I: 365 och II: 442 anfördes däremot bland annat.

I fråga om utsättande av fast fiskredskap i enskilt fiskevatten anses, att samma bestämmelser bör gälla för Blekinge östra kust som vid den södra kusten, d. v. s. utsträckande av fast fiskredskap i allmänt vattenområde bör vara beroende av särskilt tillstånd efter undersökning, om det kan ske utan men för annan fiskande eller utan hinder för allmän farled, insegling till hamn etc. Ett sådant villkorligt tillståndsgivande skulle också vara ägnat att åstadkomma större rättvisa de enskilda strandägande fiskerättsägarna emellan.

Tredje lagutskottet hemställde i utlåtande nr 23 till 1950 års höstriksdag om bifall till den i propositionen föreslagna lydelsen av 3 § med alle-

nast den ändringen, att den fria utsträckningsrätten skulle avse även *Skånes östra och södra kuster*. Som motiv härför anfördes.

Kungl. Maj:t har föreslagit, att vid vissa särskilt i lagtexten uppräknade kuststräckor innehavaren av enskild fiskerätt skall även utan myndighets tillstånd få sträcka fast redskap från det enskilda vattnet vidare ut i allmänt vatten, dock högst 200 m från 3-metersdjupet. Denna bestämmelse skulle gälla vid kusterna av Norrbottens län och Kalmar län söder om Kråkelund (inbegripet Öland) samt vid östra kusten av Blekinge län. Kusten är där ofta så långgrund att man ännu 100 m från stranden icke har nått 3-metersdjupet. För samtliga nyssnämnda kuster synes bestämmelsen väl motiverad och utskottet kan ej tillstyrka det i två motioner (I: 365 och II: 442) framförda förslaget, att denna rätt icke skulle avse Blekinge läns östra kust. Liknande förhållanden som vid de i lagförslaget uppräknade kusterna torde råda även vid Skånes östra och södra kuster, och utskottet vill därför förorda att — på sätt yrkats i motionen II: 441 och, för Skånes östra kust, jämväl i motionen I: 362 — samma bestämmelse om utsträckningsrätt skall gälla vid dem. I allmänhet torde visserligen därstädes utsträckningsrätt kunna erhållas efter ansökan hos myndighet, men om utsträckningsrätten blir oberoende av myndighets beslut, vinnes större trygghet för de fiskande, och ersättningskostnader för statsverket undvikes. Vid dessa långgrunda kuster torde det vattenområde, som den tillståndsfria utsträckningsrätten skulle avse, i regel ingå i det i 1896 års lag bestämda enskilda fiskevattnet, men det blir genom gränslagens regler allmänt vatten. Den ersättningsskyldighet för staten mot de enskilda, som följer härav, blir mindre eller bortfaller, om strandägarna får tillståndsfri utsträckningsrätt. Av vad nyss sagts om huru långt enskilt vatten sträcker sig enligt gällande lag följer också, att ett genomförande för Skånes östra och södra kuster av den tillståndsfria utsträckningsrätten i stort sett knappast medför någon utvidgning av den enskilda rätten i förhållande till gällande lag. Något annat fiske, vare sig frifiske eller angränsande fast fiske, torde icke kunna lida intrång genom en utvidgning av den tillståndsfria utsträckningsrätten till att gälla även Skånes östra och södra kuster.

I fråga om *Blekinge läns södra kust* anförde utskottet däremot, att vid denna kust, ej minst vid Listerlandet, en tillståndsfri utsträckningsrätt mångenstädes torde skada annat fiske och medföra en opåkallad utflyttning av den enskilda fiskerätten. Utskottet avstyrkte därför att, på sätt föreslagits i motionen I: 362, sådan utsträckningsrätt infördes även vid Blekinge läns södra kust.

Riksdagen biföll i denna del utskottets hemställan (skrivelse nr 380).

3 § fiskerättslagen har fått sin gällande lydelse enligt *lag den 18 februari 1955* (nr 42). Ändringen innebär, att den rätt som enligt 3 § tillkom innehavare av enskild fiskerätt att vid Blekinge läns östra kust (norr om Torhamnsudde) utan myndighets tillstånd sträcka fast redskap från det enskilda vattnet ut i allmänt vatten, utsträckts att gälla även i vissa vatten söder och sydväst om Torhamnsudde. Ändringen har tillkommit efter framställning av Ostkustens ålfiskareförbund, förening u. p. a.

I anledning av framställningen upprättades inom jordbruksdepartementet en *promemoria* med förslag till lagändring. I promemorian anfördes bl. a.:

Av förarbetena till 3 § fiskerättslagen synes framgå, att den fria utsträckningsrätten ansetts böra gälla på sådana kuststräckor, där stränderna i allmänhet är så grunda att 3-meterskurvan ligger mer än 100 m från stranden. Där så är fallet skulle eljest ålfiskare i regel få sin tidigare fiskerätt inskränkt genom den nya gränslagen. Detta skulle i sin tur medföra ersättningsanspråk mot kronan och sådana anspråk skulle troligen komma att framställas även om fiskarena regelmässigt fick tillstånd att utnyttja den tidigare sättningslinjen. Ett tillståndstvång skulle nämligen medföra minskad trygghet och därmed en värdeminskning för fisket.

Dessa motiv torde ge ett gott stöd åt förbundets framställning. Stränderna på ostkusten av ifrågavarande öar är mycket långgrunda. Enligt vad som upplysts vid sammanträde i Torhamn användes därför med stöd av de tidigare bestämmelserna om gräns mot allmänt vatten sättningar som sträckte sig upp till 600 m från stranden. Spörsmålet om fri utsträckningsrätt på ostsidan av dessa öar torde ej särskilt ha uppmärksamrats, då gränspunkten efter lagrådsbehandlingen angavs vara Torhamnsudde. Såsom förbundet framhållit är det därför tänkbart, att åtminstone fiskarena utgått från att ostsidan av öarna skulle tillhöra Blekinge läns östra kust. Om en linje drages efter östra fastlandskusten vidare ut i havet torde den nämligen i stort sett följa östra stranden av dessa öar. Öarna ingår visserligen i Blekinge södra skärgård men detta torde ej spela någon roll för frågan om införande av en särbestämelse endast för fisket med fast redskap på öarnas ostkust.

Såsom *föredragande statsråd* anförde jag bland annat (prop. 1955: 16, s. 19).

Såsom i promemorian anförts talar flera skäl för att den rätt för innehavare av enskild fiskerätt att utan myndighets tillstånd sträcka fast redskap ut i allmänt vatten, som gäller för Blekinge läns östra kust, även bör gälla ostsidan av dessa öar. Stor försiktighet bör visserligen iakttagas vid genomförande av ändringar i fiskerättslagen så att rubbning ej sker i de principer, som ligger till grund för denna. En ändring, som innebär vidsträcktare rätt för innehavare av enskild fiskerätt att fiska på allmänt vatten, kan ofta innebära inskränkning i den rätt som enligt gällande bestämmelser tillkommer annan fiskande. I förevarande fall torde emellertid utredningen klart ge vid handen, att någon olägenhet för andra fiskande ej skulle uppkomma om de enskilda fiskerättshavarna genom lagändring tillerkändes sådan utsträckningsrätt som föreslagits i promemorian.

På hemställan av *tredje lagutskottet* (utl. 1955: 1) biföll *riksdagen* propositionen (skrivelse nr 61).

Fiske i enskilt vatten

Äldre rätt

Fiskerättshavarens ensamrätt till fiske med fast redskap i enskilt vatten vid blekingekusten var enligt 1896 års lag icke inskränkt i vidare mån än som följer av den tidigare omnämnda bestämmelsen i 12 § om fiske, som utövades med stöd av särskild rättsgrund (skattläggning m. m.).

Gällande rätt

Fiske med fast redskap på enskilt vatten är enligt 5 § i 1950 års fiskerättslag vid blekingekusten förbehållet innehavaren av den enskilda fiskerätten vare sig denna grundar sig på äganderätt till vattenområdet eller på särskild rättsgrund (avtal, urminnes hävd, dom, skattläggning eller »annan särskild grund»). I 15 § gives emellertid en allmän regel att, om å viss ort de fiskande oklandrat och efter gammal sed bedrivit fiske i enskilt vatten vid havskust utöver vad nu i allmänhet är medgivet, skall vad sålunda tillämpats gälla, dock icke i fråga om sillfisket.

Det må här anmärkas, att vid Skånes västra kust och vid kusten av Hallands län samt Göteborgs och Bohus län fiske med såväl rörligt som fast redskap i enskilt vatten enligt 13 § fiskerättslagen är fritt för varje svensk medborgare (dock med visst undantag för ostronfisket).

Enligt 22 § andra stycket kan länsstyrelsen meddela de föreskrifter som erfordras för att förebygga att fiske med fast redskap, som utövas med stöd av enskild fiskerätt, hindras eller skadas genom fiske, som må bedrivas utan stöd av sådan rätt.

3. Särskilda bestämmelser om skattlagda fisken m. m.*Äldre rätt*

Rörande de bestämmelser om skattlagda och därmed jämställda fisken, som gällde före 1/1 1951 anförde *fiskerättskommittén* (SOU 1947: 47, s. 76):

I 12 § av 1896 års fiskelag föreskrives, att om genom urminnes hävd eller genom särskilt stadgande, avtal, dom eller skattläggning eller på annat lagligt sätt blivit annorlunda än förut i lagen sagts bestämt om någons rätt till fiske, skall det vara gällande. Av intresse är i detta sammanhang framför allt de särskilt för sig skattlagda fisken, med vilka äganderätt till grunden ej är förenad men som är upptagna i jordeboken såsom för sig bestående fastigheter. En motsvarighet till dem utgör kronans s. k. enskilda fisken, d. v. s. av strandäganderätten oberoende fisken, vilka är upptagna i jordeboken såsom särskilda lägenheter av krononatur. Dessa skall enligt 8 § fiskelagen vara »såsom hittills kronan och hennes rättsinnehavare förbehållna». I regel torde de rättigheter, om vilka här är fråga, ej avse vattenområdet utanför frivattensgränsen. Där så undantagsvis kan vara fallet medför detta, att det fria fisket i frivattnet ej får bedrivas så att den särskilda rättigheten därigenom kränkes.

Gällande rätt

Den nya lagstiftningen innebär i princip, att ingen skillnad gjorts mellan sådant fiske, som stöder sig på strandäganderätt, och sådant fiske, som stöder sig på särskild rättsgrund. Motsvarighet till stadgandena i 12 § av 1896 års lag saknas sålunda i den nya lagen. Rörande motiven till den nya ståndpunkt som intagits i denna fråga må nämnas följande.

Fiskerättskommittén uttalade (SOU 1947: 47, s. 76), att det i klarhetens intresse syntes önskvärt, att särskild rättighets förhållande till det fria fis-

ket i frivattnet reglerades efter samma grunder som gällde med avseende på strandägarrättens begränsning. Fiskerättskommittén förordade alltså, att sådana särskilda rättigheter som här avses — vare sig de tillkommer enskild person eller kronan — icke skulle äga giltighet i vatten, där strandägarrätten ej gällde.

Kommittén ansåg emellertid (s. 283) att visst undantag borde göras till förmån för rättighet, vilken gällde fiske med sådant kvarstående redskap som avsågs i 6 § av förslaget till fiskelag, d. v. s. tillståndskrävande redskap. Enligt andra stycket av sistnämnda paragraf skulle dylikt redskap, som var utsatt i enskilt fiskevatten, utan tillståndsprövning få av fiskerättsägaren sträckas vidare ut i det fria vattnet intill 200 m från den stranden följande 3-meterskurvan. Denna förmån skulle tillgodonjutas även av innehavare av särskild fiskerättighet, förutsatt att rättigheten ej därigenom skulle få större omfattning än den i och för sig hade.

Under *remissbehandlingen* gjordes erinringar mot förslaget av bl. a. *kammarkollegiet* (prop. 1950: 60, s. 116). Kollegiet ansåg, att det ej fanns tillräckliga skäl för att sådana särskilda rättigheter till fiske, som nu gällde även utanför området för vanlig strandäganderätt, skulle för framtiden inskränkas till enskilt vatten. Med anledning av vad kommittén anfört där om att detta var erforderligt i klarhetens intresse erinrade kollegiet, att rättigheterna genom att de brukades blev kända av den personkrets, särskilt yrkesfiskare, som hade intresse av saken. Dessutom uttalade kollegiet, att en sådan motivering för övrigt ej syntes vara tillfyllest som grund för en expropriation av enskild rätt samt att de nu ifrågakvarande fiskena ofta var värdefulla, varför avvecklingen skulle ställa sig dyrbar för statsverket.

Departementschefen anförde i *lagrådsremissen* (prop. nr 60, s. 116 ff):

Såsom jag redan förut berört är det för de yrkesfiskare som icke grundar sitt fiske på strandäganderätt ett viktigt intresse att de omedelbart av lagen kan utläsa huruvida och i vad mån fiske på viss plats är tillåtet. Eljest kan de lätt löpa fara att ofrivilligt göra sig skyldiga till intrång i enskild rätt. Från denna synpunkt innebär förekomsten av särskilda ensamrätter med större utsträckning än vanlig strandägarrätt en icke ringa olägenhet. Såsom kommittén funnit framträder nackdelarna skarpast i fråga om fisket på fritt vatten och annat frifiske efter strömming och skarpsill. Emellertid kan det enligt min uppfattning knappast anföras några bärande skäl varför innehavare av särskild rättighet till fiske över huvud skulle äga anspråk på en bättre ställning än fiskerättsägare i allmänhet. Med hänsyn härtill och då av remissyttrandena framgår, att de skattlagda fiskenas nuvarande särställning på sina håll lett till mindre önskvärda konsekvenser även i andra avseenden än nyss nämnts, har jag ansett mig böra förorda, att fiskerättighet av nu ifrågakvarande slag icke i något fall skall kunna göras gällande mot sådan rätt till fiske inom området som enligt annat stadgande i lagen må tillkomma varje svensk medborgare. I den mån rättighetens innehavare på grund därav lider förlust bör tydligen ersättning utgå till honom. Några mera avsevärda kostnader för statsverket lär emellertid ej vara att befara.

Jag vill i detta sammanhang erinra, att enligt 27 § i förslaget länsstyrelsen skall kunna utfärda särskilda föreskrifter till skydd mot att fritt fiske bedrivs på sådant sätt att fiskerättsägares rätt till fiske med fast redskap därigenom försvåras.

Lagrådet underströk (prop. s. 190) att bestämmelsen innebar, att ifrågasvarande fiskerätter i förhållande till frifisket icke skulle medföra bättre ställning än den vanliga i jordäganderätten ingående fiskerätten. Vidare föreslogs redaktionella omarbetningar.

Departementschefen ansåg (s. 226) det vara onödigt med uttryckliga bestämmelser om, att vissa nu bestående särskilda rättigheter till fiske ej vidare skulle få göras gällande i allmänt vatten. Detta framgick ändock tydligt av den avfattning 1 § erhöi i departementsförslaget.

4. Ersättning för mistad fiskerätt

Äldre rätt

I samband med att ändringar vidtagits i 1896 års fiskerättslag har vid skilda tillfällen utfärdats bestämmelser om rätt till ersättning för mistad eller inskränkt fiskerätt. I detta avseende hänvisas till lagen den 22 juni 1928 (nr 184) om ersättning till strandägare för mistad fiskerätt samt till lagarna SFS 1930: 198 och 1932: 240 om utsträckt tillämpning av nyssnämnda lag.

Gällande rätt

Enligt lagen den 1 december 1950 om ersättning för mistad fiskerätt m. m. kan ersättning utgå av statsmedel:

1) till ägare av vattenområde för värdet av fiskerätt och annan förmån, som han förlorar genom den nya gränsdragningen mot allmänt vatten, samt för annan skada som därigenom tillskyndas ägaren;

2) till jordägare, vilkens fiskerätt inskränkes därigenom att jämlikt 6—13 §§ eller 18 § fiskerättslagen annan än innehavaren av den enskilda fiskerätten må bedriva fiske, som enligt äldre lag var förbehållet strandägaren;

3) till den som enligt urminnes hävd, dom eller skattläggning eller på annan särskild grund innehar fiskerätt, vilken helt eller delvis blir utan verkan till följd av att enligt den nya lagstiftningen enskild fiskerätt ej gäller i allmänt vatten eller till följd av stadgandena i 6—20 §§ fiskerättslagen;

4) till den som den 1 januari 1951 på grund av servituts- eller nyttjanderättsupplåtelse åtnjuter förmån, vilken helt eller delvis går förlorad av skäl som angivits under 1)—3).

Ersättningsanspråk skall, enligt lagändring den 30 december 1955 (nr 711), vid påföljd av talans förlust framställas hos fiskevärderingsnämnd före den 1 januari 1958.

III. Departementspromemorian

1. Innebörden av att fiske skattlagts

I departementspromemorian lämnas till en början en översiktlig jämförelse mellan äldre och gällande rätt av i huvudsak samma innehåll som den under II här upptagna.

Därefter behandlas principerna för skattläggningen av fisken, skattläggningens betydelse i skilda hänseenden samt förekomsten av skattlagda fisken i Blekinge län. Uppgifterna härom är i huvudsak hämtade ur den utredning rörande fiskerättsförhållandena vid rikets kuster, vilken inom kammarkollegiet utförts av kammarrättsrådet A. W. Dufwa under åren 1911—1924 och redovisats i SOU 1925: 19 och 20 (»Dufwas utredning»). Jag torde i denna del i huvudsak få hänvisa till Dufwas utredning och promemorian. Emellertid torde det vara lämpligt att här återgiva några uttalanden av mera sammanfattande art. I promemorian avses med »hovrätten» hovrätten över Skåne och Blekinge och med »häradsrätten» Listers häradsrätt.

Vid skattläggningarna, som i regel skedde vid jordrevningar i slutet av 1600-talet och vid senare jordrannsakingar, bestämdes stundom särskild ränta för ett fiske. I andra fall inräknades fisket i räntan för det hemman, vartill fisket hörde. Rörande skattläggningarnas betydelse ur rättslig synpunkt återgives i promemorian följande uttalanden i Dufwas utredning (SOU 1925: 19, s. 325 ff.)

Några särskilda regler för skattläggning av saltsjöfisken finns icke i skattläggningsmetoderna eller eljest meddelade. Det finns endast helt allmänt, såsom i 1670 års jordrevningsinstruktion för Skåne och Blekinge, 39 mom., föreskrivet, att fisken skall »skattläggas efter den taxa och pris, som här i landet mellan bönderna är i bruk, lämpande taxan efter orternas sedvana och gamla bruk». Detta tillämpades i nyssnämnda provinser, där det stora flertalet fisken utgöres av ålfisken, i allmänhet så, att fiskets ränta beräknades efter visst belopp för varje till fisket brukad ålhomma eller ock efter vad annat i orten befintligt fiske av ungefär lika godhet utgjorde i ränta. — — De särskilt för sig skattlagda fiskena är såsom för sig bestående fastigheter upptagna i jordeboken, vart och ett såsom en enhet bland fiskerier. Deras ägare eller innehavare har i regel uteslutande rätt till det slags fiske, för vilket räntan åsatts. De å fiskena förrättade skattläggningarna har allteftersom äganderätten till fiskena genom skatteköp från kronan övergått till enskilda legat till grund för skatteköpen. Skattläggningarna har följaktligen ur äganderättsynpunkt sin betydelse i och genom den ledning de ger i fråga om bestämmande av fiskenas omfattning. I sådant hänseende innehåller skattläggningsinstrumenten ofta, om ock långt ifrån alltid, värdefulla upplysningar, sällan dock så fullständiga, att fiskets område, det s. k. sökningsområdet, på grund därav låter sig exakt bestämmas. Svårigheterna härutinnan torde företrädesvis ha kommit till synes i fråga om ålfisken, vilka till största delen förekommer i Skåne (på södra och östra kusten, allenast ett på västra) och Blekinge. Härvid är det särskilt frågan, huru långt ut åt havet de skattlagda ålfiskenas rätt sträcker sig, som givit anledning till tvister. Det torde nämligen ytterst sällan ha förekommit att denna fråga beaktats vid skattläggningen. — — De särskilt skattlagda fiskenas rättsliga

ställning torde kunna i korthet anges på följande sätt, därvid för tydlighetens skull uttalandet hänföres till visst slags fiske, exempelvis ett ålfiske. *Ägaren av ett skattlagt ålfiske har uteslutande rätt till fiske efter ål inom det vattenområde, över vilket ålfiskets rätt må anses sträcka sig. Ägaren av det hemman, vid vars strand det skattlagda ålfisket finnes, är lagligen oförhindrad att å sådana tider av året, då ålfångst ej ifrågakommer, idka allt slags fiske vid hemmanets strand ävensom att å andra tider utöva sådant fiske, som ej länder till men för fisket efter ål.* Till stöd härför kan bland annat åberopas den i 9 § av 1852 års fiskeristadga upptagna bestämmelsen, att sådan inskränkning i strandägarrätten, som följer av ett fiskes särskilda skattläggning, ej må göras större än tillgodonjutandet av den särskilda fiskerättigheten kräver, en föreskrift som enligt motiven till 1896 års lag om rätt till fiske endast av den anledning blivit i lagen utelämnad, att den sålunda uttalade rättsatsen ansetts självklar.

Det torde böra påpekas att, där ett särskilt skattlagt fiske blivit jämlikt kungl. brevet den 22 mars 1850 angående reglering av kronofiskena i riket, under skattemannarätt försålt till hemmansinnehavare eller byalag, vid vars strand det ligger, och därefter förenat med vederbörande hemman eller by och ur jordeboken uteslutet emot det att därför belöpande ränta under särskild titel tillagts hemmanets eller byns ränta, hemmansinnehavaren eller byalaget givetvis har samma rätt till fisket som varje annan ägare av ett särskilt skattlagt fiske av samma slag.

Dufwa uttalade vidare, att inom Blekinge län särskilt skattlagda saltsjöfisken blott finns i Mjällby och Ysane socknar av Listers härad samt Torhamns och Kristianopels socknar av Östra härad.

2. Olika slag av fisken ur kameral och rättslig synpunkt

Som jag tidigare nämnt har tredje lagutskottet uttalat, att vid utredningen borde uppmärksammas frågan om fri utsträckningsrätt borde tillerkännas även vissa andra av ålder bestående fisken med fast redskap än de skattlagda. I enlighet härmed har i promemorian redovisats olika slag av fisken ur kameral och rättslig synpunkt samt gjorts vissa anteckningar om innebörden av uttrycket »av ålder» bestående fiske.

I sistnämnda fråga påpekas bl. a., att det i 1896 års lag använda uttrycket »av ålder» i den nya fiskerättslagen utbyttis mot »efter gammal sed» samt att fiskerättskommittén uttalat, att »av ålder» i allmänhet ansetts motsvara en kortare tid än »urminnes tid» men dock minst 50 år, medan det nya uttrycket torde kunna avse »en generation» eller i runt tal ett trettiotal år. Vidare framhålles, att departementschefen i prop. 1950: 60 anfört, att frågan om hur länge en sedvänja minst måste ha bestått för att den skulle tillmätas rättslig betydelse liksom hittills borde överlämnas till rättstillämpningen. Han ansåg emellertid liksom kommittén, att fordringarna i detta avseende utan olägenhet borde kunna sättas något lägre än enligt tidigare praxis och tillstyrkte därför, att orden »av ålder» utbyttis mot »efter gammal sed».

Beträffande de olika slagen av fisken anföres i promemorian inledningsvis följande.

Många av de fisken, som undersökningen avser, kan spåras tillbaka till den danska tiden. I fråga om den närmare historiska utvecklingen torde här i huvudsak kunna hänvisas till Dufwas framställning s. 44 ff i del 1 av hans utredning (SOU 1925: 19). Såsom denna framställning visar, ansågs i Danmark under medeltiden såväl det danska sjöterritoriet som rätten till fiske vid havsstranden tillkomma Konungen. Denna uppfattning levde kvar även långt in i nya tiden. Sålunda uttalades bland annat i en dansk förordning från 1740 att Konungen äger »Forstranden». Danska kungen utnyttjade rätten till fiske i viss utsträckning på det viset, att han mot avgift eller som gåva överlät fiskerätten på enskilda personer. Avkastningen gick i vissa fall direkt till Konungen och i andra fall till länsmannen. De kungl. ålfiskena omnämndes i länsbrev redan i slutet av 1400-talet, men närmare uppgifter om dem lämnas först i de äldsta danska jordeböckerna från 1580-talet. I dessa upptages fiskena som särskilda skatteenheter utan anknytning till något bestämt hemman. Vid sidan av dessa fisken förekom även en stor mängd fisken som brukats direkt av bönderna mot en avgäld som ingick i räntan för hemmanet. Då Blekinge införlivades med Sverige 1658 upprättades den första svenska jordeboken som utgjorde ett utdrag av de danska böckerna. Redan i denna jordebok omnämnes ett 10-tal av de ålfisken som fortfarande brukas i Mjällby socken. Den första svenska jordrevningen i Blekinge förrättades 1670, varefter en ny jordebok upprättades 1671. I fråga om 4 socknar, bland andra Mjällby och Ysane, gjordes en ny jordrevning under åren 1685—1687. Därefter har flera jordeböcker förekommit och den nu gällande härrör från 1871. Fisken, vilka vid skattläggningsförrättningar antingen upptagits som särskild fastighet och införts i jordebok eller skattlagts gemensamt med visst hemman, benämnes i allmänhet skattlagda fisken. För jordeboksfiskena användes ofta benämningen »särskilt skattlagt fiske».

I fråga om skilda slags fisken vid Blekinge läns södra kust anföres inledningsvis i promemorian att förutom de skattlagda finnes ett flertal av ålder bestående fisken av olika kameral och rättslig natur, bland annat fisken vars rätt grundas på rätten till stranden. Den nu företagna undersökningen hade omfattat cirka 170 ålfisken vid södra kusten av Blekinge. Det hade vid undersökningen visat sig att man för den fråga som här är aktuell, torde kunna bortse från sådana fisken som låg på andra delar av kusten än i Mjällby och Ysane socknar. Av dessa fisken syntes nämligen endast de som låg vid öarna söder om Torhamn ha gått miste rätt genom den nya lagstiftningen och frågan härom hade redan lösts genom den förut omnämnda lagändringen, vilken trätt i kraft den 1 april 1955.

Skattlagda ålfisken

Bland de skattlagda ålfiskena kunde man skilja på olika typer. Vissa fisken utgjorde självständiga fastigheter, som skattlagts för sig och upptagits i jordeboken. Dessa fisken hade ursprungligen varit kronofastigheter, som efter skatteköp omförts till skalte. I jordeboken fanns emellertid fortfarande kvar några fisken under rubrikerna krono under allmän disposition el-

ler frälse. Vid sidan av dessa jordeboksfisken förekom i stor omfattning fisken, för vilka avgäld i en eller annan form hade beräknats vid fastställande av räntan för det hemman, som de vid skattläggningen tillhört. Av de skattlagda fiskena hade en del sedermera avsöndrats eller vid avstyckningsförrättningar tillagts avstyckade områden. Förutom de skattlagda fiskena fanns fisken, som uppkommit genom överenskommelser, som sedan i regel fastställts genom domar eller vid lantmåteriförrättningar. Vidare fanns många av ålder bestående strandrättsfisken och slutligen fisken, vilka helt låg på allmänt vatten och utövades med stöd av tidsbegränsade tillstånd, som lämnats av administrativ myndighet. Vissa av de skattlagda fiskena och även av strandrättsfiskena hade genom sådana tillstånd fått sin rätt utökad.

De skattlagda fiskena hade ofta antingen vid skattläggningen eller vid senare jordrannsakan eller genom dom bestämts till sitt innehåll. Härvid kunde fiskerätten ha begränsats med hänsyn till sättningsplats, sättningsriktning och sättningslängd eller sökningsområde. Med sökningsområde avsågs det vattenområde, i regel norr om fisket, inom vilket andra fiskredskap icke fick utsättas med hänsyn till den skada, som det skattlagda fisket härigenom förorsakades. Stundom hade för fisken gränserna bestämts genom en nordlig och en sydlig linje. I fråga om fiskenas utsträckning i längd hade ofta angivits, att ett visst antal hommor eller hommesätt fick användas. Sedan man på blekingekusten övergått till att i stor utsträckning använda ålbottengarn hade begränsningen till visst antal hommesätt ansetts böra förvandlas till viss utsträckning i längd. Härvid hade 1 homma ansetts motsvara 12 famnar (21,6 m).

Antalet i jordeboken för Mjällby och Ysane socknar upptagna ålfisken var 28, varav 2 kronofisken, 1 frälsefiske och övriga skatteköpta fisken.

För att belysa skattläggningens innebörd och de problem, som uppkommer, då man skall bedöma en skattlagd fiskerätts innehåll, har i promemorian lämnats några exempel på särskilt skattlagda och i jordeboken upptagna fisken. Ett av dessa, vilket avser fisket Rävören (*Hosaby 33¹*) och synes vara av speciellt intresse, torde jag här få nämna.

Till 1779 års jordrannsakning anmälde åborna på kronohemmanet Hosaby nr 60 (nytt nr 33), att de upptagit ett ålfiske vid Hörviksören. De ansökte därefter hos KB om att fisket skulle skattläggas. Härvid angavs, att fisket bestod av 4—6 hommesätt. Genom utslag den 17 augusti 1785 anmodade KB häradshövdingen i orten att verkställa skattlägningsförrättning beträffande ifrågavarande ålfiske »af fyra till sex hummesätter». Skattläggningen verkställdes den 20 september 1785. Därvid gjordes en ingående undersökning på platsen. I skattlägningsprotokollet angavs noga en sten, vid vilken fiskets sättningslinje skulle börja, och denna stens belägenhet såväl i förhållande till ett söder om platsen liggande fiske som i förhållande till stranden. Vidare angavs, att fisket skulle sträcka sig »i rätt led, emot södra ändan af Tärnö». Det antecknades vidare, att sex hommor på försök utsatts samt att avståndet mellan de skattlagda fiskena i regel blott

uppgick till 80—100 alnar medan avståndet mellan detta fiske och det söder därom belägna utgjorde 280 alnar. Någon skada för det södra fisket skulle därför ej uppstå. I fråga om det nya fiskets längd och den skatt som borde erläggas uttalade skattningsmännen »att om än samma åhlefiske då stormfria år infalla skulle kunna utvidgas till något större antahl hummesätt, så kan thet dock vid skattens fastställande med säkerhet icke anses till mera än fyra stycken hummors ständiga bruk, hvarefter den årliga afgiften kommer att lämpas till Sex sk. Species för hvarje humma, som är lika med hvad en del andra åhlfisken här i nejden utgöra; och blef tillfölje häraf den skatt, som för hela berörde åhlfiske till Kongl. Maj:t och Kronan af sökandena och deras efterträdare i äganderätten årligen kommer att erläggas, tillsammans utsatt och föreslagen till Tjugufyra Skillingar Species; hvilket likväl Konungens Befallningshafvandes vidare bepröfvande i ödmjukhet underställes».

Skattningsmen fastställdes den 12 november 1785 av »Carlsrona Lnds Contoir». Den 8 december 1786 gjordes i jordeboken anteckning om skattningsmen.

Den 10 maj 1793 ansökte därefter ägaren av detta och ett par andra skattlagda fisken om tillstånd att få skatteköpa dem. I avgivet yttrande den 7 februari 1794 uttalade kammarkollegiet, att fiskena enligt »inkomna, pröfvade och fastställda skattningsmen» var ansedda och taxerade till vissa belopp, varav Hosaby nr 60 till 6 hommesätt och 24 skilling species årlig ränta. Genom beslut den 6 mars 1794 gav därefter Kungl. Maj:t tillstånd till skatteköpet. I enlighet med kammarkollegiets yttrande bestämdes köpeskillingen till 6 års sammanslagen ränta, varvid angavs, att Hosaby nr 60 var taxerat till 6 hommesätt och 24 skilling species årlig ränta.

Till detta exempel fogas i promemorian följande kommentar.

Dessa uttalanden vid skattningsmen och skatteköpet synes av brukarna av fisket ha tolkats så att ingen inskränkning i fråga om sättningsmen längd gjorts. Härvid har åberopats, att i skattningsinstrumentet angivits, att flera än 4 hommesätt kunde få sättas under stormfria år varvid intet högsta antal angivits. Kammarkollegiet och Kungl. Maj:t har emellertid vid skatteköpet 1794 tydligen ansett, att fiskerätten icke innefattade rätt att sätta mer än 6 hommesätt eller det högsta antal som angivits i ansökning om skattningsmen.

Trots att sättningsplatsen för fisket i detalj angivits vid skattningsmen har detsamma under lång tid brukats med en utgångspunkt, som ligger flera hundra meter norr om den fastställda. Denna nordliga sättningsmen har åtminstone för vissa år sanktionerats genom en skriftlig överenskommelse mellan delägarna i fisket och delägarna i det närmast söder därom belägna fisket. Överenskommelsen innebar, att fisket för åren 1941—1943 skulle ha samma sättningsmen »som begagnats före 1940». Den överenskomna linjen har inlagts på kartor.

I en rättegång avgjord genom hovrättens dom den 26 januari 1945 har antecknats, att överenskommelsen innebar, att fisket fick sättas till en längd av 205 famnar. Vidare uttalade hovrätten att det förhållandet, att fisket satts i en nordligare sträckning än den vid skattningsmen angivna, icke var till men för det söder därom belägna fisket Hosaby nr 59 (nytt nr 20). I häradsrätten hade såsom i målet ostridigt antecknats, att Rävören var skattlagt till 4 hommesätt d. v. s. till 48 famnars längd. Hovrätten gjorde intet direkt uttalande om skattningsmens innebörd men yttrade, att ägarna av fisket Hosaby nr 59 måste anses ha lidit skada i den mån ålbottengarnen i Rävören utsatts till större längd än den som med hänsyn till fisket Hosaby

nr 59 finge gälla för Rävören. Hovrätten fann utrett, att Rävören satts till en sammanlagd längd av mer än den överenskomna (205 famnar).

Rävören brukas fortfarande i den nordliga sättningslinjen. Sedan utredning förebragts om att fisket, därest det tidigare kunnat sättas till den gamla gränsen mot allmänt vattenområde och alltså icke var begränsat till 4 eller 6 hommesätt, blivit avkortat genom den nya lagstiftningen, har alltså sedan 1951 särskilt tillstånd beviljats att i fisket sätta 170 meter på allmänt vatten. Avsikten härmed har varit att ägarna av fisket tills vidare skulle få bibehållas vid den rätt de ansett sig ha ägt före 1 januari 1951.

Av denna redogörelse torde framgå, att frågan om den fiskerätt, som tillkommer ägaren av Rävören, icke är klar. Detta gäller såväl i fråga om sättningsplats som sättningslängd (4 hommor, 6 hommor eller obegränsat). Det må emellertid anmärkas att i ett liknande fall (*NJA 1929: not B 881*) såväl hovrätten som högsta domstolen, i motsats till häradsrätten, ansett att ingen begränsning skett. Vidare kan vid bedömandet av denna fiskerätts innebörd inverka sådana faktorer som överenskommelser, hävd, domstolsavgöranden och strandrätt.

I fråga om fisken, som skattlagts med hemmanen, anföres i promemorian att vid skattläggningarna i stor utsträckning förekommit, att i hemmanens ränta inräknats värdet av ålfisken. Stundom hade allmänt blott utsagts, att i de »härligheter», som tillkom hemmanet, ingick ett ålfiske. En ränta för hemmanet hade därefter fastställts. I andra fall hade angivits, hur stor ränta som belöpte på fisket. Slutligen hade i vissa fall omnämnts, att till hemmanet hörde ålfiske men att detta på grund av sin belägenhet eller av andra skäl var så dåligt att det inte ansågs böra påverka räntans storlek. Ofta hade, när det gäller fisken som skattlagts med hemmanen, utsagts hur många hommesätt som sattes i fisket. I andra fall hade däremot ingen begränsning i sättningsrätten nämnts. I sådana fall, då skattläggningen inneburit en begränsning, satte emellertid brukare av fiskena ofta med stöd av strandrätt eller sedvana ändock redskap intill den gamla gränsen mot allmänt vattenområde. Vid studium av t. ex. jordrevningsprotokollen för 1685—87 framgick, att de ålfisken, som ingick i hemmanens räntor, i stor utsträckning ansetts vara odugliga eller »till ringa nytta». Sedan ålbottengarn börjat komma till användning hade emellertid flera sådana fisken visat sig vara mycket givande. En hel del av de fisken, som omnämnts vid skattläggningarna, brukades icke längre. Vid tiden för skattläggningarna kunde nämligen ålfiskena sättas mycket tätare än nu. Redskapen bestod då av en eller flera ålhommor, varför relativt kort sökningsområde erfordrades. Av uttalanden i vissa rättegångar framgick, att sökningsområden på 100 m ansågs vara fullt tillräckliga. (Jämför den tidigare omnämnda skattläggningen 1779 av Rävören, varvid uttalades att avstånden mellan de skattlagda ålfiskena då i regel var blott 80—100 alnar). Då numera ålbottengarn användes med en längd av ofta 200—300 m erfordrades mycket större sökningsområden.

I promemorian omnämnes därefter fisken, vilka utgör i jordregistret upptagna avsöndringar som blott innebära en ålfiskerätt. Där om anföres att vid undersökningen framkommit, att i ifrågavarande socknar fanns ett 20-tal avsöndringar, vilka enligt jord-

registret bestod allenast av ett ålfiske (i två fall jämväl av »fiskeplats»). Avsöndringarna utgjorde antingen strandrättsfisken eller fisken, som tidigare skattlagts gemensamt med hemman. (Avsöndringarna hade fastställts under tiden 1862—1909 och lagfarits.) Enligt senare rättsavgöranden kunde emellertid till fastighet hörande rätt till fiske ej avsöndras utan att äganderätten till grunden och vattnet överläts (*NJA 1918: 599* och *1915: 571*).

En annan typ av fisken är enligt promemorian *servitutsfisken* och därmed jämförliga fisken, uppkomna vid lantmäteriförrättningar. Därom anföres att i stor utsträckning förekommit, att vid avstyckning av smärre markområden de nybildade fastigheterna tilldelats den rätt till ett bestämt ålfiske eller till en andel i ålfiske, som tillkommit stamfastigheten. Avstyckningarna hade i regel tillkommit just för att vederbörande skulle kunna få en i jordregistret och senare i fastighetsbok inskriven rätt att utöva ålfisket. Det avstyckade markområdet hade härvid ofta endast fyllt en formell uppgift för att möjliggöra avstyckningen. Vid sidan av dessa servitutsliknande rättigheter till fiske fanns åtminstone ett rent servitutsfiske, som icke uppkommit i samband med lantmäteriförrättning utan grundats på en överenskommelse, vilken senare stadfästs genom domstolsavgörande. Detta fiske är det som benämnes *Stupenosa*. Av en dom meddelad av hovrätten den 23/11 1832 framgick, att fisket brukats sedan åtminstone 1748, då en överenskommelse om fisket träffades. Överenskommelsen innebar, att strandägaren medgav ägarna av fisket Hallakulla rätt att utsätta ålhomma på en angiven plats vid Listershuvud. Rättigheten belastade dels Hosaby bys oskiftade fiskevatten och dels det närbelägna fisket Oderskärvet. Genom flera domstolsavgöranden hade denna fiskerätt fastslagits, varvid angivits, att den dock var begränsad till ett hommesätt (senast *NJA 1952: 459*). I *NJA 1908: 238* berördes bl. a. sökningsområdet för *Stupenosa*. Det utsades, att hela det vattenområde, som låg mellan fisket och Hallakulla var erforderligt (c:a 40 famnar). I detta sammanhang påpekas i promemorian, att rena fiskeservitut numera icke får bildas vid lantmäteriförrättning. Därvid hänvisas bl. a. till rättsfallet *NJA 1932: 693*.

I fråga om strandrättsfisken, vilka ej avskilts eller särskilt lagfarits, anföres i promemorian att, i den mån så kan ske utan att skattlagda fisken därigenom kränkes, på grund av strandrätt brukas en del ålfisken. Vissa av dessa hade satts på samma plats sedan lång tid tillbaka och hade genom lantmäteriförrättningar eller domsavgöranden fått en ställning, som syntes i viss mån vara starkare än vanliga strandrättsfiskens.

Av de i promemorian nämnda exemplen på sådana fisken må nämnas följande, vilka avser fiskena *Tretton Stenar* och *Jeppör*.

I ett utslag av *häradsrätten 6/5 1839* antecknades bl. a., att till *Mjällby nr 8* hörde ett fiske, som utgick från *Kringfluten Öhr* väster ut mot *tretton stenar*. På en av lantmätare år 1894 upprättad karta har utmärkts ålhommor från västspetsen av »*Kringfluten Öhr*» i nordvästlig riktning mot »*13 stenar*». Sträckningen var cirka 150 meter. »*Kringfluten Öhr*» är en liten ö omedel-

bart utanför Källanabben under Mjällby 8⁷. I ett rättsfall *NJA 1898: not A 180* fastställdes, att fiskerätt medelst hommors utsättande för ålfångst från »kringfluten Ör» väster ut mot »de 13 stenarne» eller eljest, så vitt i saken företedda kartor och ritningar utmärkte, från stranden sydväst därom eller å därtill hörande landgrund icke tillkom delägare i Mjällby bys samfällda fisken. Genom detta utslag torde ägarna av Mjällby nr 8 alltså ha tillförsäkrats ensamrätt till fiske med visst sökningsområde trots att byns fiskevatten eljest var oskiftade och stöd för ensamrätt ej erhållits genom skattläggning. Häradsrättens utslag 6/5 1839 åberopades. Vidare antecknades i motiven att blott ett fiske kunde nyttjas på denna plats. Vid avstyckning den 8/11 1947 av ett område om 1 500 m² från hemmansdelen Mjällby 8⁵ antecknades, att med det avstyckade området (Mjällby 8¹⁷) skulle följa stamfastighetens hela andel (1/2) i det Mjällby nr 8 tillkommande fiske, som avsågs i nyssnämnda dom. Återstående hälft av fisket tillhör den andra delen av hemmanet Mjällby nr 8.

Vid undersökningen har upplysts, att vid sydspetsen av *Jeppör* åtminstone sedan 1938 brukats ett strandrättsfiske till cirka 300 m längd. Enligt uppgift är *Jeppör* en ö av blott 95 m längd, varför enskild fiskerätt enligt 300-metersregeln numera ej torde föreligga vid öns stränder. Ön är belägen cirka 200 m från ön *Norjegryt*, vilken är avsevärt större. Med en sättningslinje av 300 m skulle yttre punkten av fisket vara belägen cirka 450 m från *Norjegryt*. Enligt sjökort går i sättningslinjen 3-meterskurvan knappt 100 m från fiskets utgångspunkt vid *Jeppör*. Fisket torde därför numera till stor del vara beläget på allmänt vatten, medan det före 1951 har ansetts vara beläget helt på enskilt vatten.

I förevarande avsnitt nämnes slutligen typen *tillstånds fisken*. Härom har i promemorian bl. a. antecknats, att administrativ myndighet med stöd av 1 och 2 §§ fiskerättslagen i ett flertal fall hade lämnat tillstånd till fiske med ålbottengarn på allmänt vatten. Sedan 1951 hade i avbidan på resultatet av förevarande utredning tillstånd regelmässigt lämnats i sådana fall, då man ansett möjligt att fiskena avkortats på grund av de nya gränsbestämmelserna. Principen vid tillståndsgivningen hade därvid varit, att fiskerättsägarna tills vidare skulle få bibehållas den rätt de ägt före år 1951. Därjämte hade i några fall tillstånd lämnats till fiske på sådana platser, som redan enligt den tidigare lagstiftningen helt varit belägna på allmänt vatten. Slutligen hade tillstånd i vissa fall lämnats till utsträckning av redskap från enskilt till allmänt vatten oberoende av om fisket avkortats eller icke genom den nya lagstiftningen. Som exempel på ett sedan gammalt nyttjat strandrättsfiske, som skulle ha helt eller till största delen upphört genom den nya lagstiftningen, om särskilt tillstånd ej givits, må nämnas följande.

Enligt uppgift av ägarna till hemmanet Mjällby nr 8 har sedan minst 90 år tillbaka till detta hemman brukats ett *strandrättsfiske cirka 485 meter norr om ön Långören*. Fisket har haft sin sättningsplats strax utanför 3-meterskurvan och en längd i ostvästlig riktning av cirka 350 m. Enligt den före 1951 gällande lagstiftningen kunde fisket i nu angiven utsträckning sättas utan särskilt tillstånd. Efter 1951 torde fisket däremot helt ligga på allmänt vatten. Innehavarna av fisket har emellertid för åren 1951—1955 erhållit tillstånd att i tidigare utsträckning bruka fisket.

3. Olika fiskerättigheters omfattning

I promemorian behandlas därefter frågan om innehållet i olika rättigheter till ålfiske. Den ståndpunkt praxis intager belyses genom referat av ett flertal rättsfall. Då denna fråga har betydelse främst för bestämmandet i detalj av den rätt, som före den 1 januari 1951 tillkom innehavare av skilda ålfisken, torde det icke vara erforderligt att för bedömandet av den principfråga, som min anmälan nu avser, ge annat än en kort redogörelse för promemorian i denna del.

I promemorian anföres i detta avsnitt till en början, att de fisken, som grundades på strandrätt eller upplåtelse av fiskerätt från strandrättsägare, i princip fick sättas ut till gränsen mot allmänt vattenområde och var som helst inom det fiskevatten, som brukaren hade rätt att nyttja. I Mjällby och Ysane kommuner, särskilt vid Listerlandet, kunde emellertid strandrättsfisken i blott ringa utsträckning användas. Detta berodde på den mångfald av skattlagda fisken som här var belägna. Enligt gammal hävd och rättspraxis fick strandrättsfisken ej sättas så att de skadade skattlagda fisken. Till varje skattlagt fiske hade ansetts höra ett visst sökningsområde, i regel beläget norr om fisket, vilket borde hållas fritt från sådana redskap, som kunde hindra ålen från att komma fram till det skattlagda fisket. Begränsning i den allmänt gällande fiskerätten hade skett bl. a. genom skattläggningar, domar eller föreningar, som träffats i samband med lantmäteriförordningar eller rättegångar. Sådana begränsningar kunde avse sättningsplats, sättningsriktning, sättningslängd och sökningsområde. I några fall hade även i dom utsagts att fiske fick ske endast med hommor (alltså ej med bottengarn).

I fortsättningen har olika frågor närmare belysts. Några av dessa torde jag här få nämna.

Som jag tidigare upplyst har i kungl. brev 27/5 1898 och 14/1 1927 varje svensk undersåte tillerkänts rätt att idka ålfiske med ålhommor med högst 1,5 m höjd i allmänt vatten utanför Blekinge läns kust, »skattlagda ålfiskens rätt dock oförkränkt». Innebörden av det citerade uttrycket har bedömts i ett rättsfall *NJA 1929: 667*, vilket även ger viss belysning av frågan om när »men» kan anses uppkomma för annat fiske. Domstolarna uttalade, att uttrycket icke kunde givas den tolkningen, att därmed allenast avsågs att bereda sådana skattlagda ålfisken, som var belägna utanför strandrättsområdet, skydd mot att garn utsattes i ålfiskenas sättningslinje eller så att garnen helt avstängde ålens gång till ålfiskena. Uttrycket borde i stället givas den tolkningen, att därmed avsågs att förbjuda de fall, då genom utsättande av fast fiskredskap de skattlagda ålfiskena, oavsett om de låg inom eller utanför strandrättsområdet, led en *påtaglig skada*.

Vidare ges exempel på att i skattläggningsinstrument och domar fiskens omfattning fixerats i skilda hänseenden. I vissa fall hade sålunda fiskets utgångspunkt angivits vara en beskriven sten, stenbrygga eller båtplats. Sätt-

ningsriktningen hade stundom angivits t. ex. mot en viss udde. De flesta processerna hade gällt sättningens längd och sökningsområde. I vissa rättsavgöranden hade fastställts, att sättning ej fick ske till större längd än som angivits vid skattläggning, t. ex. 8 hommesätt (varje hommesätt 21,6 m). I andra fall hade domstol bestämt en viss sättningens längd, stundom i strid med vad som antecknats vid skattläggning. Sökningsområdet hade i ett par fall begränsats genom en nordlig och en sydlig linje, och i andra fall genom att en viss bredd i famnar eller meter bestämts. Av vissa refererade rättsfall framgår, att ett sökningsområde av 100 famnar ansågs vara tillräckligt innan bottengarn började användas, men att därefter betydligt större område erfordrades. Vidare nämnes, att enligt rättsfall fisken, för vilka någon begränsning ej angivits vid skattläggning eller i domar, fick nyttjas intill gränsen för det enskilda vattenområdet men ej längre.

4. Uttalanden av fiskare m. fl.

I promemorian redovisas den inställning fiskare och andra intresserade haft till den fråga, som utredningen avsett. Härom anföres i promemorian till en början att såväl vid den besiktning av ålfiskena, som företogs den 12—15 september 1955, som vid det sammanträde den 16 september varmed den lokala undersökningen avslutades, från fiskarens sida allmänt uttalats det önskemålet, att de sedan gammalt nyttjade fasta ålfiskena vid Blekinge läns södra kust skulle få brukas i samma utsträckning som före den 1 januari 1951. Därest i fiskena redskap satts på annan plats eller till större längd än den som följde av den rättsliga eller sedvanemässiga grunden för fiskerätten, borde emellertid jämkning ske.

I promemorian lämnas därefter följande s a m m a n f a t t n i n g av vad som förekom på s a m m a n t r ä d e t den 16 september.

Som framgår av protokollet för sammanträdet den 16 september och den därvid utlämnade förhandlingsordningen diskuterades olika alternativ, som nämnts under tidigare riksdagsbehandlingar av den aktuella frågan. Dessa alternativ var:

1. *Undantagsbestämmelsen i 3 § fiskerättslagen göres tillämplig även vid Blekinge läns södra kust.* Detta alternativ, som framförts i motioner till såväl 1951 års som 1952 års riksdag, innebär att fri utsträckningsrätt skulle införas för alla slag av fisken.

2. *Ägarna av de skattlagda ålfiskena Ytterören, Innerören och Yttre Pjäddör bibehålls vid sina gamla rättigheter.*

3. *Fri utsträckningsrätt enligt 3 § fiskerättslagen införes, men blott för skattlagda fisken.*

Riksdagen har, då förevarande utredning begärdes, närmast förordat detta alternativ.

4. *Fri utsträckningsrätt för skattlagda och vissa andra av ålder bestämda fisken.*

Tredje lagutskottet har i sitt utlåtande 1952:31 antytt en lösning enligt detta alternativ.

5. *Fiskevärderingsnämnderna bemyndigas avgöra om innehavare av fiske med fast redskap, i stället för ersättning, skall få utsträckningsrätt.*

Detta alternativ har förordats av lantbruksstyrelsen i ett yttrande över fiskerättskommitténs förslag.

Vid sammanträdet den 16 september 1955 rådde enighet om att man i stort sett borde bibehålla fiskena så som de nu — delvis med stöd av särskilda tillstånd — utövades. Några deltagare uttalade utan invändning från andras sida, att man nu efter många processer kommit till ett visst jämviktsläge mellan fiskena, som man borde sträva efter att bibehålla. Fiskarena ville ha kvar sina fisken enligt samma rätt som de hade före 1951 och var inte alls betjänta av att få några pengar i stället.

I fråga om de olika alternativen fanns vid sammanträdet till en början förespråkare för alla de under 1—4 angivna. Alternativet 5 berördes av en deltagare. Denne ansåg, att det inte var lämpligt, att tillståndsgivning lämnades i händerna på sådana tillfälliga organ som fiskevärderingsnämnderna. Däremot skulle man kunna tänka sig, att dessa bereddes möjlighet att i samband med värderingsförfarandet föreslå länsstyrelserna, att ett för lång tid gällande tillstånd meddelades. Sedan länsstyrelsens beslut därom erhållits, var det tänkbart att med hänsyn till det för framtiden gällande tillståndet ersättningen nedsattes, eventuellt ända ner till noll.

Efter diskussion om de olika alternativen framlade häradshövdingen Torsten Myrland ett *förslag* av följande innebörd. Riksdagen borde lämna Kungl. Maj:t bemyndigande att för all framtid medge tillstånd för såväl skattlagda som andra av ålder bestående fisken, vilka man fann ha gått miste om rätt genom den nya lagstiftningen. De skulle alltså fortfarande få bedrivas i den utsträckning de hade före 1951, men man skulle givetvis icke sanktionera någon sättning, som i verkligheten nyttjats tidigare men utan rätt därtill. I ett kungäbeslut borde därefter alla dessa fisken angivas och beskrivas både till registerfastighet, sättningsplats och längd. Till grund för en sådan beskrivning borde ligga lantmäteriförrättning, och därvid borde man bygga vidare på den utredning som nu gjorts. Därigenom skulle man slippa lagändring och man skulle kunna tänka sig att man, innan detta beslut fattades, utfärdade kungörelse eller meddelande, att de som ansåg att de hade fisken som berördes skulle giva sig tillkänna inom två år vid äventyr att det sedan icke gick att få någon ändring till stånd.

Flera fiskare instämde i detta förslag. En av dem uttalade, att en lösning i enlighet därmed säkerligen vore den enda tänkbara. Någon annan lösning, såsom fri utsträckningsrätt för alla fisken, skulle medföra kaos på grund av kustens beskaffenhet och därför att det låg så många fisken intill varandra.

Ombudsmannen Bertil Lilja i Svenska sydkustfiskarnas centralförbund instämde i sak i Myrlands förslag och uttalade, att om tillstånden på

sätt däri angivits skulle kunna gälla alla fisken och inte blott vissa så skulle ålfiskarena bli nöjda.

Riksdagsmannen Elof Hällgren i Hällevik, som motionerat om en lösning enligt alternativ 2, yttrade bland annat följande.

Såväl han som befolkningen vid Listerlandet hade fått den uppfattningen, att den nya lagen inte skulle medföra någon inskränkning för de skattlagda fiskena. Man trodde att de låg inom den nya gränsen. Då han skrev sin motion trodde han, att det endast var de tre däri angivna fiskena som berördes. I första hand borde man få fram en lagbestämmelse med den innebörden, att fisken som grundade sig på urminnes hävd eller dom eller skattläggning eller eljest av ålder var bestående skulle få bibehållas vid den sättningslängd som de hade före 1951. Han ansåg, att Myrlands förslag till lösning var lämpligt, men framhöll att även detta förslag torde medföra lagändring. Vid bedömningen av frågan om ansökan om tillstånd till fiske på allmänt vatten borde bifallas, torde enligt gällande lag stort avseende få fästas vid om fisket skulle komma att medföra avsevärt men för annan fiskande. Frågan om sådant men uppstår lär enligt uppgift från jurister därvid få bedömas med hänsyn till den fiskerätt de fiskande har enligt den nya lagstiftningen. Myrlands förslag innebär, att Kungl. Maj:t skulle få meddela tillstånd för alltid blott tillståndet icke medförde större rätt än den fiskande hade före 1951 och detta även i sådana fall då vid bedömning med ledning av den rätt fiskena har enligt nya lagen tillståndet skulle medföra avsevärt men för bakomliggande fiske. Med hänsyn härtill vore det nog lämpligt att en lagändring föreslogs.

På förslag av en fiskare företogs därefter omröstning, varvid framgick, att samtliga närvarande fiskare och fiskerättsägare önskade en lösning i enlighet med de riktlinjer som angivits i Myrlands förslag.

Vid sammanträdet antecknade sig som närvarande — förutom fiskeriintendenten Sven Sahlén, lantmätaren David Åberg, fiskeriassistenten Einar Norin, Myrland, Hällgren och riksdagsmannen Eric Karlsson i Olofström — 30 fiskare eller fiskerättsägare. Huruvida samtliga dessa var närvarande vid omröstningen kontrollerades dock icke.

Vid sammanträdet ingavs bl. a. en skrivelse av 12 ålfiskare i Hörviken, med Olander Olsson som första namn, vari framställdes det önskemålet, att endast skattlagda fisken skulle få behålla sin gamla rätt. Då av undertecknarna åtminstone Olander Olsson var närvarande vid omröstningen utan att anmäla avvikande mening, syntes det antagligt, att undertecknarna i likhet med flera andra som vid början av sammanträdet förordade andra lösningar än den slutligt tillstyrkta, frånträtt den tidigare uppfattningen. Emellertid har senare till jordbruksdepartementet den 4 respektive den 18 oktober 1955 inkommit två skrivelser, vari sammanlagt 14 personer i Noger-sund och Hörviken förklarar att de instämde i den skrivelse, som Olander Olsson m. fl. den 16 september 1955 ingivit. Av dessa personer var 4 antecknade som närvarande vid sammanträdet.

Skrivelsen, som återgives i promemorian, innehåller bl. a. följande.

Cirka trettio år har nu förflutit sedan bottengarnen övertog hommans roll i ålfiskena. Efter de erfarenheter, som denna tidrymd givit oss, har det visat sig att bottengarnet fullständigt utklassat homman i effektivitet. Öpp-

ningarna till havsvikarna har krympt samman med tusentals meter utan att någon myndighet tagit den minsta hänsyn härtill vid beviljandet av utsträckningar på det allmänna vattenområdet. Då har vid skatteläggningar på 1700-talet hänsyn tagits till den bakomvarandes rätt i långt större omfattning trots att det då endast gällde — i de flesta fall — en eller annan hommas utsättande. Liknande tillvägagångssätt är i dag därför ett oeftergivligt villkor även för allt utsättande av fast redskap på det allmänna vattnet. De skattlagda rättigheter, som genom den nya lagstiftningen kommit på allmänt vatten, anses därför ha tillkommit efter så betryggande undersökningar att de icke kan ifrågasättas. Den skattlagda rätten — men endast den skattlagda — bör därför få bibehållas och allt vidare utsättande måste — på det allmänna likaväl som på det enskilda vattnet — bli föremål för opartisk prövning vid domstol från fall till fall. All utsträckning av från landgrunden utgående fisken får icke tillåtas i allmänt vatten med mindre än att en lucka på minst 250 m lämnas från gränsen mot allmänt vatten.

5. Sammanfattning och förslag

Promemorian avslutas med ett avsnitt, vari lämnas en sammanfattning av utredningsresultatet och ett förslag till lösning.

Till en början göres därvid en rättslig översikt, varvid anföres följande.

Fiske med fast redskap i enskilt vatten är på Blekinge läns södra kust förbehållet innehavaren av den enskilda fiskerätten, vare sig denne är jordägare eller stöder sin rätt på avtal, urminnes hävd, dom eller skatteläggning eller på annan särskild grund. Denna bestämmelse beröres ej av utredningen. Utredningen avser i stället frågan om vissa jämkningar i enskild fiskerätts-havares rätt att fiska i *allmänt vatten*. Enligt såväl den äldre lagstiftningen som den, vilken gäller från och med 1 januari 1951, får i princip fiske med fast redskap endast efter särskilt tillstånd bedrivas på allmänt vatten. I fråga om Blekinge läns kust har Kungl. Maj:t emellertid genom brev den 27 maj 1898 och den 14 januari 1927 givit generellt tillstånd för varje svensk undersåte att på allmänt vatten idka ålfiske med ålhommor, som är högst 1,5 m höga, under förutsättning att skattlagda ålfiskens rätt ej kränkes. Detta tillstånd har numera ganska liten betydelse, när ålfisket huvudsakligen bedrives med ålbottengarn, vilka ger ett långt större utbyte än ett antal ålhommor till samma längd.

Genom den nya lagstiftningen om gräns mot allmänt vattenområde har den enskilde fiskerättshavarens rätt i vissa fall utvidgats och i andra inskränkts. Gränsen för det enskilda fiskevattnet kan nämligen ha flyttats, ibland ut från och ibland in mot stranden. Inskränkning i det enskilda fiskevattnet har främst skett i sådana fall, då stranden är långgrund intill ett djup av cirka 2 m, varefter djupet relativt snabbt ökar. Den gamla gränsen 180 m från stadigt djup av 2 m (c:a 2,25 m vid medelvattenstånd) ligger då i regel mer än 300 m från strandlinjen och tillika utanför 3-meterskurvan. Inskränkning har vidare bl. a. skett på grund av att 180-metersgränsen räk-

nats från stranden av holmar även om dessa haft en mindre längd än 100 m, medan sådana holmar enligt nya lagstiftningen icke medför att vattnet runt dem blir enskilt. Till belysande härav må nämnas, att vid undersökningen bl. a. påträffats ett bottengarnsfiske, som under en följd av år med stöd av strandrätt nyttjats med utgångspunkt från en holme. Denna holme är emellertid blott 95 m lång och belägen så långt från stranden, att vattnet runt holmen numera nästan helt är allmänt. Jordägarens enskilda fiskerätt vid platsen har därför praktiskt taget upphört. Vid undersökningen har det visat sig att av cirka 170 fasta ålfisken ett 20-tal kan ha inskränkts på grund av ändringar i gränslagstiftningen. Att så skett torde kunna med säkerhet sägas i ett 10-tal av dessa fall.

För att i stort sett förhindra här avsedda inskränkningar i fiskerätten föreslog fiskerättskommittén en bestämmelse av innebörd, att från enskilt fiskevatten fast redskap skulle av fiskerättsinnehavaren få sträckas vidare ut på allmänt vatten intill 200 m från 3-meterskurvan. Fiskerättskommittén uttalade, att denna bestämmelse i de allra flesta fall torde medföra tillräcklig kompensation för de ogynnsamma verkningar den nya gränslagstiftningen skulle medföra för vissa fisken. Denna regel om fri utsträckningsrätt inskränktes emellertid i den antagna lagen till att avse blott vissa kuststräckor, bl. a. Blekinge läns östra kust. Vidare må påpekas att, enligt uttryckligt stadgande, regeln icke får leda till att den som stöder sin fiskerätt på avtal, urminnes hävd, dom, skattläggning eller annan särskild rättsgrund får denna sin rätt vidgad. Regeln blir ej heller tillämplig på sådana fisken, som tidigare legat på enskilt vatten, men nu helt kommit på allmänt vatten. I sådana fall finns ingen utgångspunkt på enskilt vatten, från vilken utsträckning kan ske.

Bestämmelsen om fri utsträckningsrätt gäller ej för södra blekingekusten. Den som, med annat än ålhommar av högst 1,5 m höjd, vill fiska med fast redskap på allmänt vatten måste därför ha särskilt tillstånd. Sådant tillstånd kan meddelas generellt för visst vattenområde av fiskeristyrelsen och för viss person av länsstyrelsen. Däremot torde enligt gällande bestämmelser tillstånd ej kunna anknytas till visst fiske t. ex. innebära rätt att i ett fiske, som bestämts i fråga om sättningsplats, sättningsriktning m. m. tills vidare eller för all framtid utsätta redskap till viss längd i allmänt vatten.

Den allmänna regeln om tillståndsgivningen innehålles i 1 § fiskerättslagen. Däri sägs intet om den prövning som bör ske innan tillståndsfrågan avgöres. I 2 § finns däremot en bestämmelse om att tillstånd till utsträckning av fast redskap från det enskilda vattnet vidare ut i allmänt vatten ej må förvägras innehavare av enskild fiskerätt, såvitt utsträckningen prövas kunna ske utan men för annan fiskande. Vidare innehåller 22 § bestämmelse om att länsstyrelse kan meddela de föreskrifter, vilka erfordras för att förebygga att sådant fiske med fast redskap som utövas med stöd av enskild fiskerätt hindras eller skadas genom fiske som må bedrivas utan stöd av sådan rätt. Av dessa stadganden i 2 och 22 §§ torde indirekt framgå, att tillstånd till fiske på allmänt vatten i varje fall ej bör lämnas om detta medför avsevärt

men för annat fiske. Uppkommer intet men är myndigheten i 2 §:s fall skyldig att lämna tillstånd. Denna bestämmelse innebär givetvis icke att i andra fall tillstånd skall vägras. Såväl enligt 1 § som 2 § torde tillstånd kunna lämnas även i fall då visst men uppkommer, blott utövändet av tillståndet ej är till påtaglig skada för annan fiskande. (Jfr högsta domstolens tolkning av uttrycket »skattlagda ålfiskens rätt dock oförkränkt», s. 23.)

Vid bedömandet av om men för annat fiske uppstår torde man få utgå från de bestämmelser som nu gäller. Om ett fiske genom den nya lagstiftningen inskränkts, är detta ofta till stor nytta för ett bakomliggande fiske som då kan få större fångster. Därest innehavaren av förstnämnda fiske anhallter om tillstånd att få nyttja samma sättningslängd som före den 1 januari 1951, d. v. s. att i viss utsträckning få sätta redskap på vatten som nu är allmänt, torde vid tillståndsprövningen böra såsom men beaktas att det andra fisket därigenom går miste den förmån det erhållit enligt den nya lagstiftningen. Om det första fisket till den längd det haft före 1 januari 1951, sedan gammalt utövats på platsen, kan det te sig stötande om tillståndet förvägras under motiv, att men uppstår för det andra fisket som dock icke får sämre rätt än det haft före 1 januari 1951.

Därefter lämnas följande sammanfattning av de framställningar, som föranlett utredningen, samt uttalanden av fiskare m. m.

De framställningar och beslut, som föranlett denna utredning torde, trots olika formuleringar, alla gå ut på sådana åtgärder att skattlagda ålfisken vid södra blekingekusten skall få bibehållas vid den rätt de haft före den 1 januari 1951 och detta oberoende av det men, som enligt vad nyss sagts åtminstone formellt kan anses uppkomma för andra fisken. Tredje lagutskottet har antytt, att med skattlagda fisken möjligen bör jämföras andra av ålder bestående fisken. Vid den lokala undersökning, som i samband med denna utredning företagits, har pratiskt taget alla hörda fiskare och innehavare av enskild fiskerätt uttalat sig för att såväl skattlagda som andra under relativt lång tid brukade fisken skall få bibehållas vid den rätt de haft före den 1 januari 1951. Det har därvid framhållits, att man efter flera processer och överenskommelser kommit till en fördelning av fiskeplatserna och en längd på fiskredskapen som innebär ett jämviktsläge, vilket icke bör rubbas. Så tätt som bottengarnen står utsatta särskilt på Listerlandet skulle varje förändring medföra avsevärda följder för angränsande fisken och vara en källa till nya tvistigheter. De fiskerättshavare, som genom lagstiftningen fått sin rätt i nämnvärd grad inskränkt, har i regel sökt och erhållit särskilda tillstånd så avpassade, att de därigenom beräknats ha blivit bibehållna vid sin gamla rätt. Dessa tillstånd har, i vissa fall uttryckligen, motive-rats med att man i avbidan på resultatet av förevarande utredning ville undvika förändringar.

Innan de resultat till vilka utredningen kan leda föreligger, kommer, enligt upplysning av ordföranden i vederbörande fiskevärderingsnämnd, ej att be-

handlas några ansökningar om ersättning för mistad rätt till ålfiske med fast redskap vid Blekinge läns södra kust. Motivet härtill är *dels* att sådana ansökningar torde återkallas om fiskena får bibehålla sin gamla rätt, *dels* att förevarande utredning i stor utsträckning torde komma att ersätta de utredningar, som eljest skulle erfordras i samband med ersättningsfrågornas behandling.

Som tidigare nämnts förordar fiskare och fiskerättsägare praktiskt taget enhälligt att sådana åtgärder vidtages, att skattlagda och andra av ålder bestående ålfisken vid ifrågavarande kuststräckor bibehålles vid sin gamla rätt. I fråga om de skattlagda fiskena har såväl fiskeristyrelsen som länsstyrelsen i yttranden till tredje lagutskottet uttalat samma mening. Åtgärder i nu nämnt avseende torde, då det här blott gäller en mindre jämkning i fråga om rätten till fiske på allmänt vatten, icke innebära något egentligt avsteg från de principer vilka ligger till grund för 1950 års lagstiftning. Sådana åtgärder torde därför böra företagas. Gillas denna uppfattning återstår att avgöra, vilka fisken som bör omfattas av åtgärderna och hur frågan tekniskt skall lösas. I dessa avseenden har under såväl riksdagsbehandlingen som utredningen framkommit flera förslag.

Därefter behandlas frågan om åtgärderna bör avse endast skattlagda fisken. Denna fråga besvaras nekande. Till stöd härför anföres följande.

Som av den föregående framställningen framgår har 1950 års lagstiftning intagit den principiella ståndpunkten, att innehavare av särskild rättighet till fiske icke bör ha en bättre ställning än fiskerättsägare i allmänhet. Även den nu företagna undersökningen har visat, att den omständigheten i och för sig att ett fiske skattlagts icke bör medföra någon särställning. Ofta har det berott på en tillfällighet att ett fiske skattlagts och i vilken form detta skett. Ett fiske, som vid tiden för jordrevningarna nyttjades av annan än ägaren av det hemman vartill det hörde, blev ofta av denna anledning särskilt skattlagt och infört i jordeboken. Däremot kunde ett kanske betydligt bättre fiske, som vid den tidpunkten brukades av hemmanets ägare, blott bli omnämnt som en »härlighet» vilken inverkade på den ränta som beräknades för hemmanet. I andra fall förklarades, att till hemmanet visserligen hörde ålfiske men att detta var av så ringa nytta att det ej inverkade på skattläggningen. Flera sådana fisken, vilka väl knappast kan anses vara skattlagda fastän de omnämns vid jordrevning, har senare visat sig vara värdefulla då bottengarn kommit till användning. I några fall har särskild skattläggning av fiske skett under den uttryckliga motiveringen, att fisket var ett arvefiske, som ej följde hemmanet, och därför borde särskilt skattläggas. Det sagda torde visa att det är svårt att draga någon bestämd gräns mellan skattlagda och andra fisken samt att skattläggningen ofta berott på en tillfällighet och ej på att fisket ansågs vara särskilt värdefullt.

Rent *kameralt* intager visserligen de särskilt skattlagda och i jordeboken upptagna fiskena en viss särställning. Det är fast egendom, som särskilt lag-

farits. Emellertid finnes flera icke skattlagda fisken, som kommit att intaga en liknande ställning. Under tiden 1862—1909 har sålunda i Mjällby och Ysane socknar fastställts ett 20-tal avsöndringar, vilka består allenast av ett ålfiske. Dessa fisken, vilka antingen utgör rena strandrättsfisken eller fisken som tidigare skattlagts gemensamt med hemman, har lagfarits och under särskild beteckning senare införts i jordregistret. Även i dessa fall har alltså ägaren lagfart på fisket som sådant och detta har betraktats som fast egendom. (Enligt senare rättspraxis anses ett sådant fiske ej vara fast egendom, se NJA 1915: 571 och 1918: 599.) Det må emellertid anmärkas, att man vid jordregistrets uppläggande ej alltid torde ha haft möjlighet att av tillgängliga handlingar bedöma den verkliga innebörden av de äldre upplåtelseerna. Vidare finnes i jordregistret införda ett flertal fastigheter, som tillkommit genom avstyckning och består av ett obetydligt markområde, vartill lagts stamfastighetens ålfiske eller andel i sådant ålfiske. Dessa avstyckningar har huvudsakligen skett för fiskeriändamål och för att få fisket skilt från stamhemmanet. Man skulle kunna länka sig att i jordebok och jordregister upptagna fisken sattes i särställning. Emellertid har det visat sig att ej heller en sådan gränsdragning är lämplig. Det finns nämligen fisken, som, utan att vara särskilt lagfarna, med stöd av strandrätt eller hävd brukats på en bestämd plats sedan lång tid tillbaka, ofta på oskiftat vatten. I vissa fall har ensamrätten till fiske där sanktionerats genom lantmäteriförrättningar eller domstolsavgöranden. Ofta har därvid i detalj fastslagits även den utsträckning i vilken fisket får nyttjas. Emellertid har i många fall fiskena nyttjats allenast med stöd av strandrätt. Slutsatsen av denna undersökning torde bli att även fisken, vilka med stöd av strandrätt enligt gammal sed brukats på viss plats med en utsträckning, som enligt nya lagstiftningen går in på allmänt vatten, bör få bibehålla sin gamla rätt. Åtgärderna synes därför, såsom tredje lagutskottet antytt i sitt utlåtande nr 31 till 1952 års riksdag, böra avse såväl skattlagda som andra av ålder — eller för att använda den nya fiskerättslagens terminologi »efter gammal sed» — bestående fisken med fast redskap.

Därefter diskuteras hur frågan tekniskt bör lösas. Därom anföres följande.

I fråga om *åtgärdernas utformning* har tredje lagutskottet närmast tänkt sig en fri utsträckningsrätt i den omfattning som för vissa kuststräckor angivits i 3 § fiskerättslagen, men begränsad till skattlagda och (eventuellt) andra av ålder bestående fisken. En sådan lösning skulle emellertid icke medföra någon ändring i fråga om de fisken, som genom nya lagstiftningen kommit att helt ligga på allmänt vatten, t. ex. det under riksdagsbehandlingen särskilt omnämnda fisket Ytterören. Mot detta förslag har vidare under den lokala undersökningen framförts starka betänkligheter, då en fri utsträckning skulle rubba jämvikten särskilt mellan fiskena på Listerlandet.

Ett av de framlagda förslagen innebär, att åtgärderna endast skulle gå ut på att de tre skattlagda ålfiskena Ytterören, Innerören och Yttre Pjäddör

skulle få behålla sina gamla rättigheter. Enligt vad som upplysts vid sammanträdet i Sölvesborg den 16 september 1955 torde förslagsställarna ha utgått från att av de skattlagda fiskena endast dessa tre gått miste rätt genom den nya lagstiftningen. Då undersökningen visar att inskränkning skett även för andra skattlagda fisken torde detta förslag ej böra komma i fråga. Emellertid synes den tanke som ligger bakom förslaget kunna fullföljas och leda till en godtagbar lösning. Innan förslag härom framlägges skall emellertid ytterligare ett alternativ beröras. I ett yttrande över fiskerättskommitténs förslag förordade lantbruksstyrelsen, att fiskevärderingsnämnderna skulle bemyndigas avgöra om innehavare av fiske med fast redskap, i stället för ersättning, skulle få rätt till fri utsträckning. Mot detta alternativ erinrade departementschefen, att en sådan prövning ofta kunde bli en vansklig och ömtålig uppgift och dessutom medföra den nackdelen att det icke utan tillgång till nämndens protokoll kunde fastställas, huruvida i ett visst fall utsträckningsrätt vore för handen eller ej. Denna nackdel skulle kvarstå även om avgörandet överflyttades till Kungl. Maj:t. Mot detta alternativ har vid sammanträdet den 16 september 1955 vidare invänts, att det ej vore lämpligt att ett så tillfälligt organ som fiskevärderingsnämnd erhöi en sådan befogenhet. Däremot kunde det kanske tänkas att nämnderna föreslog länsstyrelsen att meddela för framtiden gällande tillstånd. Om sådana tillstånd gavs borde ersättningsanspråk helt eller delvis kunna undvikas.

Vid sammanträdet den 16 september enades de närvarande om ett förslag, som delvis bygger på de två alternativ vilka nu sist nämnts. Förslaget synes med vissa jämkningar kunna ligga till grund för en godtagbar lösning. Såsom framgår av den tidigare redogörelsen innebär detta förslag i huvudsak, att Kungl. Maj:t efter bemyndigande av riksdagen skall giva tillstånd till att vissa i beslut direkt angivna, av ålder bestående fisken med fast redskap, vilkas rätt inskränkts, skall få bibehållas vid sin tidigare rätt såvitt gäller fiske på vatten, som varit enskilt men nu är allmänt.

Promemorian utmynnar i ett i sju punkter uppdelat förslag, vari bland annat ingår utkast till ändring av 3 § fiskerättslagen. Förslaget, vilket i huvudsak innebär en lösning efter de riktlinjer som godtagits vid sammanträdet den 16 september 1955, är av följande innehåll.

1. I proposition till riksdagen föreslås ett *tillägg till 3 § fiskerättslagen* av innebörd att i fråga om Blekinge läns södra kust Konungen må förordna, att vid viss fiskeplats fiske med fast redskap å allmänt vatten må bedrivas i den omfattning som före den 1 januari 1951 skett med stöd av särskild rättsgrund eller av gammal sed. Genom en sådan bestämmelse skulle anknytning erhållas till de i första stycket givna reglerna om fri utsträckningsrätt vid bl. a. Blekinge läns östra kust. I stället för en generell utsträckningsrätt skulle då, med hänsyn till de speciella förhållandena på södra kusten, rätten att fiska på allmänt vatten avgöras för varje berört fiske efter prövning av den rätt som tidigare tillkommit fisket. Tillståndet skulle avse icke en viss innehavare utan fisket som sådant och gälla för obegränsad tid.

Av bestämmelsens placering i 3 § torde utan särskilt stadgande framgå, att tillstånd kan givas även om detta skulle innebära hinder eller skada för annat fiske. Då tillstånd enligt det föreslagna stadgandet ej skall innebära mera än att fisket blir oförändrat, kan ett bakomliggande fiske genom åtgärden emellertid aldrig få en sämre ställning än före den 1 januari 1951. Man kan också uttrycka saken så att »men» ej föreligger om man vid prövningen härav utgår från förhållandena sådana de var före den 1 januari 1951. Av tredje lagutskottets utlåtande nr 31 till 1952 års riksdag torde framgå, att utskottet ansett en sådan utgångspunkt för prövning av men vara skälig, då det gäller utsträckningsrätt för ifrågavarande fisken.

Vid sidan av tillstånd enligt det föreslagna stadgandet bör givetvis länsstyrelse och fiskeristyrelsen fortfarande efter vanlig prövning kunna ge tillstånd enligt 1 och 2 §§. Intet bör hindra att — *i fall då andra fisken härigenom ej skadas* — innehavare av ett ålfiske genom sådant tillstånd tillerkännes rätt att nyttja detta på allmänt vatten i större omfattning än som angivits av Kungl. Maj:t vid prövning enligt det föreslagna stadgandet. Lagändringen bör träda i kraft omedelbart efter lagens utfärdande så att för framtiden gällande tillstånd för vissa fisken om möjligt skall kunna utfärdas redan före ålfiskets början 1956.

2. I propositionen bör vidare hemställas om *ett uttalande från riksdagens sida*, att innehavare av fiske, som, enligt tillstånd som meddelats med stöd av det nya stadgandet, i viss omfattning får utövas på allmänt vatten, *skall äga rätt till ersättning* om tillståndet, mot vad som förutsatts, av någon anledning helt eller delvis skulle indragas. Ersättningen bör då utgå enligt de grunder som anges i nu gällande lag om ersättning för mistad fiskerätt m. m., varvid dock utgångspunkten bör vara, icke förhållandena omedelbart före den 1 januari 1951, utan den rätt som enligt tillståndet tillkom fisket då tillståndet indrogs. Kompletterat med ett sådant uttalande från riksdagens sida bör Kungl. Maj:ts beslut innebära samma trygghet för den fiskande som om tillståndet varit direkt lämnat i lag. Har sådant tillstånd meddelats, bör därför alla anspråk på ersättning för mistad fiskerätt i anledning av 1950 års lagstiftning få anses som ogrundade, i varje fall såvitt de avser tiden efter det tillståndet meddelats. Som tidigare nämnts har åtminstone för flertalet av de berörda fiskena alltsedan 1951 givits särskilda tillstånd, avsedda att tills vidare uppskjuta verkningarna av 1950 års lagstiftning i det hänseende, som denna utredning berör.

3. Sedan riksdagen antagit lagändring och gjort sådant uttalande, som avses under 2, *utredes inom departementet närmare vilka fisken som bör erhålla tillstånd*. Till grund lägges i första hand den detaljutredning rörande fiskena som redan gjorts. Den rätt som tillkom fisket före den 1 januari 1951 bör alltså fastställas med stöd av skattningsinstrument, jordeböcker, domar, tidigare lantmåteriförättningar och upplysningar rörande den tid, under vilken fisket brukats, dess sättningsplats, sättningsriktning, sättningslängd och sökningsområde. Härvid torde god ledning kunna vinnas av den flygfoto-grafering av utsatta fisken och vissa strandföremål som i höst företagits.

Efter bearbetning av flygbilderna torde av dessa kunna utläsas de i år utsatta fiskenas sättningsplats, riktning och längd. Där så är erforderligt bör dessa upplysningar kompletteras genom mätning, varigenom kurvorna för 2,25 m och 3 m vattendjup fastställas. Med ledning härav kan sedan den gamla respektive nya gränsen mot allmänt vattenområde klarläggas. Den nya 300-metersgränsen bör i regel kunna utläsas av flygbilderna. I tveksamma fall torde, på initiativ av enskild sakägare eller kammarkollegiet, gränsbestämning kunna ske enligt bestämmelserna i 7 kap. 8 § och 20 kap. 1 § jorddelningslagen. (Jfr proposition 1950: 184, s. 17 och 27—28). Samtliga kostnader för sådan förrättning bör, om den företages för här avsett ändamål, slutligt stanna på statsverket (jfr p. 7 nedan). I fråga om några berörda fisken torde den redan företagna utredningen i stort sett vara tillfyllest för att klarlägga deras rätt före den 1 januari 1951. Några fisken är för närvarande föremål för rättegångar. Avgörandet av dessa torde få avvaktas.

4. Inom departementet uppgöres *förslag till beslut*, varvid för varje berört fiske i detalj bestämmas vad tillståndet bör innebära. Därvid angives benämning och — i förekommande fall — jordregisterbeteckning på fisket, belägenhet med upplysning om den jordregisterfastighet vid vars strand fisket utövas, sättningsplats, varvid utgångspunkten i detalj angives, sättningsriktning och sättningslängd, varvid bestämmas det antal meter som får sättas på allmänt vatten.

5. Det upprättade förslaget till beslut bör i form av en *departementspromemoria remitteras* till kammarkollegiet, fiskeristyrelsen och länsstyrelsen för yttrande. Vidare bör yttrande inhämtas från berörda fiskare, lämpligen vid sammanträde på orten. Sedan yttrandena erhållits upprättas slutligt förslag, som anmäles i konselj. Av beslutet bör klart framgå att det endast gäller fiskets utövande på *allmänt vatten*. Omfattningen av fiskerätten på enskilt vatten kan givetvis på ett bindande sätt prövas endast av domstol.

6. Om på grund av pågående process eller av annat skäl tillstånd icke kan meddelas för något fiske samtidigt med de övriga kan frågan om tillstånd för detta fiske upptagas senare. Samtliga frågor om tillstånd enligt det nya stadgandet bör emellertid om möjligt vara lösta senast den 31 december 1957, då enligt en den 18 november 1955 till riksdagen avlåten proposition tiden för framställande av anspråk på ersättning för mistad fiskerätt föreslås skola utgå.

7. Samtliga *kostnader för den utredning*, som kan erfordras i samband med den föreslagna tillståndsgivningen, bör bestridas av statsmedel. Då de åtgärder som här avses är ägnade att i hög grad minska de belopp, som statsverket eljest skulle få utgiva såsom ersättning för mistad fiskerätt, synes kostnaderna, i den mån de inte bör belasta myndigheternas ordinarie anslag, böra täckas av det i huvudtiteln upptagna förslagsanslaget »Ersättning till strandägare för mistad fiskerätt m. m.». Även kostnaderna för den redan på departementets begäran genom kartverkets försorg företagna flygfotograferingen och bearbetningen av därvid tagna bilder synes böra bestridas av detta anslag. (Kostnaden för flygfotograferingen och framställande av

flygbilder har beräknats till cirka 2 000 kronor. Härtill kommer vissa utgifter för bearbetning av flygbilderna och upprättande av en på dessa grundad karta över fiskena). Övriga kostnader, som kan beräknas uppstå, torde bli ringa och främst avse utgifter för uppmätning och eventuell kartläggning av djupkurvor m. m. i samband med bestämmandet av gränsen mellan enskilt och allmänt vatten vid vissa fiskena.

IV. Remissyttrandena

Statskontoret har endast yttrat sig rörande kostnads- och ersättningsfrågorna. Samtliga övriga remissinstanser har tillstyrkt det i promemorian framlagda förslaget eller uttalat, att i annan ordning de innehavare av enskild rätt att fiska med fast redskap vid ifrågavarande kuststräcka vilka stödde sin fiskerätt på skattläggning, dom eller annan särskild rättsgrund, borde återinsättas i den rätt de haft före den 1 januari 1951. I den skrift som insänts av Olander Olsson m. fl. har emellertid uttalats, att åtgärderna endast borde avse skattlagda fiskena. Några remissinstanser har uttalat tvekan, om fiskerättsinnehavare, vilka av gammal sed fiskat på allmänt vatten, borde jämföras med sådana som kunde åberopa skattläggning och liknande rättsgrund.

I fråga om lämpligheten av att de förutvarande rättigheterna till fiske med fast redskap återställdes uttalar *kammarkollegiet*.

Av den i promemorian sammanfattade utredningen i ämnet framgår, att en tillämpning av reglerna för fiske med fast redskap vid Blekinge läns södra kust, sådana de utformats i 1950 års lag om rätt till fiske, skulle medföra otillfredsställande förhållanden särskilt vid kusten av Listers härad. Den jämvikt, som på basis av förut gällande rätt uppnåtts mellan de olika enskilda intressen av stor ekonomisk betydelse, som är förknippade med de fasta ålfiskena, skulle rubbas. En anpassning efter de nya rättsreglerna skulle bli en besvärlig sak och för många ekonomiskt förlustbringande, något som i sin tur skulle medföra betydande ersättningsanspråk mot statsverket.

En övervägande opinion i orten har också uttalat sig för ett bibehållande av rättsläget, sådant det varit före den 1 januari 1951. De avvikande meningar, som påyrkat ett genomförande av 1950 års rättsregler oförändrade, torde kunna återföras till det förhållandet att de nya reglerna kommer att gynna vissa strandrättsfiskare genom att skattlagda och andra ålfisken, vilka fallit inom allmänt vatten, skulle upphöra. Några allmänna näringspolitiska intressen, som skulle motivera en sådan förmögenhetsöverflyttning mellan enskilda, som den nya fiskerättslagen skulle föranleda, synes ej föreligga. Ej heller synes en inskränkning av ålfisket med fast redskap vara påkallad med hänsyn till frifiske av annat slag. Även efter ett genomförande av 1950 års lagstiftning skulle ålfisket bedrivas i minst samma omfattning som för närvarande med endast den skillnaden att fisket mera än tidigare skulle bli beroende av myndighets tillstånd. Några fördelar av betydelse ur allmänna synpunkter torde den nya lagstiftningen följaktligen icke medföra.

Däremot kan det antagas att de ersättningar för mistad fiskerätt, som kommer att tillerkännas dem som förlorar sin rätt till fiske med fast redskap, kommer att uppgå till betydande belopp. Redan vid behandlingen av förslaget till 1950 års lag hade kollegiet anledning uttala, att ersättning för mistad fiskerätt skulle ådraga statsverket långt större kostnader än fiskerättskommittén antagit, vilket redan visat sig vara förhållandet. Det är givetvis önskvärt, att dylika utgifter begränsas till det strängt nödvändiga, och en lagändring är därför önskvärd med hänsyn även till den besparing, den skulle medföra för statsverket.

Av anförda skäl anser kollegiet, att de förutvarande rättigheterna till ålfiske med fast fiskredskap vid ifrågavarande kuststräcka, så vitt möjligt, bör återställas till ägarna.

Lantmäteristyrelsen uttalar, att styrelsen, som äger närmare kännedom om förhållandena på Listerlandet, anser särskilda åtgärder böra vidtagas för att möjliggöra bibehållandet av den ordning som gällde före den 1 januari 1951 i här avsedda hänseenden. De åtgärder, som därvid bör ifrågakomma, torde — såsom i promemorian förutsattes — böra avse såväl skattlagda som andra av ålder bestående fisken med fast redskap. Vid övervägande av utformningen av de ifrågasatta åtgärderna har styrelsen med hänsyn till de rådande speciella fiskeförhållandena likaledes funnit det i promemorian framlagda förslaget lämpligt. Detta bör sålunda enligt styrelsens mening läggas till grund för lagstiftning i ämnet.

Länsstyrelsen i Blekinge län uttalar, att rättvise- och skälighetssynpunkter talar för förslaget och att detta även skulle medföra arbetsbesparing för myndigheterna. I sistnämnda avseende anför styrelsen.

Hittills har länsstyrelsen, i avvaktan på resultatet av den nu föreliggande utredningen, i ett flertal fall meddelat tillstånd för ett år i sänder att utsträcka eller utsätta fasta redskap i den omfattning som gällde före den 1 januari 1951. Ett bifall till det föreliggande förslaget skulle vara önskvärt jämväl från den synpunkten, att många tvistigheter härigenom skulle bringas ur världen och vederbörande myndigheter besparas arbete med årligen återkommande handläggningar av ärenden av förevarande art.

Fiskeriintendenten i Västerhavets distrikt anser, att på grund av de speciella förhållandena på sydkusten av Blekinge de föreslagna åtgärderna ur flera synpunkter är mycket motiverade. Han anför.

Vid Listerlandet finnes ett betydande antal skattlagda ålfisken och en hel del andra sedan länge bestående ålfisken av mer eller mindre olikartad karaktär. Flera av dessa fisken drabbades genom 1950 års lag om rätt till fiske av avkortning. I ett par fall kom fisken (skattlagda ålfisken Ytterören och ett strandrättsfiske under Mjällby nr 8), vilka förut fick utsättas på grundval av enskild äganderätt, att tydligen helt hamna utanför yttre gränsen för enskilt vatten med påföljd att redskapen får utsättas på sina gamla platser endast om särskilt tillstånd därtill erhålles. Möjligheterna att kompensera ägarna av ifrågavarande fisken, som avkortats eller som gått förlorade för ägaren, genom att ge dessa tillstånd till utsättning eller utsträckning på allmänt vatten visade sig också — i varje fall sett på lång sikt — ganska osäkra. För ägarna av i varje fall en del av dessa fisken var den nya lagens bestämmelser ett mycket hårt slag. Ur det allmännas synpunkt synes vad dessa fisken angår egentligen ingen påtaglig fördel ha vunnits för fiskerinäringen

genom de ändrade bestämmelserna i 1950 års fiskerättslag. Självfallet är emellertid att de fisken som ligger omedelbart »bakom» (vilket här i regel blir söder om) de sålunda avkortade fiskena, i åtminstone åtskilliga fall gjorde en vinst genom ifrågavarande avkortningar. Det förefaller dock sannolikt att denna vinst i stort sett icke går upp mot den förlust som skedde för de framför liggande fiskenas del. Hittills har varje år, i avvaktan på föreliggande utredning, för ett år i sänder ägarna av vissa av de avkortade eller förlorade fiskena medgivits utsträckning eller utsättning av sådan omfattning att redskapen skulle kunna sättas till samma längd som före 1951; detta har dock endast kunnat ske under ständiga protester och klagomål till olika myndigheter och till Kungl. Maj:t från bakomvarande fiskens ägare, vilka ville tillvarata den fördel som de ansåg sig ha fått genom 1950 års fiskerilag. Det skulle sett ur administrationens synpunkt och för undvikande av stridigheter på orten vara synnerligen önskvärt att man kunde komma ur denna hittills årligen skeendur procedur för ifrågavarande fiskens del.

Fiskevärderingsnämnden för Kalmar och Blekinge län uttalar sig främst om de ersättningsanspråk, som kunde väntas om ingen ändring skedde. Nämnden anför härom.

Man torde ha anledning att räkna med att stora ersättningsanspråk kommer att framställas av ägarna av de ålfisken vid Listerlandet, som helt eller delvis gått förlorade genom 1950 års fiskelagstiftning. Även en tämligen liten avkortning av ett bottengarn kan innebära en avsevärd förlust för ägaren, eftersom de yttre delarna av ett garn i allmänhet fiskar avgjort bättre än de inre. Allenast beträffande ett fåtal av fiskena i fråga har ägarna inkommit till nämnden med framställningar om ersättning. Framställningarna har, utom i ett fall, gjorts reservationsvis och utan att anspråkens storlek angivits. Huru stora anspråken kan komma att bli, är därför givetvis vanskligt att yttra sig om. Utan all jämförelse kan emellertid nämnas, att i 15 till nämndens inkomna ansökningar om ersättning för förlorad fiskerätt, i vilka ersättning begärts för förlorat ålfiske och i vilka anspråken härutinnan preciserats, den begärda sammanlagda ersättningssumman belöper sig till i runt tal 3 miljoner kronor. Av dessa ansökningar avser en ett fiske vid Listerlandet, de övriga fisken vid smålandskusten och vid Blekinge ostkust. Beträffande ålfiskena vid Listerlandet synes förhållandena vara egenartade såtillvida, att fiskena åtminstone på vissa delar av kusten ligger så tätt, att det synes vara befogat att räkna med att en inskränkning av ett fiske kommer att medföra en motsvarande förbättring av ett eller kanske ett par bakomliggande fisken. Om statsverket skulle betala ersättning för inskränkning av ett fiske, skulle detta alltså innebära, att statsverket skulle betala för en förbättring av ett eller kanske ett par andra fisken, något som knappast torde vara rimligt ur statsnyttans synpunkt. Särskilda bestämmelser för denna del av kusten synes därför vara motiverade.

Sveriges fiskares riksförbund uttalar, att den nya lagen om rätt till fiske med tillfredsställelse hälsades av yrkesfiskarna, som därigenom förväntade att lättnader skulle kunna erhållas för fiskets utövande. Med hänsyn till de många skiftande äganderättsförhållanden i fråga om fiskevattnen var man givetvis också inställd på att en del problem skulle kunna uppkomma. Föreliggande utredning belyste enligt förbundets mening på ett utförligt sätt några av dessa väntade problem, men samtidigt anvisades också utvägar, som möjliggjorde lösning av desamma. Styrelsen för riksförbundet hade be-

handlat frågan och med hänsyn till att berörda fiskare och deras organisationer syntes ha tillstyrkt den föreslagna ändringen har styrelsen ansett sig icke vilja motsätta sig förslagets genomförande.

Svenska sydkustfiskarnas centralförbund framhåller att förbundet, som tidigare haft tillfälle taga del av den berörda frågan bl. a. vid det sammanträde, som hölls i Sölvesborg den 16 september 1955, anser att den omfattande utredning, som här företagits, ur alla synpunkter torde vara tillfyllest — icke bara för nuet utan även för framtiden. Sålunda gav utredningen och den föreslagna ändringen och tillägget, så långt förbundet kunde bedöma frågan, rättvisa åt alla samtidigt som från fiskarnas sida icke gjordes några som helst anspråk på ersättning för förlorat fiske. Den föreslagna ändringen syntes icke heller innebära något ingrepp i frifiskarnas rätt samtidigt som den gav samma rätt åt fiskare med fasta redskap, som tidigare utgått.

Blekinge läns havsfiskeförening uppger i sitt yttrande, att fiskarna vid södra blekingekusten haft den uppfattningen att de av ålder skattlagda ålfiskena icke skulle komma att lida något intrång genom de nya bestämmelserna. I yttrandet anföres därefter bl. a.

Emellertid visade sig att skattlagda ålfisken, som funnits till i ett par hundra år, helt eller delvis kom att ligga på allmänt vatten. Den nya lagen tolkades juridiskt så att om ägarna till ett sådant fiske sökte tillstånd att i fortsättningen få utnyttja detsamma men ägarna till ett med hänsyn till ålens färdriktning i havet bakomliggande fiske anmälde »men» så vore myndigheterna förhindrade lämna de gamla ägarna det sökta tillståndet. Men sedan de gamla ägarna vägrats tillstånd att sätta ålbottengarn i sitt skattlagda fiske kunde den bakomliggande ålfiskeägaren som anmält »men» själv söka sådant tillstånd för utnyttjande av de andras fiske och erhålla sådant tillstånd, när »men» sedan ej förelåg.

I yttrandet nämnes vidare, att förhållandena påtalats i motionerna I: 50 och II: 49 till 1952 års riksdag, som sedan begärt den utredning i frågan som nu förelåg.

Domhavanden i Listers och Sölvesborgs domsaga har i sitt yttrande bl. a. redovisat erfarenheter, vilka han i egenskap av ordförande i häradsrätten och inskrivningsdomare vunnit rörande ålfiskena vid Listerlandet. Han anför härom.

Såsom avgörande motivering till att enskild fiskerätt av sakrättslig karaktär i viss omfattning exproprierades genom 1950 års lagstiftning om gräns mot allmänt vattenområde anfördes vid lagens tillkomst att en sådan expropriation krävdes i klarhetens intresse. Avsikten angavs vara att ge de yrkesfiskare, som icke grundar sitt fiske på strandäganderätt, möjlighet att omedelbart av lagen utläsa huruvida och i vad mån fiske på viss plats är tillåtet, så att de icke riskerade att ofrivilligt göra sig skyldiga till intrång i enskild rätt. Förekomsten av särskilda ensamrätter med större utsträckning än vanlig strandäganderätt antogs innebära en icke ringa olägenhet.

Domhavandens mening om huruvida denna motivering, därest den vilat på riktiga förutsättningar, skulle utgjort en bärande grund för expropriation av enskild fiskerätt och existensmöjlighet och offrande av värdefulla naturtillgångar torde nu efter lagens tillkomst sakna betydelse och skulle

väl närmast framstå som efterklokhet. Av intresse får väl däremot anses vara om nämnda förutsättningar vid lagens tillkomst förelåg och om de nu föreligger. Vid bedömandet av denna fråga måste den allra största hänsyn tagas till det av rättsavdelningen uppmärksammade förhållandet att fiskeintressena på Listerkusten genom en mångfald avgöranden av olika natur, såsom skattläggningar, skatteköp, lantmåteriförrättningar, ägodelningsdomar, häradssyner, rättegångar och överenskommelser av olika slag så småningom kommit i ett visst jämviktsläge, som vunnits endast med stora ekonomiska uppoffringar och vilket, särskilt med hänsyn till de rättegångskostnader, som numera kan uppkomma för parterna i en rättegång, icke utan starka skäl bör rubbas. Genom denna stabiliseringsprocess, som fortgått under mer än 200 år, har fiskeplatsernas antal och läge, liksom fiskredskapens utseende och placering bestämts icke endast med hänsyn till utövarnas personliga rättigheter sinsemellan utan särskilt med hänsyn till strandlinjens utseende, vattendjup, havsbottens beskaffenhet, ström- och vindförhållanden och andra faktorer. Det är naturligt om en lagstiftare med begränsad kännedom om betydelsen av dessa faktorer kan få den föreställningen att en bestämmelse med den klara och lättfattliga formulering som 1950 års lag om gräns mot allmänt vattenområde innehåller kan vara klaggörande och värdefull för de yrkesfiskare, som icke grundar sitt fiske på strandäganderätt. Den som har tillräcklig kännedom om de lokala förhållandena vet emellertid att så icke är fallet. Man måste hålla i minnet att det är fråga om fiske efter ål med fasta redskap, vanligen bottengarn, och att det är lättare att iakttaga dessa bottengarn än att bestämma avståndet till stranden eller vattendjupet. Vidare måste ihågkommas att ett ålfiske med bottengarn, utsatt på allmänt vatten, icke i och för sig utgör något rättsligt hinder för annan yrkesfiskare att, med de redskap som vanligen förekommer, bedriva fiske efter annan fisk än ål, och sådan yrkesfiskare får ju i vart fall icke själv fiska med bottengarn. Det bör även erinras om att bottengarnen vid Listerlandet står i en nästan obruten följd med några hundra meters mellanrum längs hela kusten, väl synliga och väl kända för ortens yrkesfiskare.

Särskilt med hänsyn till nu anförda omständigheter kan förekomsten av särskilda ensamrätter med större utsträckning än den vanliga strandäganderätten icke innebära sådana olägenheter som 1950 års lagstiftare förutsatte, om dessa särskilda ensamrätter begränsas till dem som fanns före den 1 januari 1951. Däremot skulle tillståndsfiske därutöver, särskilt om det finge bedrivas å nya eller varierande fiskeplatser kunna innebära olägenheter icke endast för nämnda yrkesfiskare, utan även i synnerhet för yrkesfiskare inom strandäganderätten.

Sammanfattningsvis uttalar domhavanden, att han såsom ordförande i häradsrätten och i sitt arbete som inskrivningsdomare kunnat iakttaga konsekvenserna av 1950 års lagstiftning och kommit till insikt om att väsentliga ekonomiska och sociala värden äventyras genom denna lagstiftning. Han kunde därför icke annat än förorda en återgång i någon form till förhållandena före den 1 januari 1951, såvitt angick de drabbade fiskena, dock med bibehållande av den nya gränsdragningen mellan enskilt och allmänt vatten. Vad som gjorde en sådan återgång än mer angelägen var den omständigheten att den omdömesgilla fiskarbefolkningen på Listerlandet uppenbarligen icke mot sin övertygelse kunde godtaga expropriationsåtgärderna som rättvisa eller kloka.

Den föreslagna tekniska lösningen av frågan har helt tillstyrkts av lantmäteristyrelsen, överlantmätaren i Blekinge län, fiskeristyrelsen, länsstyrelsen i Blekinge län, fiskeriintendenten i Västerhavets distrikt, fiskevårderingsnämnden för Kalmar och Blekinge län, Sydkustfiskarnas centralförbund och Blekinge läns havsfiskeförening. Sveriges fiskares riksförbund har, utan att göra några erinringar mot förslagets utformning, förklarat, att förbundet ej motsatte sig detsamma. Hovrätten över Skåne och Blekinge har tillstyrkt förslaget, dock med det påpekandet, att enligt hovrättens mening lagstiftaren saknade anledning att uttala sig om den ersättning som borde utgå om tillstånd, vilket uppenbarligen borde meddelas för all framtid, skulle indragas. Hovrätten anför vidare.

Hovrätten anser det lämpligt och billigt, att fisket med fast redskap efter ål även framgent får utövas i hävdvunnen omfattning. I den mån härför kräves tillstånd till fiske å allmänt vatten, synes sådant tillstånd böra lämnas av Kungl. Maj:t med stöd av förslaget bemyndigande i lagen om rätt till fiske. Hovrätten delar den i promemorian framförda åsikten, att ej blott de skattlagda fiskena utan även de fisken, vilka eljest stöder sig på särskild grund eller gammal sed, bör få bedrivas i samma omfattning som före den 1 januari 1951. Fiskena torde få bibehållas vid sin tidigare rätt icke blott såvitt gäller fiske å vatten, som varit enskilt men nu är allmänt, utan även i den mån fisket utövats å vatten, som jämväl före ikraftträdandet av 1950 års lagstiftning varit allmänt. Lydelsen av den föreslagna lagtexten läser täcka båda de angivna fallen.

Att döma av det i promemorian och dess bilagor redovisade utredningsmaterialet kommer det att vålla icke ringa svårigheter att fastställa, vilka fisken, som bör erhålla rätt att begagna allmänt vatten, och i vilken omfattning sådan rätt bör tillerkännas varje särskilt fiske. Såsom framhålles i promemorian, kan omfattningen av rätt till fiske å enskilt vatten på bindande sätt prövas allenast av domstol. Med hänsyn till nyssnämnda svårigheter vill hovrätten emellertid framhålla, att utsättning av fast fiskredskap å allmänt vatten jämlikt ett i administrativ ordning fattat beslut kan komma att innebära, att tillströmningen av fisk till ett bakomliggande, å enskilt vatten beläget fiske begränsas på sådant sätt, att detta fiskes rätt kränkes. Prövning av fråga om sådan kränkning skett måste ankomma på domstol.

Blekinge läns hushållningssällskap har tillstyrkt förslaget men därvid betonat, att det förhållandet att en viss sättning av ålbottengarnen tillämpats före år 1951 ej borde kunna åberopas för en vidgad utsträckningsrätt i den mån ej lag, skattläggning eller dom legat till grund för rätten till fisket.

Domhavanden i Listers och Sölvesborgs domsaga, som tillstyrkt förslaget, har framhållit, att detta kan medföra vissa fastighetsrättsliga oklarheter och att försiktighet bör iakttagas, då sedvana lägges till grund för tillståndsgivning. Det bästa vore enligt hans mening att alla drabbade fisken genom lagändring återställdes i det sakrättsliga och kamerala skick, de haft före den 1 januari 1951. Han anför härom.

I fråga om formen för återställandet av de drabbade fiskarnas rättigheter, har rättsavdelningen föreslagit ett tillägg till 3 § fiskerättslagen. Efter-

som denna anordning, såsom rättsavdelningen framhållit, i huvudsak bygger på mitt eget förslag, har jag givetvis icke någon principiell erinran mot detsamma. Beträffande andra ifrågasatta anordningar vill jag bestämt avstyrka en allmän tillståndsfri utsträckningsrätt vid Listerlandet. Det råder icke minsta tvekan om att en sådan utsträckningsrätt skulle vålla stor oreda och förtret.

Mähända torde dock icke böra förtigas att genomförandet av rättsavdelningens förslag icke löser alla de svårigheter, 1950 års lagstiftning medfört. Särskilt bör erinras om att flera av de drabbade fiskena utgöres eller utgjordes av fastigheter eller motsvarande, likvärdiga rättigheter, upptagna i jordregistret, lagfarna och även i några fall in-tecknade på samma sätt som jordbruksfastigheter. I fastighetsboken kan flera av dem icke skiljas från vanliga fastigheter. Domhavanden måste nu fråga sig: Har de fisken som var belägna utanför den nya gränsen till allmänt vatten, och vilka sålunda exproprierades, försvunnit såsom kamerala enheter den 1 januari 1951? Skall de strykas i fastighetsboken? Skall lagfart å eller in-teckning i dessa fastigheter vägras? Om dessa frågor besvaras jakande, så frågar sig domhavanden vidare vilka bestämda fastigheter det gäller? Ingen myndighet har meddelat domhavanden någonting härom, och det framgår givetvis icke av fastighetsböckerna. Skall nu domhavanden låtsas som ingenting och medverka till att fastigheter, som kan ha försvunnit, trots detta lagfares och att in-teckningar fastställas i sådana fastigheter och belånas, eller skall han välja det andra alternativet att vägra in-skrivningsåtgärd beträffande alla »misstänkta» fastigheter? I senare fallet kan allvarliga svårigheter åsamkas oskyldiga personer.

Mot bakgrunden av dessa frågor torde det vara förklarligt, att domhavanden allra helst skulle önska en sådan form för återgång till förhållandena före den 1 januari 1951 att alla drabbade fisken återställas i sitt dåvarande sakrättsliga, kamerala skick. Rättsavdelningen har icke berört eller i vart fall närmare utvecklat vilken civilrättslig ställning fiskena erhåller efter Konungens förordnande med stöd av den föreslagna lagen, men av lagtext-förslaget framgår att förordnandet skulle innefatta en förklaring »att fiske vid viss fiskeplats med fasta redskap å allmänt vatten må bedrivas i den omfattning» etc. Innebär detta att fiskeplatsen återfår sin gamla sakrättsliga ställning eller vilar fiskerätten enbart på offentligrättslig grund? För de här förut berörda frågornas besvarande skulle det vara värdefullt med ett auktoritativt uttalande härom.

Vad angår lagtextens formulering vill jag endast framhålla att jag uppfattar förslaget så, att orden »av gammal sed» skall tolkas som om det hetat »av gammal sed, som icke strider mot sådan grund». Av det vid rättsavdelningens promemoria fogade protokollet för sammanträdet den 16 september 1955 framgår att jag redan då framhöll att någon sättning, som vederbörande icke hade rätt till, icke fick sanktioneras. Det är av synnerlig vikt att denna princip fast upprätthålles. En »gammal sed», som någon tagit sig i strid mot tidigare rättsavgöranden, får icke grunda någon fiskerätt, även om han av olika skäl har kunnat vidmakthålla denna sed en längre tid. En motsatt uppfattning skulle kunna medföra att lagakraftvunna domar, som erhållits med stora ekonomiska uppoffringar, blev värdelösa. Naturligtvis är jag medveten om att lagändringen endast berör allmänt vatten och endast »gammal sed», som fanns före den 1 januari 1951, men jag hyser stark oro för att uppfattningen om vad som är tillåtet på enskilt vatten skulle kunna påverkas om icke orden »gammal sed» tolkas mycket restriktivt.

Domhavanden har vid sitt yttrande fogat en skrivelse från advokaten *H. Santesson, Karlshamn*, vilken hade stor erfarenhet av rättegångar rörande ålfiske. Denne uttalar, att han samtalat med vissa ålfiskare från Listerlandet och att dessa i huvudsak verkade nöjda med förslaget men var oroliga för att det föreslagna uttrycket »gammal sed» skulle tolkas på ett sådant sätt, att Kungl. Maj:t skulle kunna lämna tillstånd att utsträcka fisken å allmänt vatten, även då viss sträckning blivit bestämd vid skattläggning eller dom. Fiskarna hade anmärkt, att det fanns flera fiskerättshavare som under de senaste åren utsträckt fiskena å allmänt vatten utöver deras lagstadgade rätt, ehuru de var väl medvetna om, att vid prövning denna sträckning av fiskena ej skulle stå sig. De hade framhållit, att de i vissa fall ej velat upptaga den olaga sträckningen till rättslig prövning, enär det varit svårigheter på grund av äganderättsförhållandena att samla samtliga ägare till det fiske som skadats enligt sträckningen till en gemensam rättegång och de ej heller vågat upptaga striden mot ekonomiskt starkare parter. Enligt deras förmenande skulle endast företagen skattläggning eller dom kunna motivera en utsträckning av ett ålfiske å allmänt vatten, som genom sin utsträckning kunde förorsaka skada för annat fiske.

Liknande synpunkter uttalas i den skrivelse som inkommit från *Olander Olsson m. fl.* Däri anföres bl. a. följande.

Begreppet »gammal sed» i lagstiftningen ingiver icke det minsta förtroende i ålfiskarekretsar där man är van att röra sig med urkunder, som tagit form ur medeltida hävder. De flesta ålfisken, som nu finnes kvar, har efter århundraden av processer och därmed förenade kostnader fått allt tydligare konturer. Varje generation har kanske hoppats, att gränser och rättigheter till sist skulle bli så fasta att alla kostbara stridigheter ålfiskare emellan skulle bli onödiga. Så har icke minst nu levande generation tänkt och i all synnerhet efter 1950.

Genom det nu framlagda förslaget om ändrad lydelse av 3 § har emellertid myndigheterna ställt tidigare gällande rättsbegrepp på huvudet och i samma mening sammanfört två motsatser. »Gammal sed» kan endast avse så kort tid att man däri endast kan inrymma den nu levande generationens senaste olagligheter. Icke är väl meningen att den, som nöjer sig med intrång några år, skall få erfara att han en dag står rättslös. Det senaste förslagets tillägg innebär i realiteten inget annat. Att man sedan också får se sådant rivs ned, som sekler av vånda har framfött, gör icke bördan lättare att bära.

Vid en närmare granskning av utredningens resultat får man bekräftelse på vad varje ålfiskare — åtminstone på Listerlandet — haft kännedom om nämligen, att de s. k. största fiskena har de minsta rättigheterna. Det får därför vara oss förlåtet om vi inför det nya tillägget till lagen — »gammal sed» — känner oss hotade till vår existens. Fara föreligger väl också, att sedan någon haft tillstånd att utsätta fast redskap på allmänt vatten några år, detta också blir »gammal sed», som gör all ansökan överflödig och samtidigt omöjliggör alla klagomål från den som kränkes.

I skrivelsen vänder man sig även mot att d o m skall anses som sådan rättsgrund, vilken kan motivera tillstånd. Härom anföres.

Emellan Hörviksören och det s. k. Skräckesand är ett antal ålfisken belägna, som vid process åren 1827—1829 mer än fördubblade hommornas antal. Detta är ett resultat av en överenskommelse som stadfästes av hovrätten den 20 mars 1829. Av dessa domar framgår att Innerören får utsätta 8 hommor och Ytterören 4, vilket utgör tillsammans 144 famnar eller 256 meter. Inga andra i dessa domar fixerade rättigheter beröres av den år 1950 bestämda gränsen mot allmänt vatten. Om vi nu förutsätter att lagen blir ändrad dithän att i dessa båda fisken får utsättas den i dom till dem utmätta längden, vad kan då inträffa? I fall av rättegång emellan övriga i överenskommelsen inneslutna ålfisken och utomstående part kan överenskommelsen hävas, men endast för de fisken, som då befinner sig på enskilt vattenområde. Genom en lagändring kommer det på så sätt att skapas en förmanställning och en garanti, som är oantastbar för två fisken, medan det för de andra fiskena i samma dom betyder en försämring av positionen. Vi förutsätter att detta är en motsats till vad meningen var med lagändringen 1950. Resultatet av en ändring i nu gällande lagstiftning enligt framlagda förslag kan indirekt bli orsak till att samtliga i Hörviksviken belägna fisken får sin rätt reducerad till 3 à 4 hommesätt, medan de två namngivna örfiskena får behålla tillsammans 12, vilket utgör med Sextifiskets 8 och Lilla Hörviksörs 3 sätt summa 23 hommesätt eller 275 famnar (ca 500 meter). Vi anser oss oförhindrade att bedöma frågan efter nutida begrepp. Hade denna överenskommelse upprättats i dag i bottengarnens skugga hade den säkerligen fått en mycket försiktigare utformning. Förhållanden och redskapen har förändrats radikalt sedan 1829 och hela överenskommelsen är uttjänt och därmed domen. Detta är den ena orsaken till att vi anser att dom icke bör gälla på allmänt vatten med mindre än att samma lag också gäller alla i samma dom inneslutna fisken även på enskilt vatten.

Som en andra orsak till att vid tillståndsgivningen hänsyn icke bör tagas till domar anges i skrivelsen, att i en del fall otillåtet fiske på allmänt vatten åtalats, medan så ej skett i andra fall. De som hittills undgått åtal skulle kunna belönas med en lagstadgad rätt, medan i andra fall sedvanan bestraffats. Skrivelsen utmynnar som tidigare nämnts i ett uttalande, att endast skattlagd rätt som blivit kränkt, bör återställas på det allmänna vattnet.

Sture L. Persson har i sin skrivelse framhållit, att ett bättre utnyttjande av det allmänna vattnet för ålfiske borde ske. Enligt hans förmenande gick årligen ål till mycket stora värden förbi den svenska kusten i stället för att denna tillgång utnyttjades på ett ur nationalekonomisk synpunkt lämpligt sätt. Han uppger att fall förekommit då ett tillstånd till fiske i allmänt vatten, som kunnat ge en årlig avkastning av ca 50 000 kronor, vägrats under motivering att man skulle uppstå för ett fiske vid stranden med en avkastning av blott ca 500 kronor. Han ansåg därför, att en fiskeriplan för det allmänna vattnet borde utarbetas, så att en fiskare som en gång fått tillstånd och därför för fisket anskaffat dyrbara redskap ej skulle riskera att efter några år icke få tillståndet förnyat. Det borde fastställas att, om avståndet mellan två fisken uppgick till viss bestämd längd, men icke skulle anses föreliggande. I skrivelsen har vidare framförts vissa synpunkter på två särskilt angivna fisken.

Blekinge läns havsfiskeförening, som framhållit att föreningen har 1 044 medlemmar, har vid sin tillstyrkan av förslaget fogat följande kommentar.

Härtill skall endast understrykas *att* den föreslagna lagändringen är av betydligt mindre räckvidd än en generell bestämmelse om tillståndsfri utsträckningsrätt sådan som gäller för Blekinge läns östra kust och Skånes östra och södra kuster och som icke till följd av säregna lokala förhållanden är lämplig för Blekinges södra kust; *att* bibehållande av de fasta ålfiskena på allmänt vatten med deras gamla rättigheter innebär utsättande av fast redskap för fångst av ål under de tider på året som bestämmes i de lokala fiskeristadgarnas föreskrifter och att fisket i övrigt med rörlig redskap är fritt då det inte strider mot utfärdade skyddsbestämmelser; *att* ett Kungl. Maj:ts förordnande om utövande av fiske med fast redskap i allmänt vatten enligt de gamla rättigheterna, sådana de dokumenterats genom kartor och lantmåterihandlingar, domstolsutslag m. m. i fråga om läge, sättningslinje och utsträckning, skulle betydligt underlätta avgörandet av eventuella tvistigheter och verka underlättande för såväl fiskerimyndigheter som domstolar; *att* staten, i stället för att betala ersättningar för förlorad fiskerätt till ägare av sådana fisken som numera ligger på allmänt vatten, vilka fisken sedermera kan upplåtas till andra utan ersättning, inbesparar utbetalning av sådana ersättningar ävensom kostnader i fråga om handläggningen av sådana ersättningsmål; samt framför allt, *att* fiskarna i fortsättningen som hittills får bedriva sitt yrke och söka sin utkomst och försörjning på de fiskeplatser som de och deras förfäder brukat sedan sekler tillbaka i tiden.

Kammarkollegiet har avstyrkt det i promemorian framlagda förslaget till lagstiftning och i stället förordat en lagstiftning, som generellt återställer fisket i fråga sådant det var före den 1 januari 1951, dock utan rubbning av gränserna mellan enskilt och allmänt vattenområde. Till stöd för sitt förslag anför kollegiet till en början att en sådan lagstiftning är tekniskt möjlig med hänsyn till att fiskena sedan den 1 januari 1951 i praktiken bibehållits vid sin gamla rätt. Härom anför kollegiet.

Av promemorian framgår att den gamla ordningen för fiskets bedrivande i praktiken tills vidare bibehållits, vilket åstadkommits genom att länsstyrelsen lämnat tillstånd till redskapens utsättande på allmänt vatten i samma sträckningar, som tillämpats när de skattlagda fiskena bestod eller vattnet var enskilt. Vidare har prövningen av alla frågor om ersättning för mistad fiskerätt uppskjutits beträffande de fasta fiskena på länets sydkust i avvaktan på ny lagstiftning. Enligt vad kollegiet under hand inhämtat, hade de nya reglerna för omfattningen av det enskilda vattenområdet och upphörandet av rättigheterna till fiske med fast redskap inom allmänt vattenområde tills vidare icke heller föranlett någon ändring i fastighetsredovisningen eller i inskrivningsväsendet. Fiskena lagfares och intecknas som om rättigheterna var oförändrade. Ett återställande av de gamla rättigheterna synes därför icke erbjuda några större svårigheter, eftersom det äldre rättstillståndet i praktiken bibehållits oförändrat efter den 31 december 1950.

Möjlighet föreligger alltså att utan omgång eller större kostnad lösa frågan genom en lagstiftning, som återställer de tidigare rättigheterna att vid Blekinge läns södra kust bedriva fiske med fast redskap inom vad som numera är allmänt vattenområde.

Kollegiet anför vidare, att även det i promemorian gjorda förslaget avser att återställa det gamla rättsläget men att det ur sakrättslig synpunkt medför olämpliga följder. Kollegiet uttalar i denna del.

Det i promemorian framlagda förslaget till ändring avser också att återställa det gamla rättsläget men på ett sätt, som till synes icke skulle rubba grunderna för den nya lagstiftningen utan i stället komplettera den med en utsträckt administrativ befogenhet för Kungl. Maj:t att upplåta rätt till fiske med fast redskap i allmänt vatten i syfte att detta fiske skulle för framtiden kunna utövas i samma omfattning och — får man förutsätta — av samma fiskare som före den 1 januari 1951. Ehuru det i promemorian göres gällande, att förslaget icke innebär något egentligt avsteg från principerna i 1950 års lagstiftning, förhåller det sig i själva verket likväl så, att nämnda principer visat sig olämpliga beträffande ifrågavarande kuststräcka och att en återgång därför måste ske till förut gällande rättsregler. Om promemoriaförslaget kunnat genomföras effektivt och enkelt och utan en vidlyftig administrativ apparat, borde frågan ha kunnat lösas på det föreslagna sättet, men de föreslagna åtgärderna synes ge rum för erinringar i flera hänseenden.

Enligt förslaget skall Kungl. Maj:t äga förordna att vid viss fiskeplats fiske med fast redskap å allmänt vatten må bedrivas i den omfattning, som skett före den 1 januari 1951 med stöd av avtal, urminnes hävd, dom, skattläggning eller annan särskild grund eller med stöd av gammal sed. Det är följaktligen fråga om en förvaltningsmässig upplåtelse och ej om ett återställande av förut bestående rättigheter. Det fiske, som utövades enligt äldre rätt, var rättsligen att betrakta såsom fast egendom eller hade eljest sakrättslig karaktär. Ett särskilt skattlagt fiske, som enligt de nya reglerna kommit att helt ligga på det allmänna vattenområdet, kommer enligt förslaget ej att återfå sin karaktär av fast egendom och ett, som endast delvis kommer att ligga inom allmänt vattenområde, behåller endast så långt det ligger inom enskilt vattenområde sin egenskap av fast egendom.

Vad särskilt angår sådant fiske, som är helt beläget inom allmänt vatten, uppstår svårlösta frågor. Den upplåtna rättigheten kan ej lagfaras och intecknas och särskilda regler synes vara erforderliga för rättighetens överlåtelse genom specifika eller universella fång och dess anknytning till viss fastighet eller till visst fiske. Ej heller är det klart, huru den upplåtna rättigheten skall behandlas vid förmögenhets- och arvsbeskattning.

Älfisket med fast redskap utövades enligt förut gällande rätt på grunder, som varierade från en till omfattning och innehåll klart bestämd äganderätt till ett utövande, som saknade rättsgrund men tolererades av de berättigade. I den mån rättsläget icke var klart bestämt, kunde det förändras genom överenskommelser, lantmåteriförrättningar och domstolsavgöranden. Sådana förändringar kunde bli aktuella genom förändrade naturförhållanden. Enligt promemorian brytes denna rättsutveckling radikalt och grunden för rätt till fiske, som faller inom allmänt vattenområde, blir Kungl. Maj:ts i administrativ ordning meddelade upplåtelse. Den tidigare rättsbestämningen genom de allmänna domstolarna försättes för framtiden helt ur spel. Ligger ett fiske på allmänt vatten, kan någon talan ej anställas om bättre rätt till detsamma, om dess upphörande helt eller delvis eller om ändrad sträckning för detsamma. Ligger fisket delvis på enskilt och delvis på allmänt vatten, kvarstår möjligheterna till domstolsprövning beträffande den förstnämnda delen men icke i fråga om den senare. Det skulle exempelvis kunna inträffa att den inre delen av ett fiske dömdes bort, medan den yttre bestod på grund av Kungl. Maj:ts beslut.

Häremot skulle kunna göras den invändningen att den administrativa prövning, som kommer att föregå Kungl. Maj:ts beslut, blir så grundlig att misstag är praktiskt taget uteslutna och att det måste betraktas såsom en vinning att förhållandena blir definitivt uppordnade, så att tvister för fram-

tiden kan undvikas. Kollegiet anser emellertid att ett definitivt uppordnande icke är möjligt, då det är otänkbart att alla omständigheter skulle bli kända genom utredningen, samt att ändrade naturförhållanden alltid kommer att medföra ett behov av nya rättsliga avgöranden. Det må t. ex. anmärkas att varken enligt äldre eller ny rätt gränsen mellan enskilt eller allmänt vattenområde ligger fast. Uppgiften att för all framtid på en gång skipa rättvisa åt alla berörda intressen torde överstiga administrationens möjligheter. Icke heller är det tillfredsställande att ändock erforderliga rättelser skulle bli beroende på en administrativ skönsprövning.

Av det anförda anser kollegiet framgå att det föreslagna förfaringssättet icke helt fyller syftet att försätta fiskerättsägarna i samma ställning som tidigare. Här för är det icke tillräckligt att ge dem ersättning i en upplåtelse av angiven art utan det erfordras en restitution av förut existerande rättigheter av civilrättslig natur. Detta torde kunna ske direkt genom lagbestämmelser och utan omgången med en omfattande utredning och Kungl. Maj:ts beslut i varje särskilt fall.

Kollegiet framkastar därefter tanken, att kronan skulle i varje särskilt fall till vederbörande överlåta rättighet, som exakt motsvarar den rätt han tidigare haft. En sådan metod vore ur restitutionssynpunkt att föredraga framför den föreslagna men den led av den svagheten att en prövning och ett beslut i varje särskilt fall blev erforderligt och att rättsgrunden för fisket blev Kungl. Maj:ts beslut. I händelse detta skulle visa sig felaktigt, skulle kronan troligen kunna bli skadeståndsskyldig.

Beträffande de föreslagna åtgärdernas inverkan på frågan om ersättning för mistad fiskerätt anför kollegiet.

Ett viktigt motiv för en allmän restitution är också att statsverket därigenom i stor omfattning skulle befrias från skyldigheten att utgiva ersättning för mistad fiskerätt. Kollegiet kan icke finna att promemorieförslaget i detta hänseende är till fyllest. Den som går förlustig fast egendom får ej full ersättning genom den föreslagna upplåtelsen. Ej heller tillgodoses in-teckningshavare. I promemorian förutsättes såsom möjligt — och enligt kollegiets mening med goda skäl — att en upplåtelse någon gång i framtiden skulle kunna återkallas liksom det är tänkbart att ändrade förhållanden skulle kunna föranleda ett upphävande av samtliga upplåtelser av ifrågavarande slag. Några bestämmelser om upplåtelse-tiden eller angående till vem upplåtelsen skall ske har ej föreslagits i lagtexten även om avsikten tydligen är att upplåtelsen skall anknytas till fastighet, där så är möjligt. Då en upplåtelse för all framtid, som ej kan uppsägas, ur många synpunkter torde vara olämplig, lär endast tidsbegränsade upplåtelser eller upplåtelser tills vidare böra komma i fråga. Vid sådant förhållande lär anspråk på ersättning för mistad fiskerätt bli befogade redan på grund av den förändrade kvaliteten hos det rättsliga underlaget för fisket.

I promemorian har denna möjlighet uppmärksamrats, men eventuella ersättningsanspråk har den setts kunna avvärjas genom ett förslag att riksdagen skulle uttala, att den som erhåller ifrågavarande slags tillstånd att fiska på allmänt vatten skulle äga rätt till ersättning, om tillståndet mot vad som förutsatts av någon anledning skulle helt eller delvis indragas. En sådan generell utfästelse från riksdagens sida ter sig vansklig, då såsom ovan antytts tillståndet kan förändras eller bringas att upphöra av fullt legitima orsaker, i vilka fall ersättning givetvis icke bör utgå. Ej heller

torde ett sådant uttalande från riksdagens sida kunna anses vara för all framtid för statsmakterna bindande. Om ett sådant uttalande skulle från kronans sida åberopas såsom invändning mot ersättningsanspråk inför fiskevärderingsnämnd, kan man icke utan vidare utgå från att den skulle av nämnden godtagas såsom skäl för avvísande av ersättningsanspråket i de fall, då fiskets ägare lidit en rättsförlust genom att hans äganderätt till fisket helt eller delvis upphört, även om han i stället fått en upplåtelse att fiska på allmänt vatten.

Den beredning, ärendena enligt promemorian skall undergå inom jordbruksdepartementet, blir både tidsödande och arbetskrävande utan att någon garanti kan lämnas för att Kungl. Maj:ts beslut genomgående blir ett uttryck för det verkliga rättsläget. Det är icke heller tillfredsställande att rättsfrågor, som i ej ringa omfattning kommer att vara av civilrättslig natur och gälla rättsförhållandet enskilda emellan, kommer att för framtiden undandragas de allmänna domstolarna. Båda dessa olägenheter kan helt undvikas om vederbörande restitueras i de rättigheter, de haft före den 1 januari 1951.

Kollegiet framhåller slutligen att även den lösning, som kollegiet förordat, medför vissa komplikationer och ersättningsspörsmål. Härom anföres.

Såsom i promemorian anmärkts, skulle vissa strandrättsfiskare kunna vinna på ett genomförande av 1950 års lagstiftning. En formell värdeökning å deras fiskerätter kan följaktligen ha inträtt från den 1 januari 1951, ehuru den icke kunnat tillgodogöras till följd av att de fisken, som förlorat sin rätt, kunnat utövas i samma omfattning som tidigare på grund av de av länsstyrelsen meddelade tillstånden. Det synes kollegiet uppenbart att anspråk på ersättning för mistad fiskerätt, som endast vilar på en sådan formell grund, bör avvisas. Däremot kan det tänkas att under perioden mellan den 1 januari 1951 och ikraftträdandet av den av kollegiet föreslagna lagstiftning, varigenom det tidigare rättsläget återställes, man vid olika transaktioner beaktat att den rättsliga grunden till vissa fisken försvunnit och att detta föranlett en lägre värdering av fisket vare sig det varit fråga om ett fiske, som formellt upphört, eller en på strandrätt grundad fiskerätt, som fått utsikt att få högre värde. En härigenom uppkommen förlust för fiskets ägare, vilken icke kompenseras genom den rättsliga restitutionen, synes vara av sådan beskaffenhet att den bör ersättas enligt reglerna för ersättning för mistad fiskerätt. En bestämmelse härom skulle dessutom ha den innebörden att den uteslöt ersättningsanspråk grundade enbart på formella omständigheter.

Beträffande kostnaderna för de föreslagna åtgärderna har *statskontoret* förklarat, att ingen erinran göres mot att utredningskostnaderna bestrides av statsmedel. Statskontoret anför därefter att ämbetsverket särskilt beaktat, att de avsedda åtgärderna — enligt vad i promemorian uppgives — är ägnade att i hög grad minska de belopp, som statsverket eljest skulle få utgiva i ersättning för mistad fiskerätt. Ämbetsverket ville ej heller rikta någon invändning mot förslaget, att kostnaderna fick belasta det i riksstaten upptagna förslagsanslaget Ersättning till strandägare för mistad fiskerätt m. m., i den mån andra anslag icke stod till förfogande. Riksdagens medgivande borde emellertid inhämtas för anslaget ianspråktagande för angivna ändamål. Ämbetsverket fann det angeläget,

att åtminstone en preliminär uppskattning verkställdes rörande det totala utgiftsbelopp, som kunde förväntas erforderligt, innan ärendet underställdes riksdagens prövning. Statskontoret förutsatte härvid, att kostnaderna kom att uppgå till lägre belopp än de ersättningar, som i annat fall skulle ha fått utbetalas för mistad fiskerätt.

V. Föredraganden

Frågan om den rätt till fiske med fast redskap i allmänt vatten, som vid Blekinge läns södra kust bör tillkomma innehavare av enskild fiskerätt, har, såsom framgår av departementspromemorian, diskuterats vid skilda tillfällen. Olika åsikter och förslag till lösningar har därvid framförts.

Vid antagandet av 1950 års lagstiftning om rätt till fiske och om gräns mot allmänt vattenområde stannade man för att de fisken, som utövades med stöd av skattläggning eller annan särskild rättsgrund, icke skulle ha bättre ställning i förhållande till frifisket än den vanliga i jordäganderätten ingående fiskerätten. Vidare beslöts, att sådan fri utsträkningsrätt, varom stadgas i 3 § fiskerättslagen, ej skulle gälla vid Blekinge läns södra kust. Redan vid 1951 års riksdag hemställdes i motionerna I: 282 och II: 378 om sådan ändring av 3 § fiskerättslagen, att den fria utsträkningsrätten blev gällande även vid södra blekingekusten. Frågan väcktes ånyo vid 1952 års riksdag, som beslöt hemställa om utredning i ärendet.

Av innehållet i departementspromemorian torde framgå, att vid Blekinge läns södra kust de nya bestämmelserna om gräns mot allmänt vattenområde har medfört att i ett flertal fall fiskerättshavare, vilka med stöd av särskild rättsgrund eller gammal sedvana utövat fiske med fast redskap på viss plats, fått sin ensamrätt därtill betydligt minskad. I något eller några fall torde den helt ha upphört. I promemorian har uttalats, att åtgärder nu borde vidtagas för att i någon form återställa innehavare av skattlagda och andra sedan lång tid tillbaka utövade fisken vid den rätt till fiske på allmänt vatten, som de haft före den 1 januari 1951. Samtliga remissinstanser utom statskontoret, som ej uttalat sig i denna del, har tillstyrkt, att sådant återställande sker i fråga om de fisken, som utövas med stöd av särskild rättsgrund. Även det i promemorian framlagda förslaget att åtgärderna bör omfatta jämväl fisken, som utan stöd av särskild rättsgrund brukats av gammal sed, har tillstyrkts av remissinstanserna. Härvid har Blekinge läns hushållningssällskap och domhavanden i Listers och Sölvesborgs domsaga emellertid framhållit, att man vid tillämpningen bör vara restriktiv så att hänsyn ej tages till sedvana som strider mot lag, skattläggning, dom eller annan rättsgrund. I en skrivelse från Olander Olsson och 26 andra personer på Listerlandet har uttalats, att åtgärderna endast borde avse skattlagda fisken.

Enligt min mening synes de skäl som i promemorian och av remissinstanserna anförts starkt tala för att på vissa fiskeplatser fasta redskap skall få utsättas i allmänt vatten i samma omfattning som före den 1 januari 1951. De åtgärder, vilka i detta syfte bör vidtagas, synes, såsom i departementspromemorian föreslagits, böra avse alla sådana fisken med fast redskap som

utövats sedan lång tid tillbaka. Den förebragta utredningen torde nämligen klart visa, att det varken är lämpligt eller möjligt att härvid skilja på fisken av olika kameral och rättslig natur. Åtgärderna bör därför avse även sådana fisken, som enbart med stöd av jordäganderätt sedan lång tid tillbaka utövats på viss plats. Härvid bör givetvis hänsyn ej tagas till sådan sedvana, som står i strid med rättsavgörande eller eljest med det rättsläge som gällde då 1950 års lagstiftning trädde i kraft.

Beträffande den tekniska lösningen av frågan har i promemorian uttalats att införande av fri utsträckningsrätt icke kunde förordas. Även remissinstanserna har varit eniga härom. Såsom i promemorian framhållits skulle fri utsträckningsrätt icke medföra någon ändring beträffande de fisken, som kommit att helt ligga på allmänt vatten, och med hänsyn till de speciella förhållandena på Listerlandet vara olämplig jämväl ur andra synpunkter. Även jag anser därför att sådan fri utsträckningsrätt som avses i 3 § fiskerättslagen icke bör införas för södra blekingekusten. Sedan även andra alternativ diskuterats har i promemorian framlagts förslag till en lösning, vilken bygger på ett utkast vilket enhälligt förordats vid sammanträdet i Sölvesborg den 16 september 1955. Förslaget innebär att Kungl. Maj:t skulle bemyndigas att förordna, att vid viss fiskeplats fiske med fast redskap å allmänt vatten skulle få bedrivas i den omfattning som före den 1 januari 1951 skett med stöd av sådan särskild rättsgrund, som avses i 3 § andra stycket fiskerättslagen, eller av gammal sed. I stället för en generell utsträckningsrätt skulle alltså rätten att fiska på allmänt vatten avgöras för varje berört fiske efter prövning av den rätt som tidigare tillkommit fiskerättshavaren. Tanken är vidare, att förordnandet skulle gälla för all framtid och att en noggrant fixerad rätt till fiske å allmänt vatten skulle bli ett tillbehör till den fastighet, vartill fisket ansetts höra. I de fall då fastigheten helt eller delvis består av en ensamrätt till fiske, som formellt upphört eller minskat genom den nya lagstiftningen, skulle ensamrätten och därigenom fastighetens värde återställas genom förordnandet. En ytterligare garanti för värdet av det givna förordnandet skulle enligt förslaget vara ett uttalande från riksdagens sida, att ersättning av statsmedel borde utgå om förordnandet av någon anledning återkallades. Samtliga kostnader för den utredning som erfordrades skulle bestridas av statsmedel.

Detta förslag har, helt eller med vissa jämkningar, tillstyrkts av samtliga remissinstanser utom kammarkollegiet. Kollegiet har framhållit, att genom ett förvaltningsrättsligt beslut av Kungl. Maj:t en fiskerättshavare icke kunde återfå den sakrättsligt skyddade rätt till fiske på allmänt vatten som han tidigare haft. Detta gällde framförallt de fisken, som var särskilda för sig bestående fastigheter. Kollegiet förordade därför en lagbestämmelse, som generellt återställde de tidigare rättigheterna att på allmänt vatten bedriva fiske med fast redskap, dock utan rubbning av gränserna mellan enskilt och allmänt vattenområde. Även domhavanden i Listers och Sölvesborgs domsaga har, under framhållande av liknande synpunkter som kammarkollegiet, uttalat att ur fastighetsrättsliga synpunkter vore att föredraga en sådan

form för återgång till förhållandena före den 1 januari 1951 att alla drabba-
de fisken återställdes i sitt dåvarande sakrättsliga och kamerala skick.

Enligt min mening är båda de här anvisade lösningarna genomförbara. Då såsom kollegiet framhållit fiskerättshavarna i praktiken hittills i allmän-
het bibehållits vid den rätt de haft före den 1 januari 1951, torde inga hin-
der möta för att även formellt återställa denna rätt. Såväl promemorieför-
slaget som kollegiets förslag går ut på ett sådant återställande.

Promemorieförslaget bygger på den i gällande fiskerättslag antagna hu-
vudregeln, att rätten till fiske med fast redskap i allmänt vatten skall reg-
leras av administrativ myndighet, och stöder sig därjämte på i huvudsak
samma motiv som de, vilka legat till grund för undantagsbestämmelsen om
fri utsträckningsrätt på vissa kuststräckor. Kollegiets förslag innebär där-
emot att beträffande fisken, som utövas med stöd av särskild rättsgrund eller
sedvana, en återgång skall ske direkt till de lagregler, som gällde före den 1
januari 1951. Ur principiell synpunkt är enligt min mening promemorie-
förslaget att föredraga. Båda förslagen gör avsteg från regeln att särskilda
ensamrätter icke bör gälla på allmänt vatten. Enligt vad som framgår av
förarbetena till 1950 års lag var anledningen till att denna regel infördes
främst att det skulle vara lätt för frifiskarena att avgöra om fiske på viss
plats var tillåtet. Såsom några remissinstanser framhållit är emellertid bot-
tengarn lätt synliga. De utsättes vidare i regel år från år på samma plats,
varför de blir kända för de fiskande. Därest annat fast redskap än ålböt-
tengarn skulle beröras av förslaget, vilket icke är sannolikt, torde vad nu
sagts i tillämpliga delar gälla även för sådant redskap. En särbestämmelse,
som endast berör fast redskap, kan på grund av dessa speciella förhållanden
därför knappast stå i strid med grunderna för den antagna regeln, nämligen
att underlätta för de fiskande att avgöra var gränsen går mellan området
för enskild fiskerätt och frifiskeområdet.

Det måste alltid efter en längre tids förlopp vara svårt att fastställa vilket
rättsförhållande som gällt vid en viss tidpunkt. Av detta skäl synes prome-
morieförslaget ha en väsentlig fördel framför kammarkollegiets. Enligt först-
nämnda förslag skall genom beslut av Kungl. Maj:t direkt fastslås i vilken
omfattning fiske med fast redskap för framtiden skall få i allmänt vatten
bedrivas vid en viss fiskeplats. Tanken är således att innan beslutet fattas
beträffande varje fiske skall utredas i vad mån fisket före den 1 januari
1951 fick utövas på vatten, som då varit eller genom den nya lagstiftningen
blivit allmänt. Därefter skall fastställas var och till hur stor längd redskap
skall få sättas i det allmänna vattnet för att det tidigare rättsläget skall åter-
ställas. Enligt kollegiets förslag får fiskerättshavarna däremot själva avgöra
vilken rätt de före den 1 januari 1951 haft till fiske på allmänt vatten. Har
de misstagit sig i detta hänseende och satt redskapen för långt ut kan åtal
följa. I en sådan process, som kanske kan komma att inledas efter lång tids
förlopp, måste då utredas rättsläget före den 1 januari 1951. Det är givet att
detta medför betydande svårigheter även om det material, som under den nu
förevarande utredningen samlats, ännu är tillgängligt. För promemorieför-

slaget talar även det förhållandet att under sammanträdet i Sölvesborg fiskarena enhälligt uttalat sig för att rättsläget borde fastställas för varje berört fiske. Även om den lösning, som föreslagits i promemorian, medför betydande administrativt arbete synes den enligt min mening med hänsyn till intresset av klarhet vara att föredraga.

Beträffande de invändningar av sakrättslig natur, som kollegiet gjort mot förslaget, kan det synas tveksamt vilken inverkan 1950 års lagstiftning haft. Den omständigheten att ensamrätt till fiske på allmänt vatten upphört torde emellertid ej ha medfört ändring beträffande äganderätten till ett fiske, som utövades med stöd av särskild rättsgrund och lagfarits såsom särskild fastighet. Ligger fisket delvis på enskilt och delvis på allmänt vatten har i varje fall någon ändring ej skett i fråga om den del av fastigheten, som ligger på det enskilda vattnet. I fråga om den del av fastigheten som ligger på allmänt vatten har formellt en värdeminskning skett såtillvida att ensamrätten att där utöva fiske upphört och blivit beroende på tillstånd av myndighet. Vid sökande av sådant tillstånd får fiskerättshavaren konkurrera med andra svenska medborgare. Emellertid torde det knappast vara troligt att den administrativa myndigheten skulle ge annan än fastighetens ägare eller brukare rätt att som fortsättning på det fiske, vilket bedrivs på det enskilda vattnet, sätta redskap i allmänt vatten. I praktiken synes därför minskningen i fastighetens värde blott bestå däri, att fastighetsägaren har mindre trygghet i fråga om sin rätt till fiske på det allmänna vattnet. Vad nu sagts gäller delvis även fastigheter, vilka består av ett fiske, som helt kommit att ligga på allmänt vatten. Äganderätten till fastigheten torde även i detta fall bestå och lagfarten bör därför fortfarande gälla. Det fordras visserligen tillstånd för att fortsättningsvis fiska på det allmänna vattnet, men man har all anledning förmoda att den administrativa myndigheten även i detta fall icke skulle ge sådant tillstånd till annan än fastighetsägaren eller den som brukar det lagfarna fisket. I detta sammanhang må nämnas ett uttalande av domstolarna i ett av hovrätten över Skåne och Blekinge genom dom den 29 juli 1955 avgjort mål angående det särskilt skattlagda och lagfarna ålfisket Ålabodarna nr 1 på Skånes västra kust. Vissa särskilt lagfarna andelar i denna fastighet består endast av rätt till fiske, medan till andra andelar hör jämväl mark och byggnader. Ensamrätten till detta fiske, som helt brukats på enskilt vatten, har upphört på grund av bestämmelse i 13 § 1950 års fiskerättslag. I häradsrättens av hovrätten fastställda dom uttalades emellertid, att andelsägarnas äganderätt till för dem lagfarna fastigheter alltjämt bestod men att de icke ägde rätt att i fastighetens vatten bedriva fiske under andra villkor, än dem som gällde för varje svensk medborgare. Genom beslut den 22 november 1955 avslog högsta domstolen ansökan om prövningstillstånd.

Att äganderätten till fiskefastighet består oaktat ensamrätten till fiske upphört torde framgå även av lagen om ersättning för mistad fiskerätt m. m. För de fall, då fastighet häftar för inteckning eller fordran å ogulden köpeskilling, innehåller lagen nämligen i 9—12 §§ bestämmelser om nedsättning

och fördelning av ersättningsbelopp, som tillerkänts ägaren för minskning i fastighetens värde. Om den skedda fördelningen skall anteckning göras i fastighetsboken. Härav torde följa, att någon ändring beträffande lagfartsförhållandena och fastighetsredovisningen i varje fall ej skall ske innan frågan om ersättning för mistad fiskerätt slutligt reglerats. I detta sammanhang må nämnas att av de fastigheter, vilka endast består av en fiskerätt som kan ha inskränkts på grund av den nya lagstiftningen, enligt inhämtade upplysningar tre besväras av penninginteckningar. I en av dessa, Hosaby 20⁵, är inteckningen dock fastställd i stamfastigheter varför ansvaret blott är subsidiärt. De övriga är Hosaby 33¹ (Rävören) och Mjälby 17¹ (Yttre Pjäddör). I andelar å tillhopa 7/36 av den förstnämnda fastigheten är fastställd en inteckning å 1 050 kronor. I 5/36 av Mjällby 17¹ samt 5/36 av en annan fiskefastighet (Hosaby 34¹, Kungsören) gäller en gemensam inteckning å 833 kronor. Ingen av de intecknade fastigheterna har genom den nya lagstiftningen kommit att helt ligga på allmänt vatten.

Promemoriaförslaget går ut på att berörda fastighetsägare skall få garanti för ensamrätt att på allmänt vatten fiska med fast redskap i samma utsträckning som de före den 1 januari 1951 varit berättigade till. Genom förordnande härom kommer sådan fiskerätt i regel att bli ett tillbehör till enskild fiskerätt på samma sätt som den fria utsträckningsrätten vid östra blekingekusten. Jag torde härom få hänvisa till det uttalande ur motiven till 1950 års fiskerättslag, vilket refererats på s. 9 i detta protokoll. Det anförda synes enligt min mening visa att ett genomförande av promemoriaförslaget skulle återställa ifrågavarande fastigheter vid i stort sett samma värde som de haft före den 1 januari 1951, detta särskilt som det förutsatts att ersättning av statsmedel skall utgå om ett förordnande av någon anledning skulle upphävas. Sådant upphävande torde man emellertid knappast ha att räkna med i andra fall än då vattnet behöver tagas i anspråk för fiskehamn eller liknande anläggning. Då förordnandet följer fiskeplatsen som sådan blir det nämligen oberoende av processer rörande vem som den enskilda fiskerätten tillkommer. Vad här sagts om upphävande bör givetvis gälla jämväl om ett förordnande ändrats till den fiskandes nackdel.

Kammarkollegiet har uttalat farhågor för att den administrativa prövning, som kommer att föregå ett förordnande, icke kan bli så grundlig att misstag helt kan undvikas. Något definitivt uppordnande vore därför ej möjligt. Jag anser emellertid att det föreligger betydligt större möjligheter att nu på ett riktigt sätt fastställa den rätt, som före den 1 januari 1951 tillkommit visst fiske, än om frågan skulle upptagas först då den någon gång i framtiden möjligen väckes i samband med rättegång eller lantmäteriförrättning. Till stöd för prövningen föreligger nu ett mycket rikhaltigt material och fiskaren har själva bidragit med de upplysningar de kunnat lämna. Avsikten är vidare att i tveksamma fall gränsbestämningsförrättning skall hållas. Slutligen är det meningen att berörda sakägare vid sammanträde eller på annat sätt skall få yttra sig innan förordnande meddelas. Enligt min mening har man all anledning räkna med att genom detta förfarande största möjliga klarhet och

rättvisa vinnes. Därest en fiskerättshavare anser att han genom förordnande ej fått full tackning för den rätt han förlorat genom 1950 års lagstiftning, står det givetvis honom fritt att ingiva ansökan till fiskerivärderingsnämnd om ersättning och att, i händelse av missnöje med nämndens beslut, även draga ersättningsfrågan under domstols prövning. Skulle i något fall frågan om förordnande ej vara avgjord före den 1 januari 1958, kan sakägaren reservationsvis ingiva ansökan till nämnden.

I några yttranden har uttalats farhågor för att, om sedvänja skall läggas till grund för förordnanden, olagligheter skulle kunna sanktioneras. Det är givet, att hänsyn skall tagas endast till sådana sedvanor som haft stöd i strandäganderätt. Utövas ett fiske med stöd av särskild rättsgrund skall innehålllet i denna grund vara avgörande. Om ett fiske t. ex. enligt skattläggning blott får sättas till viss längd men av gammal sed med stöd av strandrätt utsträckts så att det brukats till gamla gränsen mot allmänt vatten bör genom förordnande denna sedvänja kunna sanktioneras. Förordnandet bör då emellertid ej avse det skattlagda fisket utan den del av fisket, som utövats med stöd av strandäganderätten. Som ytterligare exempel må nämnas att enligt utredningen ett givande fiske sedan minst 90 år med stöd av strandäganderätt utövats på vatten som tidigare varit enskilt men nu är allmänt. Enligt min mening saknas skäl för att ett sådant fiske — i motsats till ett skattlagt — ej skulle få bedrivas i samma omfattning som tidigare. Däremot skall givetvis förordnande icke lämnas beträffande ett fiske som till stöd för sedvana icke kan åberopa strandäganderätt. Då promemorieförslaget endast avser ett bemyndigande för Kungl. Maj:t anser jag det icke erforderligt att i lagtexten direkt utsäga vilka sedvanor som bör respekteras. Skulle däremot i enlighet med kammarkollegiets förslag en generell lagregel givas, vilken de fiskande själva fick tolka, torde missbruk säkerligen kunna befaras.

Kammarkollegiet har vidare mot promemorieförslaget invänt, att ändrade naturförhållanden skulle kunna medföra att ett förordnande bör jämkas. Då till grund för förordnandet skall ligga förhållandena vid utgången av år 1950 torde denna invändning ej vara bärande. Om t. ex. efter en längre tids förlopp genom landhöjning strandlinjen och därmed gränsen mot allmänt vattenområde ändrades, kunde detta visserligen flytta gränsen något och därmed även den yttersta punkt till vilken redskap fick sättas på allmänt vatten. Emellertid kvarstod rätten att till visst antal meter utsätta redskapen oförändrad. Avsikten är ju att förordnandet skall innebära rätt att i en viss sättningslinje utsätta fast redskap till viss längd i allmänt vatten. Vad som fixeras är alltså sättningslängden från vattengränsen med de variationer denna kan få och ej yttre sättningspunktens avstånd från stranden. En annan sak är att det kan visa sig lämpligt att i förordnandet eller å därtill hörande karts-kiss ange hur långt ut sättningslinjen vid tidpunkten för förordnandet sträcker sig.

De av Sture L. Persson anförda synpunkterna rörande ett mera rationellt utnyttjande av det allmänna vattnet för ålfiske synes vara av intresse, men torde ej böra behandlas i detta sammanhang.

Efter dessa överväganden har jag stannat för att förorda det i promemorian framlagda förslaget till ändring av 3 § fiskerättslagen. Såsom i promemorian framhållits bör lagändringen träda i kraft så snart som möjligt. Emellertid torde det ej vara möjligt att utsätta tidigare dag för ikraftträdan- det än den 1 juli 1956. Härav följer att rätten att utsätta fast redskap i all- mänt vatten även för år 1956 måste regleras genom särskilda tillstånd på samma sätt som under de närmast föregående åren. Tillstånden bör dock för de här berörda fiskena ej ges längre giltighet än ett år.

Såsom i promemorian föreslagits och av statskontoret tillstyrkts, bör kostnaderna för de utredningar, som erfordras för tillståndsgivningen helt bäras av staten. Ifrågavarande kostnader kommer att vida understiga de belopp, som eljest skulle få utbetalas som ersättning för mistad fiskerätt. Uppskatt- ningsvis torde kostnaderna kunna beräknas uppgå till sammanlagt mellan 10 000 och 15 000 kronor. De avser nästan helt åtgärder, som företagits eller beräknas skola företagas av personal vid kartverket och lantmåteriväsendet. Då kostnaderna ej behöver täckas under budgetåret 1956/57 torde jag i an- nat sammanhang få återkomma till frågan om det sätt, på vilket dessa bör bestridas.

B. FISKE MED SNÖRPVAD

I. Gällande bestämmelser

I § 5 lagen om rätt till fiske stadgas som huvudregel beträffande rätt att fiska i enskilt fiskevatten, att sådan rätt tillkommer jordägaren eller den som enligt avtal, urminnes hävd, dom eller skattläggning eller på annan särskild grund äger rätt därtill. Flera stadganden i lagen ger emellertid även andra än de sålunda uppräknade rätt att i vissa delar av Sverige idka fiske i enskilt fiskevatten. Sålunda stadgas, såvitt nu är i fråga, i 11 § första punkten, att vid Blekinge läns södra kust (väster om Torhamnsudde) varje svensk medborgare må med rörligt redskap fiska i enskilt vatten på ett av- stånd ej understigande trehundra meter från fastlandet eller från ö av minst etthundra meters längd eller, där den stranden följande kurvan för högst tre meters djup går längre ut, utanför denna djupkurva. I andra punkten av 11 § göres från huvudregeln i 5 § det ytterligare undantaget, att vid nyss nämnda kuststräcka fisket är fritt ända intill stranden, därest det idkas med *nät, som är att hänföra till rörligt redskap*, med långrev eller tobisnot.

I den av länsstyrelsen i Blekinge län utfärdade stadgan för fiskets bedri- vande vid länets kuster föreskrives — efter en den 30 oktober 1953 vidtagen ändring — i § 4 a förbud mot fiske med snörpvad dels innanför en i § 4 samma stadga angiven linje, innanför vilken sillnot icke får användas, dels ock, i området utanför nämnda linje, i enskilt vatten som vid normalt me- delvattenstånd har mindre djup än sex meter.

I samband med ändringen av länsfiskeristadgan hemställde länsstyrelsen hos Kungl. Maj:t, att Kungl. Maj:t måtte förklara det i länsfiskeristadgan

meddelade förbudet mot snörpvadsfiske inom vissa områden av enskilt vatten tillämpligt jämväl å vattenområde, dit strandäganderätten icke sträckte sig. Kungl. Maj:t förordnade genom beslut den 27 mars 1954, att föreskrifterna i § 4 a i länsfiskeristadgan skulle gälla jämväl beträffande vattenområde av nyss angivet slag. Samtidigt lämnade Kungl. Maj:t utan bifall besvär, som anförts över bland annat de av länsstyrelsen meddelade föreskrifterna i § 4 a länsfiskeristadgan.

Snörpvadsfiske har i nämnvärd omfattning börjat bedrivas i Blekinge först efter det att den nya fiskerättslagen trätt i kraft. En snörpvad utgöres av ett flera hundra meter långt rektangulärt, finmaskigt nät. För att detta skall kunna hållas vertikalt i vattnet är kanten längs vadens övre långsida (överteln) försedd med flöten samt kanten längs vadens undre långsida (underteln) med sänken. I underteln finns vidare ringar, genom vilka en snörplina löper. Vaden utlägges från båt.

I tre av hovrätten över Skåne och Blekinge den 16 december 1954 meddelade domar har uttalats, att snörpvad icke är sådant fiskredskap, varmed, enligt 11 § fiskerättslagen, vid Blekinge läns södra kust fisket är fritt ända intill stranden. Snörpvad ansågs alltså icke vara nät i den betydelse detta ord har i fiskerättslagen (insnärjningsredskap). I anledning härav dömdes ett flertal fiskare till ansvar för att de utövat fiske med snörpvad på enskilt fiskevatten.

I fråga om gränsen mellan enskilt och allmänt vatten torde jag få hänvisa till den redogörelse för gällande bestämmelser, som jag tidigare lämnat (s. 5).

II. Riksdagens hemställan om utredning m. m.

Då frågan om utredning rörande snörpvadsfisket uppkom vid 1954 års riksdag förelåg i de tidigare omnämnda målen angående ansvar för olovligt fiske med sådant redskap domar endast från underrätten.

I de likalydande *motionerna I: 233 och II: 297* hemställdes om ändring av 11 § fiskerättslagen av innebörd att fiske med snörpvad efter sill skulle bli fritt ända in till stranden. Motionärerna anförde till stöd för detta yrkande följande.

Fisket har sedan gammalt en mycket stor betydelse för Blekinge och för dess kust- och skärgårdsbefolknings möjligheter att försörja sig. Ett av de dominerande fiskslagen är och har alltid varit sillen. Tidigare bedrevs fisket efter sill med nät och i någon mån med landnot. Under de sista årtiondena har fisket med trål tillkommit. Trålfisket, som är förbjudet på svenskt territorialvatten, bedrives uteslutande på relativt långt avstånd från stränderna. Sillfisket med nät bedrives på olika avstånd från stränderna, ibland långt till havs och ibland intill stränderna. Fisket med landnot bedrives från stränderna i de vatten, som omedelbart gränsar till dessa.

Allt sedan den danska tiden med dess fria fiskerätt för alla har sillfisket med nät bedrivits fritt intill stränderna oberoende av den enskilda äganderätten. Sillfisket med landnot har däremot i huvudsak bedrivits av strandägarna eller sådana, som erhållit deras tillstånd. Vid diskussionerna om

utformandet av den nya lagen om rätt till fiske ansåg man, att densamma skulle utformas så, att de icke strandägande fiskarna skulle bibehållas vid sin gamla rätt att fiska sill med nät ända in till stranden, medan strandägarna fortfarande skulle disponera över rätten till sillfiske med landnot. Lagen fick också en dylik utformning.

Sedan förslaget till den nya fiskelagen utformades, har emellertid en för Blekinge helt ny metod för fiske efter sill tillkommit, nämligen fiske med snörpvad. En stor del av de blekingska fiskarna har anskaffat detta kostsamma men effektiva redskap med för detta fiskes bedrivande behövlig utrustning med ekolod o. d. Det är stora summor, som de två sista åren investerats i detta fiske. Med införandet av fisket med snörpvad efter sill, som bedrivs i skärgården och i närhet av stränderna, har emellertid problem uppkommit, som man ej kunnat förutse vid utarbetandet av den nya lagen om rätt till fiske. Tvistigheter har förekommit om lagens tolkning, och från vissa strandägare har hävdats, att de ensamma skulle disponera över rätten till detta fiske intill ett avstånd av 300 meter från stranden.

Då det vid förarbetena med utformande av lagen om rätt till fiske ej ifrågasatts, att de icke strandägande fiskarna skulle berövas sin urgamla rätt till fiske efter sill intill stränderna, och då det är i högsta grad önskvärt, att övergången till fiske med effektiva redskap ej försvåras, eller att de investeringar, som gjorts i dylika, blir värdelösa, är det nödvändigt, att en mindre ändring sker i lagen om rätt till fiske, så att tvistigheter ej kan uppkomma om tolkningar av densamma på denna punkt.

Motionerna har behandlats av *tredje lagutskottet* (utlåtande nr 29). Utskottet anförde bland annat, att utskottet fann det vara av vikt, att hinder icke lades i vägen för en rationell utveckling av fisket. Därest den nuvarande lydelsen av 11 § lagen om rätt till fiske icke skulle anses medge snörpvadsfiske innanför trehundrametersgränsen, talade därför starka skäl för en lagändring i enlighet med vad motionärerna föreslagit. Innan slutlig ställning togs till motionsyrkandet, torde emellertid de skilda intressegrupper, som representerades av yrkesfiskarna, å ena, och strandägarna, å andra sidan, böra beredas ytterligare möjligheter att framföra synpunkter på frågan. Dessutom syntes i händelse av lagändring böra övervägas, huruvida någon begränsning borde stadgas för snörpvadsfisket i enlighet med reglerna i § 4 a i länsfiskeristadgan för Blekinge län eller på annat sätt. Utskottet förordade därför att den av motionärerna väckta frågan utreddes. Då stora summor nedlagts på anskaffningen av snörpvadar och ekolod, var det angeläget, att frågan snarast möjligt fick sin lösning.

På hemställen av utskottet anhöll *riksdagen* i skrivelse den 29 maj 1954 om skyndsamt utredning huruvida fiske med snörpvad borde tillåtas i ökad utsträckning vid den i 11 § lagen om rätt till fiske angivna kuststräckan.

Över fiskeristyrelsens promemoria, varvid fogats protokoll från sammanträde i Karlskrona den 21 maj 1955, har efter remiss yttranden avgivits av *statskontoret*, *kammarkollegiet*, *domänstyrelsen*, *länsstyrelsen i Blekinge län*, *Blekinge läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott*, *fiskeriintendenten i Västerhavets distrikt*, *Sveriges fiskares riksförbund*, *Svenska sydkustfiskarnas centralförbund* och *Riksförbundet Landsbygdens folk*.

I anledning av kammarkollegiets yttrande har utlåtande inhämtats från fiskeristyrelsen.

III. Fiskeristyrelsens förslag

Allmänt om fisket i Blekinge län

Fiskeristyrelsen lämnar inledningsvis en översikt av havs- och kustfiskets omfattning och bedrivande vid Blekinge läns kust. Därvid hänvisas till en början till vissa statistiska uppgifter. Av dessa framgår, att saltsjöfisket i Blekinge utvecklats kraftigt under de senare åren. Fångstens mängd och värde, som år 1938 uppgick till omkring 7,9 milj. kg och 2,2 milj. kr, har sålunda år 1954 ökat till 19,5 milj. kg och 11,8 milj. kr. Fiskarens antal år 1953 uppgick till 1 525, varav 1 049 betecknades som yrkesfiskare. Av fiskslagen är sill, torsk, lax och ål av dominerande betydelse. Sillen svarar ensam för över hälften av fångstmängden och nära hälften av fångstvärdet.

Beträffande fisket i närheten av *länets södra kust*, som här närmast är av intresse, anför styrelsen, att ålfisket har det största värdet, men att sillfisket i fråga om fångstmängden är mest framträdande. Vid jämförelse med havsfisket är fisket vid stranden emellertid av betydligt mindre omfattning. Den mängd sill, som fångades med *landnot*, uppgick sålunda år 1954 till blott ca 570 000 kg (mot ca 10,7 milj. kg för såväl havs- som kustfisket i hela Blekinge).

I fråga om *fångstätt*en anför styrelsen följande.

Sillen har sedan gammalt fiskats med drivgarn och detta redskap är ännu av stor betydelse. Under de senare åren har emellertid trål i allt större omfattning börjat användas vid sillfisket och 1954 torde nära 60 % av hela sillfångsten ha tagits med trål. Såväl drivgarnsfisket som trålfisket bedrivs ute på öppna havet. Sedan gammalt har emellertid sill även fiskats med *landnot* (sillnot) inne i skärgården. Här har också i viss utsträckning fiskats med förankrade sillgarn. Slutligen har under de senaste åren snörpvaden börjat användas vid sillfisket.

Torsk fiskas huvudsakligen med trål och långrev. Bägge dessa fiskemetoder användes mest på något avstånd från kusten. Långrev lägges dock stundom ganska nära kusten. Flundra liksom rödspätta erhålles tillsammans med torsken vid trålfiske. Någon flundra fiskas emellertid också i strändernas närhet och delvis inomskärs med nät. Laxen fångas huvudsakligen med drivgarn och revar ute i öppna havet. Huvudmassan av ålfångsten, väsentligen bestående av blankål eller vandringsål, erhålles i fasta fiskredskap (ålbottengarn och hommor) utsatta från stränderna eller från grund helt nära kusten. En del s. k. gulål fångas emellertid med *ljuster* i skärgårdarna. Det yrkesmässiga gäddfisket bedrivs mest med långrev, nät och ryssjor i de inre delarna av skärgården. Dessutom idkas ganska mycket gäddfiske som sport och rekreation med olika krokredskap. Utom gädda fiskas i Blekinge skärgård en del laxöring, sik, abborre, mört och id. Dessutom fångas i strändernas omedelbara närhet tobis med små notar för erhållande av agn.

Snörpvadsfiskets omfattning och bedrivande

Styrelsen ger därefter en redogörelse för snörpvadsfiskets utveckling och bedrivande. Därvid uppgives bland annat, att under tiden november 1952—maj 1953 i Karlskrona skärgård fångats nära 2 milj. kg sill med snörpvad, medan motsvarande kvantitet vintern 1953/54 blott var ca 200 000 kg och vintern 1954/55 ca 468 000 kg. Styrelsen anför härom.

Snörpvaden infördes till vårt land från Amerika redan i början av 1880-talet och fick ganska snart en stor betydelse för fisket efter sill och skarp-sill på västkusten. Under de sista årtiondena har detta redskap där emellertid nästan helt utträngts av trålen, vad sillfisket beträffar, men användes fortfarande i ganska stor utsträckning vid skarpsillfisket. Ända till för några år sedan var snörpvaden så gott som okänd i Östersjön. De snörpvadar, som kommit till användning i Blekinge, har något varierande storlek. Längden synes växla mellan 180 och 270 meter och djupet mellan 27—36 meter. De överensstämmer, vad storlek och konstruktion beträffar, närmast med de snörpvadar, som användes vid skarpsillfisket på västkusten.

När ett sillstim, vanligen med hjälp av ekolod, lokaliserats, går fiskebåten i en cirkel runt stimmet under det att vaden samtidigt utsättes. Härigenom blir stimmet av vaden omslutet liksom av en nätcylinder. Med hjälp av den genom järnringarna på undertelnen löpande wiren snörpes därpå denna cylinders underkant ihop, så att sillstimmet kommer att befinna sig i en nedtill slutna säck, ur vilken fångsten kan hivas ombord på båten. I allmänhet bedrivs ej fisket på djupare vatten än att vadens underteln når ned till botten. Vid snörpningen kommer därför undertelnen eller en del av nätet att en viss sträcka släpa utefter botten. Detta gör att fisket ej med fördel kan bedrivas inom områden med stenig och ojämn botten. På mycket grunt vatten är snörpvaden också svår att manövrera även om botten är jämn.

Den första snörpvaden anskaffades till Blekinge år 1946 och användes, delvis med gott resultat, i Karlskrona skärgård. Någon vidare efterföljd fick dock ej detta försök förrän på hösten 1952, då några båtar utrustades med det nya redskapet. Det visade sig, att mycket stora mängder sill förekom i Karlskronatrakten och snörpvadsbåtarna gjorde goda fångster. Detta lockade flera att slå sig på snörpvadsfisket där, så att under eftervintern och våren 1953 deltog icke mindre än omkring 50 båtar i detta fiske, däribland några från Bohuslän. Det pågick till in i maj månad och bedrevs med få undantag hela tiden i Karlskrona skärgård företrädesvis på ett vattendjup av 15—20 meter.

Under tiden november 1952—maj 1953 fångades sammanlagt nära 2 000 000 kg sill, vilket måste anses vara en betydande kvantitet med hänsyn till det mycket begränsade område, inom vilket fisket ägde rum. De största fångsterna erhöles i december, januari, februari och mars.

När fisket i Karlskrona skärgård avtog, sökte sig några båtar till mera avlägsna fiskevatten såsom upp i Kalmarsund och ännu längre mot norr utefter ostkusten.

Vintern 1953/54 var deltagandet i snörpvadsfisket betydligt mindre och endast 28 båtar synes ha ägnat sig däråt. Fångsten blev totalt endast omkring 670 000 kg av vilken kvantitet blott omkring 200 000 kg beräknas ha fiskats i blekingeskärgården, huvudsakligen omkring Karlskrona.

Under säsongen 1954/55 ökade åter snörpvadsfisket. Omkring 50 båtar deltog då i detta fiske, som beräknas ha givit en total fångst av omkring

1 657 000 kg. Härav fångades emellertid endast omkring 468 000 kg i den blekingska skärgården, där liksom under de föregående säsongerna fisket koncentrerades till Karlskronatrakten under eftervintern. Sammanlagt ett tjugutal båtar synes ha varit i verksamhet i denna trakt. Under denna säsong hindrades fisket i stor utsträckning av is.

Enligt ovanstående har under de tre säsongerna fångsterna vid snörpvadsfisket sammanlagt uppgått till något över 4 300 000 kg, varav omkring 2 670 000 kg fiskats i Karlskrona skärgård.

Snörpvadsfiskets utveckling i Blekinge framgår vidare av nedanstående sammanställning av uppgifter till den officiella statistiken.

År	Antal fiskare	Båtar		Vadar	Fångst	
		antal	värde kr	värde kr	kg	kr
1952.....	38	10	180 000	86 000	580 000	222 900
1953.....	178	43	1 643 000	379 000	1 789 000	845 000
1954.....	105	28	480 000	252 000	669 460	294 946
1955 första halvåret	180	50	—	—	1 653 000	—

I anslutning till uppgifterna om fångstmängderna anför styrelsen, att sill av samma stam, s. k. grässill, enligt företagna undersökningar erhållits i såväl snörpvadar som sillnotar. Styrelsen säger närmare härom.

Under år 1953 företog på uppdrag av fiskeristyrelsen dåvarande fiskeriasistenten Märtha Swedmark en analys av sillfångster såväl från snörpvadsfisket som från sillfisket med landnotar i Blekinge skärgård. Det sistnämnda fisket bedrivs mest på senvåren och under försommaren alltså till stor del efter sedan snörpvadsfisket slutat. Vid nämnda undersökning visade det sig, att det tydligen var sill av samma stam, som erhöles i snörpvadarna och i sillnotarna. Enda skillnaden var att fångsten i snörpvadarna väsentligen bestod av ännu icke lekfärdig sill, under det att den i landnotarna fångade sillen i stor utsträckning var i lek. Det har också sedan länge varit känt att den sill, s. k. grässill, varpå sillnotfisket är grundat, är värlekande och förrättar sin lek på relativt grunt vatten i skärgården till skillnad från havssillen — av vilken sill trål- och drivgarnsfiskena ute i öppna Östersjön är beroende — som leker på bankarna utanför kusten. Att snörpvadsfisket i Karlskrona skärgård kunde få en så stor omfattning och ge så goda fångster under fiskesäsongen 1952/53 beror därför sannolikt på att tillgången på grässill vid den tiden var ovanligt god. Huruvida detta var ett mera enastående fall är omöjligt att bedöma. Tydligt är emellertid att åtminstone relativt ofta silltillgången i Blekinge skärgård kan vara tillräckligt stor för att snörpvadsfiske där skall kunna i viss utsträckning bedrivas, även om det måhända vissa tider endast kan få en mera blygsam omfattning. Det måste därför anses motiverat, att hänsyn numera tages till detta fiske vid utformandet av fiskerätten inom ifrågakvarande område.

Snörpvadsfiskets inverkan på annat fiske

Styrelsen framhåller, att man vid bedömandet av snörpvadsfiskets inverkan på fisket i övrigt borde taga hänsyn icke blott till det större eller mindre direkta hinder detta fiske kunde försaka själva utövandet av andra fis-

kesätt och den mängd fisk som fångades i snörpvadarna utan också till den skada som snörpvadsfisket eventuellt kunde försaka botten, vegetationen o. s. v., alltså den naturliga miljön.

Styrelsen uppehåller sig därefter vid det sistnämnda spørsmålet och anför till en början följande om topografien på södra blekingekusten.

Den västligaste delen av denna kust, alltså Listerhalvön, saknar nästan helt skärgård. Söderifrån skjuter här in några grunda vikar (Valjeviken, Sölvesborgsviken m. m.). Endast i de yttre delarna av dessa är djupet större än sex meter. Den stora och öppna Pukaviksbukten öster om Listerhalvön har mycket varierande djup. Den innersta delen av denna vik är grund med ojämn botten och uppfylld av en mängd öar och rev. Kusten närmast väster och öster om Karlshamn är nästan öppen och här förekommer flerstädes djup på mellan 7 och 15 meter helt nära stranden. Omkring 5 km öster om Karlshamn utbreder sig innanför Tärnö Hällaryds skärgård med ett stort antal öar. Området är i allmänhet grunt men flerstädes uppträder sund och vikar med ett djup av 10—20 meter ganska nära stranden. Öster därom är skärgården föga utvecklad till trakten av Kuggeboda öster om Ronneby. Stränderna är här ofta ganska långgrunda. Mot Järnavik och Ronneby hamn sträcker sig ett par större vikar. De yttre och centrala delarna av dessa är 7—15 meter djupa men de innersta, ganska vittförgrenade delarna av dem är helt grunda. Öster om detta område ända till Utlängan söder om Torhamns udde utbreder sig det stora skärgårdsområde, som omger Karlskrona. Den västligaste delen av detta område omkring öarna Almö, Torkö m. fl. liksom den östligaste mellan Senoren, Sturkö och Utlängan är mycket grund. Detsamma gäller de ganska vidsträckt vikarna och fjärdarna närmast väster, norr och öster om Karlskrona. De centrala fjärdarna i denna skärgård alltså Västra Fjärden, Yttre Redden och Östra Fjärden, som utbreder sig innanför de stora öarna Hasslö, Aspö, Tjurkö och Sturkö är däremot förhållandevis djupa. I varje fall är stora områden av dessa fjärdar djupare än 10 meter och flerstädes förekommer förhållandevis djupt vatten helt nära stränderna.

Styrelsen framhåller, att av denna beskrivning framgår att särskilt i Karlskrona skärgård men även annorstädes finns mycket stora helt grunda områden med djup oftast åtskilligt under sex meter. Till mycket betydande del är för övrigt djupet inom dessa områden, som mest förekommer i skärgårdarnas innersta delar, mindre än tre meter. Botten inom dessa är i regel täckt av vegetation. De utgör de huvudsakliga uppehållsorterna för gädda, abborre, gulål, id och mört. Här leker också gädda och abborre. I de mera öppna delarna av skärgårdarna och särskilt i dessas yttre delar är djupet som regel större än sex meter och överstiger ej sällan 20 meter. Botten, som ofta är stenig och ojämn, saknar vegetation eller är endast sparsamt bevuxen med alger. Snörpvadsfiske kan i dessa delar endast bedrivas inom områden som har grus, sand eller lerbotten. Vanligast är att ett djup av tre meter i dessa delar vidtager på kortare avstånd än trehundra meter från stranden. Mera långgrunda stränder förekommer dock flerstädes även här.

I fråga om den skada som snörpvadsfisket kan medföra på bottenvegetationen anför styrelsen följande.

I de något djupare delarna av skärgården uppehåller sig sillen, som under våren leker på grus- eller stenbotten på sluttningarna upp mot stränderna eller mot de grundare områdena av fjärdarna, Vid den skärgårdslösa västli-

gaste delen av blekingekusten samt i de ganska svagt utvecklade skärgårdarna närmast öster därom synes sill i större mängd dock sällan uppträda i kustens omedelbara närhet. På något större djup förekommer också en del flundra och sik. Flundran leker nog i ganska liten utsträckning i skärgårdsområdet. Däremot förrättar siken här sin lek på sten- och grusbotten.

Skulle snörpvadsfiske få bedrivas inne på de grunda vegetationsbeklädda områdena torde en viss skada kunna tillfogas vegetationen. Vid växterna fästad rom av gädda och abborre torde också därvid kunna rivs loss och gå till spillo. Farhågor i detta avseende uttalades också vid det sammanträde som fiskeristyrelsen höll i Karlskrona den 21 maj 1955.

På de djupare, mer vegetationsfria områdena däremot torde botten icke kunna skadas av detta fiske och då, som förut nämnts, den fiskrom, huvudsakligen av sill och sik, som påträffas här, mest lägges på stenig botten, där snörpvaden icke går att använda, torde detta fiske här icke heller kunna avsevärt skada den lagda rommen.

Beträffande den inverkan snörpvadsfisket har på beståndet av småfisk av andra arter anför styrelsen.

Det skulle vara till besvär vid snörpvadens tömmande om sillen fastnade i nätmaskorna. På grund härav ävensom för att ge nätet erforderlig styrka göres snörpvadarna ganska småmaskiga (maskstolparnas längd 18—19 mm) och kan därför fånga småfisk av andra arter än sill. Vid snörpvadsfiske på helt grunt vatten skulle sålunda kunna fångas en del gäddungar samt ungar av de mindre betydelsefulla arterna abborre, id och mört. Däremot torde gulålen i stor utsträckning kunna taga sig igenom snörpvadens maskor. Gulålen liksom flundran lever för övrigt i eller omedelbart på botten och för fångst av fiskar med sådant levnadssätt är snörpvaden icke lämplig. Vad siken beträffar, är beståndet därav så glest i Blekinge att man icke torde behöva taga någon hänsyn till denna fisk i förevarande sammanhang. Det är därför sannolikt, att snörpvadsfiske icke kan göra väsentlig skada genom bortfångande av småfisk annat än möjligen på helt grunt vatten. Av hittills gjorda iakttagelser och erfarenheter framgår också, att inom de något djupare områden, där detta fiske hittills mest bedrivits, endast mycket obetydliga mängder av annan fisk än sill erhållits i vadarna och detta gäller så väl ung som äldre fisk. Detta bestyrkes också av uttalanden vid sammanträdet i Karlskrona. Det kan i detta sammanhang förtjäna framhållas att fångst av gädda av mindre längd än 40 cm och sik av mindre längd än 30 cm enligt gällande länsfiskeristadga är förbjudet vid kusten av Blekinge län.

Vad ovan anförts om snörpvadsfiskets inverkan gäller framförallt skärgårdarna. Vid öppen havsstrand torde det på grund av där i allmänhet rådande bottenförhållanden och på grund av risken för att driva på land under vadens snörpning och inhalning ganska sällan inträffa att snörpvadsfiske kan bedrivas så nära stranden, att gränsen för enskilt vatten överskrides.

Vad angår snörpvadsfiskets inverkan på fisket med sillnot, framhåller styrelsen, att en betydande del av sillbeståndet i Karlskrona skärgård under senare år fångats med snörpvad och att detta särskilt var förhållandet vintern 1952/53, då snörpvadsfångsten uppgick till nära 2 milj. kg. Man måste därför räkna med att fångsten bl. a. i sillnotarna minskats på grund av snörpvadsfisket, då båda dessa fiskemetoder baserar sig på samma sillstam. Till belysande härav lämnar styrelsen följande sammanställning av fångsten i sillnotarna åren 1948—1955.

1948	.....	462 450	kg
1949	.....	534 900	»
1950	.....	657 000	»
1951	.....	821 000	»
1952	.....	740 000	»
1953	.....	370 150	»
1954	.....	569 170	»
1955	.....	292 400	»

Styrelsen anför i anslutning till dessa uppgifter.

Under åren 1948—1952 var den årliga medelfångsten omkring 643 000 kg. År 1953, alltså efter det stora snörpvadsfisket vintern 1952/53, sjönk fångsten till 370 150 kg från att året förut ha varit 740 000 kg. Medelfångsten i sillnotarna har under åren 1953—1955 endast uppgått till 410 000 kg, alltså betydligt lägre än under den föregående femårsperioden.

Fullt bevisvärde har nog på grund av fiskets variabilitet icke dessa siffror. Även om snörpvadsfisket bortfångat en del sill, som, om detta fiske ej funnits, skulle ha fångats i sillnotarna, så är att märka dels att huvudmassan av den i snörpvadarna fångade sillen fiskats helt lagligt på områden där varje svensk undersåte har rätt att använda dessa redskap, dels att, om ej snörpvadarna funnits, troligen en stor del av deras fångst i stället skulle tagits i förankrade sillgarn, med vilka redskap fisket ju är fritt ända in till stränderna.

Jordägarna och därmed jämställda har visserligen ensamrätt till sillfisket med landnotar men de kan icke göra ensamrätt gällande till den sill, som uppträder i skärgården. I fråga om fångsten av denna har de att tåla den konkurrens, som utövarna av andra fiskesätt vållar, så länge dessa fiskesätt bedrivs enligt fiskerättslagens bestämmelser.

I fråga om risken för överfiskning, om snörpvad i vidgad utsträckning användes, anför styrelsen vidare.

Man kan givetvis ifrågasätta, om icke genom tillkomsten av det omfattande snörpvadsfisket i Blekinge skärgård den sillstam inom detta område, alltså grässillen, på vilket detta fiske liksom sillnotfisket är baserat, nu blir föremål för överfiskning och att den *totala* fångstavkastningen av denna sillstam till följd härav kommer att successivt minska. Några undersökningar för belysande av detta spörsmål föreligger icke. Dylika undersökningar kräver nämligen uppgifter från en betydligt längre tidsföljd, än som nu stått till förfogande. Detta spörsmål är också i detta sammanhang av mindre intresse, då en bedömning av detsamma mera har betydelse vid utfärdande av bestämmelser för fiskets vård och bedrivande än vid fastställande av regler för rätten att fiska.

Det bör i detta sammanhang också anmärkas, att en utvidgning av rätten till snörpvadsfiske på det sätt som ifrågasatts knappast kommer att medföra en mera väsentlig fångstökning.

I detta sammanhang framhåller styrelsen, att snörpvadsfiskets fångster hittills till huvudsaklig del bestått av ännu ej lekfärdig sill av god kvalitet, under det att den sill, som fångats i sillnotarna, till stor del varit i lek och därför av sämre kvalitet. Ur mera allmän synpunkt sett hade därför snörpvadsfisket lämnat en värdefullare vara än sillnotfisket.

Styrelsen framhåller, att snörpvadsfisket i viss mån kan menligt inverka på det rent tekniska bedrivandet av andra fisken och anför därom.

Snörpvaden är ett stort redskap, varmed stora områden kan avfiskas. Det är därför naturligt att detta fiske kan utöva ett betydande inflytande även i fråga om det rent tekniska bedrivandet av andra fisken, särskilt gäller detta inom så begränsade vatten, varom här är fråga. Vad det viktigaste av alla fiskena intill stränderna i Blekinge, nämligen ålbottengarnsfisket, beträffar, så torde emellertid snörpvadsfisket vara utan betydelse. Ingen torde nämligen med vett och vilja sätta ut en snörpvad så nära ett bottengarn, att han riskerar att komma i kontakt med dettas pålar och wirar. Bottengarnsfisket bedrivs dessutom endast i ringa utsträckning inne i själva skärgårdarna utan mest på dessas utsida och vid öppen havskust och här torde, som tidigare nämnts, snörpvadsfiske knappast komma att bedrivas i strändernas omedelbara närhet. Däremot kan nät och andra mindre fiskredskap, som utsättes i skärgårdarna, rubbas ur sitt läge och även bli mer eller mindre förstörda, om de ej observeras utan kommer inom räckhåll för ett snörpvadskast.

En del sådan skadegörelse har också förekommit. Genom överenskommelse fiskarena emellan kan dock en stor del av dessa olägenheter undvikas. Det kan sålunda nämnas, att Svenska sydkustfiskarnas centralförbund beslutat, att, för att undgå skadegörelse under mörker på utsatta nät, snörpvad under vissa tidsperioder icke får utsättas före solens uppgång eller efter dess nedgång. Av stor betydelse i detta hänseende är vidare, att fiskarena på ett tydligt sätt utmärker sina redskap. Slutligen föreligger för länsstyrelsen möjlighet att med stöd av 14 § fiskeristadgan utfärda ordningsföreskrifter till förhindrande av snörpvadsfiskets skadegörelse å utsatta fiskredskap. Till dessa redskap (nät och liknande), i fråga om vilkas användning inom enskilt vatten ju för övrigt jordägarna och frifiskarena är jämställda, torde alltså i detta sammanhang någon större hänsyn icke behöva tagas.

I viss mån annorlunda ställer sig frågan beträffande sillnotarna, vilkas användning är helt förbehållen strandägarna. Liksom snörpvadarna kan dessa användas endast på ställen, där bottnen av naturen är jämn eller genom rensning befriats från sten eller dylikt. Sillnotfisket idkas därför endast vid stränder, där sådana lämpliga ställen, s. k. varp, finnes. I dessa varp lägges sillnotarna ut på något avstånd från stranden och drages därefter in mot denna med ett par linor. Varpens längd, alltså avståndet från det ställe, där noten utlägges, till stranden, växlar men torde icke överstiga 500 meter. De yttre delarna av sillnotvarpen är som regel djupare än sex meter. Av vad ovan anförts framgår, att en sillnotägare i allmänhet endast har ett begränsat antal varp till sitt förfogande. Utlägges snörpvaden i ett eller flera av dessa varp icke blott bortfångas sill, som skulle kunnat fångas i sillnoten, utan blir sillnotägaren förhindrad att utlagga sin not så länge snörpvadsfisket där pågår. Visserligen har snörpvadsfisket hittills i allmänhet bedrivits tidigare på året än sillnotfisket. De två fiskena bedrivs dock stundom samtidigt.

Ett visst behov föreligger att skydda notvarp, när dessa användes av jordägaren, mot intrång från nätfiskares sida. Detta har också beaktats i lagstiftningen och med stöd av 22 § fiskerättslagen kan länsstyrelsen bl. a. stadga förbud mot att utsätta skötar eller nät inom visst avstånd från notvarp, som utmärkts med av länsstyrelsen fastställt märke. Genom resolution den 2 april 1952 har också länsstyrelsen i Blekinge län utfärdat sådant

förbud. En liknande skyddsbestämmelse beträffande snörpvadar torde icke kunna utfärdas med stöd av nyssnämnda paragraf med dennas nuvarande lydelse. En ändring på denna punkt synes därför påkallad. Särskilt är detta fallet om rätten till snörpvadsfisket skulle utvidgas. På Karlskronamötet framhölls också behovet av ökat skydd för sillnotfisket.

Ersättning för mistad fiskerätt

Styrelsen ingår vidare på frågan om ersättning till innehavare av enskild fiskerätt för intrång och skada, som kan förorsakas denne om snörpvadsfisket skulle bli tillåtet på enskilt vatten. Styrelsen anför härom.

I det föregående har framhållits, att åtskilliga åtgärder kan vidtagas för att minska de olägenheter snörpvadsfisket förorsakar sillnotfisket och andra fisken, som bedrivs med stöd av enskild fiskerätt. Det är dock uppenbart att dylika åtgärder ej helt kan eliminera dessa olägenheter. En utvidgning av rätten till snörpvadsfiske skulle därför otvivelaktigt i vissa fall medföra ett intrång i jordägarnas fiskerätt. Beroende på bottenpografien m. fl. förhållanden torde dock detta intrång säkerligen bli av mycket skiftande storleksgrad i de särskilda fallen, och i ett ej ringa antal fall torde en dylik utvidgning i praktiken icke komma att medföra någon förändring av bestående förhållanden på grund av att snörpvadsfiske icke kan idkas annat än på områden, som är lämpade för detta fiske. Uppenbart är emellertid att en jordägare bör beredas möjlighet att erhålla ersättning för intrång och skada, som skulle förorsakas honom om snörpvadsfisket i större utsträckning än nu blev tillåtet på enskilt vatten.

Uttalanden vid sammanträde i Karlskrona den 21 maj 1955

Innan jag övergår till att redogöra för de förslag, vari styrelsens promemoria utmynnar, torde jag få nämna något om de uttalanden, som enligt ett vid promemorian fogat protokoll gjorts vid det tidigare omnämnda sammanträdet i Karlskrona den 21 maj 1955. Sammanträdet var föranlett av ifrågakvarande utredning. Därvid var närvarande — förutom representanter för fiskeristyrelsen och de sakkunniga samt länets hushållningssällskap — bland andra 55 personer, representerande såväl s. k. frifiskare som innehavare av enskild fiskerätt. Innehavare av enskild fiskerätt vände sig med skärpa mot en obegränsad rätt för envar att med snörpvad fiska på enskilt vatten ända in till stranden. De ansåg emellertid frågan mindre allvarlig om sexmetersgränsen bibehölls. Vidare uttalades från deras sida, att skyddsbestämmelser för notvarp borde finnas samt att ersättning för mistad fiskerätt borde utgå. Efter diskussionens slut sammanfattade ordföranden vid sammanträdet yttrandena på följande sätt. Från frifiskarena förelåg ingen erinran mot att snörpvadsfisket begränsades till sexmeterskurvan. Strandägarna å sin sida höll före att så långt borde åtminstone skyddet sträcka sig, men ville dessutom gärna ha ytterligare skydd för sina intressen. På fråga huruvida det sagda vore rätt uppfattat svarade de närvarande

enhälligt ja. En fiskare förklarade, att han uppfattat det så att länsstadgans nuvarande föreskrifter kom att bli gällande. Såvitt protokollet utvisar gjordes ingen erinran mot sistnämnda uttalande.

Styrelsens sammanfattning och förslag

Styrelsens promemoria utmynnar i ett av de sakkunniga biträtt enhälligt förslag till ändring av *dels* 11 och 22 §§ fiskerättslagen *dels* lagen den 1 december 1950 (nr 599) om ersättning för mistad fiskerätt m. m. Förstnämnda förslag är, fränsett en redaktionell jämkning, likalydande med departementets. Förslaget till ändring i sistnämnda lag torde som *bilaga A* få fogas till detta protokoll.

Som motiv till lagförslagen anför styrelsen sammanfattningsvis i huvudsak följande.

Snörpvaden är ett mycket effektivt redskap, med vilket under gynnsamma förhållanden stora kvantiteter sill kan fångas. Betydande belopp har även investerats i detta fiske, vilket huvudsakligen idkas av frifiskare och hittills vid Blekinge södra kust med få undantag bedrivits i de stora centrala fjärdarna i Karlskrona skärgård på ett djup av 15—24 meter. Det baseras här på en sillstam, som leker i skärgården och som tidigare exploaterats dels med sillnotar (landnotar), med vilka fisket är förbehållet jordägarna, dels med förankrade sillgarn, som kan användas överallt såväl av jordägare som frifiskare, när fisket med dessa redskap är fritt ända in till stranden.

Ur fiskevårdssynpunkt kan snörpvadsfiske anses mindre önskvärt inom grunda områden med vegetationsrik botten. Inom områden med något större djup, mer än sex meter, synes detta fiske ur denna synpunkt sett icke förorsaka nämnvärd skada. För utövandet av andra fisken såsom med nät och sillgarn kan snörpvadsfisket förorsaka en del olägenheter, vilka till stor del dock torde kunna övervinnas genom frivilliga överenskommelser de fiskande emellan, bättre utmärkning av fiskredskapen eller genom av länsstyrelsen utfärdade ordningsföreskrifter. Endast för beredande av visst skydd för sillnotvarp mot intrång från snörpvadsfiskets sida synes särskilda åtgärder av författningsnatur vara önskvärda.

Före och i samband med utarbetandet av länsstyrelsens ovannämnda resolution den 30 oktober 1953 framfördes som önskemål av åtskilliga fiskerättsägare inom enskilt vatten att snörpvadsfisket borde helt förbjudas i skärgården. Man önskade alltså en betydande inskränkning av rätten till detta fiske. Med hänsyn till Kungl. Maj:ts instruktion rörande förevarande utredning, enligt vilken fiskeristyrelsen har att utreda frågan huruvida snörpvad vid Blekinge läns södra kust hör i ökad utsträckning få fritt bedrivas av varje svensk medborgare, anser fiskeristyrelsen sig icke här närmare böra beröra dessa önskemål. Ett bifall till dessa skulle för övrigt enligt styrelsens mening utgöra ett steg tillbaka i utvecklingen.

Å andra sidan anser sig fiskeristyrelsen nu icke kunna, som i motionerna I: 233 och II: 297 till 1954 års riksdag föreslogs, förorda ett frigivande av

snörpvadsfisket över allt ända in till stränderna. Härigenom skulle nämligen fisket på de grunda, vegetationsrika områdena kunna tillfogas skada. Enligt fiskeristyrelsens mening bör emellertid denna olägenhet kunna undgås och snörpvadsfisket ändå beredas ökat svängrum, om detta fiske visserligen tilläts innanför den s. k. 300-meterslinjen men där endast på ett djup av intill sex meter. Enligt de av länsstyrelsen utfärdade föreskrifterna gäller ju redan nu att snörpvad icke får användas på grundare vatten än sex meter men denna bestämmelse har, eftersom frifiskare enligt nu gällande lag icke får fiska med snörpvad innanför 300-meterslinjen, vad beträffar området innanför denna linje betydelse endast för reglering av jordägares och med dem jämställdas snörpvadsfiske.

Någon större förändring i fråga om snörpvadsfiskets omfattning, fångstmängd o. s. v. är säkerligen icke att förvänta genom ett generellt frigivande av detta fiske intill sexmeterskurvan. Detsamma bedrivs ju nämligen huvudsakligast på större djup än sex meter. Största betydelsen av en sådan åtgärd ligger utan tvekan i att en hel del tvistigheter undgås och att rörelsefriheten för snörpvadsfiskarna i någon mån ökas.

Av sjökort över Karlskrona skärgård, alltså det område där snörpvadsfisket vid blekingekusten hittills huvudsakligen bedrivits, framgår, att det visserligen är ganska betydande områden, som kom att bli fria för snörpvadsfiske innanför 300-meterslinjen efter en sådan författningsändring, som ovan antytts. Då emellertid bottnen i strändernas omedelbara närhet ofta är ojämn och därför mindre lämpad för snörpvadsfiske och då snörpvadsfiskarna, som nämnts, föredrager något större djup än sex meter, är det troligt att långt ifrån alla de områden, som genom en sådan åtgärd blev fria, verkligen kom att bli utnyttjade för snörpvadsfiske.

Med en sådan gränsdragning för det tillåtna området för detta fiske, alltså efter en djupkurva i stället för som hittills efter ett visst avstånd från stranden, vinnes också att snörpvadsfiskarna får lättare att bedöma, om de befinner sig utom eller inom för fisket tillåtet område. Med sina ekolod kan de nämligen alltid avgöra, över vilket djup de befinner sig, under det att avståndet till stranden många gånger såsom under mörker och vid osiktbart väder kan vara svårt att rätt bedöma.

Vad beträffar fiskarens inställning till den antydda lagändringen, framgick av det inför fiskeristyrelsen hållna sammanträdet i Karlskrona den 21 maj 1955, att frifiskarna ansåg den vara ändamålsenlig. Från dem, som fiskar med stöd av enskild fiskerätt, uttalades visserligen åtskilliga betänkligheter mot lagändringen. Dessa fiskare ansåg sig dock tydligen i allmänhet kunna gå med på denna ändring under förutsättning att bestämmelser till skydd särskilt för sillnotfisket utfärdades och att de bereddes möjlighet till ersättning för det intrång i deras fiskerätt, som lagändringen ansågs komma att medföra.

Den nu ifrågasatta lagändringen synes kunna åstadkommas genom att i 11 § fiskerättslagen efter dess första mening infogas en ny mening av ungefär följande lydelse. *Med snörpvad är fisket allestädes fritt i enskilt vatten, som har större djup än sex meter.*

Ett visst behov föreligger av att skydda sillnotvarp mot intrång från snörpvadfiskets sida. Ett dylikt skydd kan lämpligen möjliggöras genom en sådan ändring av 22 § fiskerättslagen, att länsstyrelsen får befogenhet att stadga förbud ej blott mot utsättande av skötar och nät utan även av annan fiskeredskap inom visst avstånd från vederbörligen utmärkt notvarp.

Ägare av enskilt fiskevatten bör beredas möjlighet att söka och erhålla ersättning för skada och intrång, som blir en följd av ifrågavarande ändring av 11 § fiskerättslagen. Detta synes enklast kunna åvägabringas genom att den i 2 § lagen den 1 december 1950 (nr 599) om ersättning för mistad fiskerätt m. m. fastställda tidsfristen för framställande av ersättningsanspråk förlänges, förslagsvis till och med utgången av år 1958 beträffande dylika anspråk som föranledes av denna lagändring.

IV. Remissyttrandena

Fiskeristyrelsens förslag har avstyrkts av kammarkollegiet. Övriga remissinstanser har tillstyrkt förslaget eller lämnat detta utan erinran. Viss tvekan har dock uttalats av Riksförbundet Landsbygdens folk. Domänstyrelsen har som förutsättning för sin tillstyrkan angivit att snörpvad även framgent skulle tillhöra de fiskeredskap, som enligt länsfiskestadgan icke är tillåtna inom fredningsområdet för laxfiske vid Mörrumsåns utlopp i Pukaviksbukten innanför linjen Stårnö udde—Lörby klack.

Länsstyrelsen i Blekinge län uttalar i anledning av den i domänstyrelsens yttrande berörda frågan om fredningsområdet utanför Mörrumsåns utlopp, att fiske med snörpvad på grund av bottenförhållandena icke kan förekomma inom den åberopade fredningslinjen. Sådant fiske förekom för närvarande endast inom den östra delen av länets södra kust och huvudsakligen i fiskevattnen utanför Karlskrona. Därest förhållandena i detta hänseende i framtiden skulle komma att ändras, ägde länsstyrelsen möjlighet att genom bestämmelser i länsfiskestadgan meddela förbud mot fiske med snörpvad inom ifrågavarande fredningslinje.

Riksförbundet Landsbygdens folk har anslutit sig till ett av Blekinge länsförbund av RLF avgivet yttrande, vari huvudsakligen beröres frågorna om överfiskning och menlig inverkan på fisket med andra redskap. I yttrandet anføres följande.

Strandfisket utgör ett värdefullt komplement till det mindre jordbruk, som rikligt förekommer i Blekinge kusttrakter. Älfisket liksom sillnotfisket har tillfört småjordbruket i kusttrakterna en icke föraktlig biinkomst och många småjordbrukare är faktiskt för sin utkomst beroende av detta fiske.

Det måste anses ostridigt, som utredningen anför, att fisket med snörpvad är en synnerligen effektiv form av fiske. Strandägarna betraktar emellertid dess användande för fiske inomskärs vara mindre lämpligt, dels på grund av att den åstadkommer stor skada på den för fisket så viktiga botenvegetationen och dels för att den på grund av sin effektivitet allt för starkt beskattar fiskbeståndet. Utredningens redovisning av sillnotfiskets fångstresultat under åren 1948—1955 bestyrker också denna uppfattning.

Då emellertid i förslaget till lagändring medtagits möjligheten till ersättning för mistad fiskerätt såväl som annan skada på grund av lagändringen, får ju konstateras, att utredningen uppmärksammat detta problem och gjort försök att lindra skadeverkningarna. Svårigheterna att värdera uppkomna skador torde emellertid bli mycket stora.

Utredningen har även uppmärksammat de olägenheter, som snörpvadsfisket kan åstadkomma för fisken med nät och sillgarn, men ansett, att dessa olägenheter »torde kunna övervinnas genom frivilliga överenskommelser de fiskande emellan, bättre utmärkning av fiskredskapen eller genom av länsstyrelsen utfärdade ordningsföreskrifter». Enligt förbundets uppfattning torde möjligheterna till frivilliga överenskommelser ha överskattats. Klara linjer för hur i detta avseende skall förfaras torde vara nödvändiga och alla parter till gagn.

Länsförbundet förklarar avslutningsvis, att förbundet ej finner skäl avstyrka den förslagna lagändringen angående utvidgning av rätten till snörpvadsfiske vid Blekinge läns södra kust men anser det angeläget påpeka, att det vore önskvärt med en skärpt kontroll på att det lagstadgade djupet av snörpvadsfiskarena respekteras.

Statskontoret, som i sitt yttrande endast uppehållit sig vid ersättningsfrågan, har förklarat sig icke ha något att erinra mot förslaget i denna del. Någon uppräknig av det under nionde huvudtiteln upptagna anslaget för bestridande av ersättningar, varom här är fråga (IX. N. 10), syntes enligt statskontorets mening dock icke vara påkallad.

Kammarkollegiet uttalar till en början farhågor för att snörpvadsfisket skall medföra minskat sillbestånd och anför härom följande.

Vid granskning av den verkställda utredningen väcker det uppmärksamhet att den rikliga avkastningen av det första mera omfattande snörpvadsfisket vintern 1952—1953 inom Karlskrona skärgård icke därefter upprepats. Ej heller kan man undgå att lägga märke till att därefter den i skärgården med snörpvad och sillnot fångade sillen visat lägre fångstsiffror och att sillnotfisket visat en påtaglig nedgång de år, då snörpvadsfiske förekommit i större omfattning i skärgården.

Det statistiska materialet tyder på att ett direkt samband kan föreligga mellan snörpvadsfisket och en nedgång i gräs-sillbeståndet genom överfiskning även om materialet allttjämt är för litet för att sambandet kan anses styrkt. En nedgång kan måhända ha orsakats av att i snörpvadarna den ännu ej lekmogna sillen bortfångas, medan sillen är i lek vid sillnotfisket. Det senare fiskesättet utgör ej samma hinder för sillens reproduktion som det förra. Den större fångsten före lektiden genom snörpvadsfisket kan därför medföra en rubbning i den tidigare balansen mellan fångst och reproduktion, som kan leda till en nedgång av hela beståndet av skärgårdssill (grässill). Intill dess genom vetenskapliga undersökningar eller erfarenhetsmässigt kan påvisas, att snörpvadsfisket i skärgården i nu tillåten omfattning icke innebär någon risk för överfiskning av grässillbeståndet, synes det icke tillrådligt att utsträcka rätten till snörpvadsfiske till enskilt vatten. Dessa undersökningar kan också leda till det resultatet, att snörpvadsfiske i skärgården över huvud taget icke bör tillåtas.

Utredningen synes räkna med att snörpvadsfisket kommer att bli lönande endast de år, då grässilltillgången är riklig, samt att beståndet skall återhämta sig under mellanliggande år, då snörpvadsfiske ej förekommer.

Några garantier för att så kommer att ske finns ej. Det må visserligen vara riktigt att den vid snörpvadsfisket erhållna sillen är av bättre kvalitet än den, som senare fångas i sillnot, men om snörpvadsfisket leder till en total nedgång av sillfisket inomskärs är det icke nationalekonomiskt försvarligt att gynna snörpvadsfisket på sillnots- och sillgarnsfiskets bekostnad.

Kollegiet berör därefter de sociala verkningarna av snörpvadsfisket och uttalar, att vissa ytterligare utredningar bör företagas innan dessa kan bedömas. Kollegiet anför i denna del följande.

Karlskrona skärgård synes vara ett bland de ekonomiskt svagare områdena i länet och sannolikt i hela södra Sverige. Särskilt synes jordbruket ge en knapp försörjning och dess uppehållande torde förutsätta ett någorlunda lönande binäringsfiske. Det förefaller därför som en brist i utredningen att undersökning ej gjorts över sillnotfiskets fördelning på olika ägaregrupper och dess betydelse för deras försörjning såsom fiskare eller binäringsfiskare. Vad snörpvadsfisket beträffar förefaller det uppenbart att det utövas av grupper av tämligen kapitalstarka yrkesfiskare, som förefaller att ha möjligheter att bedriva sin näring i vattenområden, där snörpvadsfisket icke konkurrerar med sillnotfisket. Det är givetvis önskvärt att även få en utredning om vilken betydelse snörpvadsfisket inomskärs har för deras ekonomi och möjligheterna att ersätta det med andra former av fiske. Ur allmän synpunkt skulle det vidare vara av intresse att få utrett, huru sillnotfiskena fördelar sig på olika kommuner samt varest de yrkesfiskare, som fiskar med snörpvad, är bosatta. Utan utredning i dessa hänseenden förefaller det icke möjligt att bedöma de sociala verkningarna av de föreslagna reglerna för snörpvadsfisket.

I fråga om den föreslagna begränsningen av snörpvadsfisket till vatten, som har större djup än sex meter, framhåller kollegiet, att denna icke skulle hindra snörpvadsfiske på vissa områden, där sådant fiske skulle vara direkt olämpligt. Kollegiet anser vidare, att en sådan begränsning knappast skulle medföra mindre svårigheter för fiskarna att avgöra om de befann sig på lovligt vatten än 300-metersregeln. Slutligen framhåller kollegiet, att sexmetersbegränsningen, om den infördes, borde gälla även på allmänt vatten. I dessa delar anför kollegiet följande.

En blick på sjökorten över Blekinge södra kust utvisar att vattenområden med större djup än sex meter, som är avskilda från havsdjupet genom grundare områden, finns på åtskilliga ställen. Sådana områden påträffas i väster i Saxa(Valje)-viken och Sölvesborgsviken samt i Karlskrona skärgård i Rönnfjärden, Bollösund, Danmarksfjärden och Hallarumsviken. Dessa områden är delvis smala och långsträckta samt belägna långt från vattenområde i havet med samma eller större djup. Det synes ur åtskilliga synpunkter, såsom snörpvadarnas skadliga verkningar på bottenvegetation, svårigheterna att inom trånga områden utlägga vaden utan att underskrida det tillåtna djupet och konkurrens med andra fiskeformer, olämpligt att snörpvadsfisket får utsträckas till dessa isolerade områden. Frågan saknar betydelse för de större och djupare fjärdarna i Karlskrona skärgård, där snörpvadsfisket huvudsakligen bedrivs.

I utredningen har vidare gjorts gällande, att den föreslagna begränsningen till djup större än sex meter skulle ge anledning till mindre tvister än den nuvarande begränsningen till 300-meterslinjen för enskilt vatten, eftersom det skulle vara lättare för fiskarna att i mörker och dimma med

ekolodets hjälp avgöra om de befinner sig på tillräckligt djupt vatten än att pejla sig till att de befinner sig på tillräckligt avstånd från stranden. Detta torde vara riktigt till en viss grad. Kollegiet vill dock härtill anmärka följande. Ekolodskonstruktionerna torde variera åtskilligt i pålitlighet och noggrannhet. Alla medger icke en tillräckligt noggrann bestämning av sex-metersdjupet. Djupet skall beräknas vid medelvattenstånd och det kan ej alltid vara känt på fiskebåten, huru mycket vattenståndet vid tillfället avviker från medelvattenståndet. Risker för att båten och vaden skall driva in på enskilt vatten, där fisket ej är tillåtligt, är lika stor som förut. Kollegiet har därför svårt att föreställa sig, att den nya metoden för bestämning av det för snörpvadsfiske tillåtna området skulle försvåra olovligt fiske eller ge mindre anledning till tvist.

Om snörpvadsfiske tillåtes på större djup än sex meter på enskilt vatten, bör för allmänt vatten en motsvarande begränsning införas, så att samma gräns kommer att gälla överallt. Allmänt vattenområde med sex meters eller mindre djup finns på åtskilliga ställen inom Karlskrona skärgård och även vid den västra delen av kusten.

I fråga om den föreslagna ändringen i 11 § fiskerättslagen anför kollegiet sammanfattningsvis, att kollegiet icke anser sig kunna på föreliggande utredning tillstyrka den föreslagna utvidgningen av rätten till snörpvadsfiske vid Blekinge södra kust utan anser att frågan här om bör anstå till dess säkrare erfarenheter vunnits om snörpvadsfiskets inverkan på beståndet av grässill samt utredning verkställets om de ekonomiska och sociala konsekvenserna av snörpvadsfiskets gynnande i förhållande till sillgarns- och sillnotfisket, särskilt för skärgårdsbefolkningen i Karlskrona skärgård. Kollegiet uttalar vidare att, därest förslag om en utvidgning likväl ansågs redan nu böra föreläggas riksdagen, utvidgningen borde begränsas till enskilt vatten utanför den stranden följande kurvan för sex meters djup, så att områden med större djup än sex meter, som är avskilda från havsdjupet genom grundare områden, undantages.

Kollegiet tillstyrker däremot den föreslagna ändringen i 22 § fiskerättslagen och uttalar, att den synes vara behövlig oberoende av om ändrade föreskrifter meddelas i fråga om snörpvadsfisket på enskilt vatten.

Beträffande ersättningsfrågan framhåller kollegiet, att det torde bli vanskligt att bedöma snörpvadsfiskets inverkan på det enskilda fisket, eftersom det synes sannolikt att snörpvadsfisket kommer att utövas i högst växlande omfattning under olika år. Dess verkningar måste även närmare studeras, så att ett pålitligt underlag erhöles för bedömning av skadeverkningarna. Tiden för framställande av ersättningsanspråk syntes därför böra göras avsevärt längre än föreslagna fyra år och helst utsträckas till tio år.

I anledning av kammarkollegiets yttrande har, som jag tidigare nämnt, utlåtande inhämtats från *fiskeristyrelsen*. Vad beträffar risken för minskat sillbestånd och de sociala verkningarna av den föreslagna lagändringen uttalar fiskeristyrelsen, att ett konstaterande av

huruvida överfiskning eller ej föreligger krävde iakttagelser under en lång tidsfölj, samt att en bedömning av denna fråga mera hade betydelse vid utfärdande av bestämmelser för fiskets vård och bedrivande än vid fastställande av regler för fiskerätten. Den utvidgning av rätten till snörpvadsfiske, som nu ifrågasatts, skulle säkerligen icke komma att medföra någon större förändring i snörpvadsfiskets totala omfattning och fångstmängd. Fiskeristyrelsen fann det därför uteslutet, att den föreslagna lagändringen kunde få några nämnvärda sociala verkningar.

I fråga om kammarkollegiets invändningar mot lämpligheten av den föreslagna begränsningen av fiskerätten till vatten, som har större djup än sex meter, anför fiskeristyrelsen följande.

Kollegiet säger sig ha svårt att föreställa sig, att det för fiskare vore lättare att bestämma det för snörpvadsfiske tillåtna området genom lodning än genom att bedöma avståndet till land. För var och en som haft anledning att i praktiken bestämma sin position till sjöss framstår det dock som självklart, att i detta fall en begränsning med angivande av visst djup utan tvekan är att föredraga. Även enligt fiskeristyrelsens åsikt torde det stundom kunna medföra vissa olägenheter, om snörpvadsfiske i större utsträckning kom att bedrivas inom de trånga och relativt grunda områden som kollegiet angivit. Dessa områden är emellertid inte särskilt talrika och det är icke troligt att de i större utsträckning komma att utnyttjas av snörpvadsfiskare. Att, som kollegiet föreslår, införa ett stadgande om att utvidgningen av rätten till snörpvadsfiske begränsas till enskilt vatten utanför den stranden följande kurvan för sex meters djup för att förhindra fisket inom ifrågavarande mera isolerade områden torde icke vara lämpligt enär detta stadgande lätt kan misstolkas. Om det skulle anses nödvändigt att förbjuda snörpvadsfiske på grund av de av kollegiet anförda skälen i något eller några av dessa områden torde detta lämpligast böra ske genom lokala stadgandestämmelser utfärdade av länsstyrelsen med stöd av 14 § fiskeristadgan. Det är ju mycket vanligt att användningen av ett fiskredskap begränsas genom sådana lokala bestämmelser. Det kan sålunda erinras om den i fiskeristyrelsens P.M. omnämnda s. k. sillnotlinjen, innanför vilken enligt av länsstyrelsen i Blekinge län utfärdad bestämmelse sillnot icke får användas.

Kollegiet framhåller, att om snörpvadsfiske tillåtes på större djup än sex meter på enskilt vatten, bör motsvarande begränsning gälla även för allmänt vatten. Det kan med anledning härav framhållas, att genom länsstyrelsens resolution den 30 oktober 1953 och genom Kungl. Maj:ts beslut den 27 mars 1954 är snörpvadsfiske i allmänt vatten på mindre än sex meters djup förbjudet i Blekinge. Enligt denna bestämmelse får alltså nämnda fiske på sådant vatten bedrivas ända upp till sexmeterskurvan under det att enligt den föreslagna lagändringen detsamma på enskilt vatten måste försiggå utanför nämnda kurva detta i överensstämmelse med vad som enligt 11 § fiskerättslagen gäller om begränsningen av fisket med vissa rörliga redskap i förhållande till tremeterskurvan och beträffande begränsningen av skötfisket på enskilt vatten enligt 7 och 8 §§ i samma lag. Att här ej full överensstämmelse föreligger mellan länsstyrelsens bestämmelse om fisket på allmänt vatten och den föreslagna lagbestämmelsen för fisket på enskilt vatten synes ej spela någon större praktisk roll. Förhållandet torde emellertid lätt kunna avhjälpas genom en justering av länsstyrelsens bestämmelse. Någon lagändring rörande begränsning av snörpvadsfisket på allmänt vatten torde väl i varje fall icke kunna ifrågasättas.

Fiskeristyrelsen uttalar slutligen, att det icke kunde anses motiverat att, såsom kollegiet föreslår, utsträcka tiden för framställande av ersättningsanspråk ända till tio år.

V. Föredraganden

Enligt de inledningsvis omnämnda rättsavgörandena är snörpvad ett instängningsredskap, som ej är att hänföra till nät i fiskerättslagens bemärkelse. I fråga om fiske med snörpvad vid Blekinge läns södra kust gäller därför de i 11 § fiskerättslagen för fiske med rörligt redskap i allmänhet givna bestämmelserna. Fisket i enskilt vatten får på nämnda kuststräcka således bedrivas av varje svensk medborgare men blott på ett avstånd ej understigande 300 m från fastlandet eller från ö om minst 100 m längd, eller där tremeterskurvan går längre ut, utanför denna djupkurva. Snörpvadsfiske är alltså ej fritt på s. k. strandvatten. Däremot äger envar utöva sådant fiske på vatten som är enskilt enligt kilometer- eller enklavreglerna. Som exempel på sådant vatten må nämnas Hästholmsfjärden mellan Arpö och Hasslö sydväst om Karlskrona samt Östra fjärden och Kyrkfjärden öster om nämnda stad. De stora fjärdarna Västra fjärden och Yttre Redden väster och söder om Karlskrona utgör däremot, med undantag av strandvattnet, allmänt vattenområde.

Fiskeristyrelsens förslag innebär att fiske med snörpvad liksom hittills med viss begränsning skall vara fritt även på enskilt vatten. Begränsningen skall emellertid icke göras i överensstämmelse med strandvattenregeln. I stället föreslås, att snörpvadsfiske skall få utövas endast på vatten som har större djup än sex meter. Denna ändring skulle medföra att på vissa platser fisket fick bedrivas på betydligt kortare avstånd från stranden än 300 meter, medan inom områden med långgrunda stränder fiskegränsen flyttades längre ut än vad som gällande lag anger.

Som motiv för ändringen av 11 § har fiskeristyrelsen främst anfört, att snörpvad är ett effektivt redskap som bidrager till att rationalisera sillfisket. Man borde därför, så långt detta utan olägenheter kunde ske, underlätta dess användning. Att, såsom i motioner föreslagits, låta snörpvadsfisket överallt på denna kuststräcka bli fritt ända intill stranden kunde dock icke förordas. Därigenom kunde nämligen fisket på de grunda, vegetationsrika områdena tillfogas skada. För att undgå sådan skada borde det fria fisket begränsas till vatten med större djup än sex meter. Härigenom skulle överensstämmelse vinnas med de lokala bestämmelser som nu gäller för enskilda fiskerättsägare och för fiske på allmänt vatten.

Av remissinstanserna har endast kammarkollegiet framställt erinringar mot de av fiskeristyrelsen föreslagna lagändringarna. Kollegiets avstyrkande grundar sig främst på farhågor för att snörpvadsfisket skulle medföra en nedgång i gräs-sillbeståndet samt att det menligt skulle inverka på sillnotfisket. Kollegiet uttalar, att i varje fall ytterligare utredning borde göras beträffande risken för överfiskning och de sociala verkningarna av lagförslagen.

Fiske med snörpvad är en fiskemetod, som i Blekinge i nämnvärd omfattning börjat användas först efter det att 1950 års lagstiftning trätt i kraft. Jag delar kammarkollegiets uppfattning, att snörpvadsfiskets inverkan på fiskbeståndet och på det sillfiske, som utövas med andra redskap, är spörsmål som ytterligare bör undersökas. Jag förutsätter att fiskeristyrelsen kommer att göra sådana undersökningar. I fråga om snörpvadsfiskets totala omfattning och fångstmängd torde det emellertid, såsom fiskeristyrelsen framhållit, icke spela någon större roll om rätten att fiska på enskilt vatten begränsas till vattenområde, som ligger mer än 300 meter från stranden, eller till ett vattendjup av minst sex meter. Vidare blir risken för skada på bottenvegetationen betydligt mindre om de grunda vattenområdena fredas. Jag delar även fiskeristyrelsens uppfattning, att det i regel är lättare för dem som fiskar med snörpvad att avgöra om de befinner sig på vatten, som är mer än sex meter djupt, än att fastställa huruvida avståndet till stranden är mer än 300 meter. För fiskeristyrelsens förslag talar vidare att man i möjligaste mån bör underlätta rationaliseringsåtgärder inom fisket. Av nu anförda skäl anser jag att den jämkning i gällande fiskerättslag som fiskeristyrelsen föreslagit i sak är lämplig. Den bör därför enligt min mening genomföras. Jag vill emellertid understryka, att det här endast gäller en fråga om i vilken utsträckning snörpvadsfiske på enskilt vatten bör vara fritt för varje svensk medborgare. Spörsmålet om och i vad mån särskilda föreskrifter erfordras till skydd mot att genom snörpvadsfisket som fångstmetod skador kan uppkomma på fiskbeståndet får lösas i administrativ ordning. Avgörandet av den frågan ankommer i första hand, i fråga om såväl enskilt som allmänt vatten, på länsstyrelserna, vilka enligt fiskeristadgan äger utfärda bestämmelser om fiskets vård och be drivande. Jag delar kammarkollegiets uppfattning, att förbudet mot fiske med snörpvad på vatten, som ej har större djup än sex meter, vid ifrågasvarande kuststräcka bör gälla även vid fiske på allmänt vatten och vid sådant fiske på enskilt vatten, som utövas av fiskerättens innehavare. Föreskrifter härom finnes redan nu i länsfiskeristadgan.

I fråga om utformningen av lagförslagen har kammarkollegiet uttalat, att i 11 § orden »som har större djup än sex meter» borde utbytas mot »utanför den stranden följande kurvan för sex meters djup». Som skäl härför har anförts, att därigenom skulle undantagas vissa områden med större djup än sex meter, som är avskilda från havsdjupet genom grundare områden. Enligt min mening är emellertid den av fiskeristyrelsen föreslagna bestämmelsen, som överensstämmer med motsvarande stadgande i 7 och 8 §§ fiskerättslagen, lättare att tillämpa för de fiskande. Därest det skulle visa sig behov av att meddela förbud mot snörpvadsfiske i vissa begränsade vattenområden med större djup än sex meter torde, såsom fiskeristyrelsen framhållit, sådant kunna utfärdas av länsstyrelsen med stöd av fiskeristadgan. Jag har därför med i sak oförändrad lydelse i departementsförslaget upplagit fiskeristyrelsens förslag till ändring av 11 §.

Mot den föreslagna ändringen av 22 § har ingen erinran gjorts. Även jag anser den erforderlig och lämplig. Med stöd av 22 § torde länsstyrelsen

därefter kunna utfärda de föreskrifter till skydd för sillnotfisket som kan visa sig erforderliga.

Beträffande den föreslagna ändringen i lagen den 1 december 1950 om ersättning för mistad fiskerätt m. m. delar jag fiskeristyrelsens åsikt, att jordägare eller annan innehavare av enskild fiskerätt bör kunna erhålla ersättning för skada och intrång, som möjligen kan bli en följd av den föreslagna ändringen i 11 §. Då nyssnämnda lag emellertid blott avser ersättning för skador på grund av den lagstiftning, som trädde i kraft den 1 januari 1951, torde det vara nödvändigt att reglera frågan i särskild lag. I likhet med det förfarande som tillämpats vid utfärdande av lagar om utsträckt tillämpning av lagen den 22 juni 1928 om ersättning till strandägare för mistad fiskerätt (jfr s. 14) torde lagen endast behöva innehålla en bestämmelse av innebörd att stadgandena i lagen den 1 december 1950 om rätt till ersättning för mistad fiskerätt m. m. jämväl skall äga tillämpning, såvitt förevarande ändring i 11 § lagen om rätt till fiske medför att strandägare eller annan innehavare av enskild fiskerätt får denna sin rätt inskränkt eller eljest tillskyndas skada. Vidare bör lagen innehålla en bestämmelse om den tid inom vilken ansökan om ersättning skall göras. Att, såsom kammarkollegiet föreslagit, stadga så lång preklusionstid som tio år synes ej vara erforderligt. Den av fiskeristyrelsen angivna tiden av tre år torde dock vara väl kort och bör lämpligen förlängas till fem år. Lagen bör träda i kraft den 1 juli 1956. Med hänsyn till den tid som åtgår för utredningar m. m. synes man ej behöva räkna med att några ersättningsbelopp skall utgå under budgetåret 1956/57. Jag torde därför få i annat sammanhang återkomma till frågan om hur statsverkets kostnader för eventuella ersättningar bör bestridas. Skulle emellertid något belopp tidigare böra utanordnas, torde medel härtill få tagas ur det under nionde huvudtiteln upptagna förslagsanslaget Ersättning till strandägare för mistad fiskerätt m. m.

I enlighet med det anförda har inom departementet utarbetats förslag till

1) lag angående ändrad lydelse av 3, 11 och 22 §§ lagen den 1 december 1950 (nr 596) om rätt till fiske, samt

2) lag angående utsträckt tillämpning av lagen den 1 december 1950 (nr 599) om ersättning för mistad fiskerätt m. m.

Föredraganden hemställer, att lagrådets utlåtande över lagförslagen av den lydelse *Bilaga B*¹ till detta protokoll utvisar, måtte för det i 87 § regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas genom utdrag av protokollet.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

G. Lüzell

¹ Denna bilaga, som fränsett en redaktionell jämkning är likalydande med de vid propositionen fogade förslagen, har här utelämnats.

Bilaga A

(Fiskeristyrelsens förslag)

Förslag

till

**ändring av 2 § lagen den 1 december 1950 om ersättning för
mistad fiskerätt**

(Nuvarande lydelse)

Fråga om — — — bestämmer.

Anspråk på ersättning skall vid påföljd av talans förlust framställas hos nämnden före den 1 januari 1956.

(Föreslagen lydelse)

Fråga om — — — bestämmer.

Anspråk på ersättning skall vid påföljd av talans förlust framställas hos nämnden före den 1 januari 1956, dock att anspråk på ersättning för inskränkning i fiskerätt och annan skada till följd av lagen denna dag angående ändring i 11 § lagen den 1 december 1950 om rätt till fiske skall vid samma påföljd framställas hos nämnden före den 1 januari 1959.

Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 14 mars 1956.

Närvarande:

justitieråden LECH,
REGNER,
LIND,
regeringsrådet LORICHS.

Enligt lagrådet den 13 mars 1956 tillhandakommet utdrag av protokoll över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 2 mars 1956, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över upprättade förslag till

1) lag angående ändrad lydelse av 3, 11 och 22 §§ lagen den 1 december 1950 (nr 596) om rätt till fiske, samt

2) lag angående utsträckt tillämpning av lagen den 1 december 1950 (nr 599) om ersättning för mistad fiskerätt m. m.

Förslagen, som finnas bilagda detta protokoll, föredrogos inför lagrådet av chefen för jordbruksdepartementets rättsavdelning A. Ribbing.

Lagrådet lämnade förslagen utan erinran.

Ur protokollet:

Sverker Jonson

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 16 mars 1956.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, NORDENSTAM, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM.

Efter gemensam beredning med cheferna för justitie- och finansdepartementen anmäler statsrådet Hjalmar Nilson lagrådets den 14 mars 1956 avgivna utlåtande över de den 2 mars 1956 till lagrådet remitterade förslagen till

lag angående ändrad lydelse av 3, 11 och 22 §§ lagen den 1 december 1950 (nr 596) om rätt till fiske, samt

lag angående utsträckt tillämpning av lagen den 1 december 1950 (nr 599) om ersättning för mistad fiskerätt m. m.

Föredraganden anför följande.

Lagrådet har lämnat lagförslagen utan erinran.

Såsom av lagrådsremissen framgår förordar jag att, för den händelse ett med stöd av 3 § fiskerättslagen i dess föreslagna lydelse meddelat förordnande framdeles skulle komma att upphävas eller ändras till den fiskandes nackdel, ersättning av statsmedel skall utgå enligt grunder motsvarande dem, vilka angivits i gällande lag om ersättning för mistad fiskerätt m. m., och jag förutsätter att riksdagen, därest den ej framställer någon erinran mot förslaget i denna del, skall anses ha godtagit detsamma.

Föredraganden hemställer därefter att lagförslagen, efter en redaktionell jämkning, måtte jämlikt § 87 regeringsformen genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdade hemställer förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Vid protokollet:

Malte Olsson

Innehållsförteckning

Propositionen och dess huvudsakliga innehåll	1
Lagförslag	2
Utdrag av statsrådsprotokollet den 2 mars 1956	5
A. Fiske med fast redskap	6
I. Inledning	6
II. Jämförelse mellan äldre och gällande rätt	9
1. Gränsen mellan enskilt och allmänt vattenområde	9
2. Fiske med fast redskap vid Blekinge läns kuster	10
3. Särskilda bestämmelser om skattlagda fisken m. m.	16
4. Ersättning för mistad fiskerätt	18
III. Departementspromemorian	19
1. Innebörden av att fiske skattlagts	19
2. Olika slag av fisken ur kameral och rättslig synpunkt	20
3. Olika fiskerättigheters omfattning	27
4. Uttalanden av fiskare m. fl.	28
5. Sammanfattning och förslag	31
IV. Remissyttrandena	39
V. Föredraganden	52
B. Fiske med snörpvad	58
I. Gällande bestämmelser	58
II. Riksdagens hemställan om utredning m. m.	59
III. Fiskeristyrelsens förslag	61
Allmänt om fisket i Blekinge län	61
Snörpvadsfiskets omfattning och bedrivande	62
Snörpvadsfiskets inverkan på annat fiske.....	63
Ersättning för mistad fiskerätt	68
Uttalanden vid sammanträde i Karlskrona den 21 maj 1955	68
Styrelsens sammanfattning och förslag	69
IV. Remissyttrandena	71
V. Föredraganden	76
Hemställan	78
Fiskeristyrelsens förslag till ändring av lagen om ersättning för mistad fiskerätt m. m.	79
Utdrag av lagrådets protokoll den 14 mars 1956	80
Utdrag av statsrådsprotokollet den 16 mars 1956	81